

Brussel, **XXX**
[...](2013) **XXX** draft

VERORDENING (EU) Nr. .../. VAN DE COMMISSIE

van **XXX**

waarbij bepaalde categorieën steun in de landbouw- en de bosbouwsector en in de plattelandsgebieden op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie met de interne markt verenigbaar worden verklaard, en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1857/2006 van de Commissie

VERORDENING (EU) Nr. .../.. VAN DE COMMISSIE

van **XXX**

waarbij bepaalde categorieën steun in de landbouw- en de bosbouwsector en in de plattelandsgebieden op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie met de interne markt verenigbaar worden verklaard, en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1857/2006 van de Commissie

DE EUROPESE COMMISSIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 108, lid 4,

Gezien Verordening (EG) nr. 994/98 van de Raad van 7 mei 1998 betreffende de toepassing van de artikelen 92 en 93 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap op bepaalde soorten van horizontale steunmaatregelen¹,

Na bekendmaking van een ontwerp van deze verordening,

Na raadpleging van het Adviescomité inzake overheidssteun,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Overheidsfinanciering die aan de criteria van artikel 107, lid 1, van het Verdrag voldoet, vormt staatssteun en moet krachtens artikel 108, lid 3, van het Verdrag bij de Commissie worden aangemeld. De Raad kan evenwel overeenkomstig artikel 109 van het Verdrag categorieën steun vaststellen die van die aanmeldingsverplichting worden vrijgesteld. Overeenkomstig artikel 108, lid 4, van het Verdrag kan de Commissie verordeningen betreffende deze categorieën staatssteun vaststellen. Bij Verordening (EG) nr. 994/98 heeft de Raad, overeenkomstig artikel 109 van het Verdrag, besloten dat bepaalde categorieën steunmaatregelen van de in artikel 108, lid 3, van het Verdrag bedoelde procedure kunnen worden vrijgesteld. Op grond van Verordening (EG) nr. 994/98 heeft de Commissie Verordening (EG) nr. 1857/2006 van 15 december 2006 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het Verdrag op staatssteun voor kleine en middelgrote ondernemingen die landbouwproducten produceren² vastgesteld, die tot en met 31 december 2013 van toepassing is.
- (2) Bij Verordening (EU) nr. 733/2013 van de Raad van 22 juli 2013 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 994/98 betreffende de toepassing van de artikelen 92 en 93 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap op bepaalde soorten van horizontale steunmaatregelen³ zijn aanvullende categorieën steunmaatregelen vastgesteld, zoals steun voor de instandhouding van erfgoed, voor het herstel van door natuurrampen veroorzaakte schade en voor de bosbouw, die onder bepaalde voorwaarden van de in artikel 108, lid 3, van het Verdrag bedoelde aanmeldingsverplichting kunnen worden vrijgesteld.

¹ PB L 142 van 14.5.1998, blz. 1, als gewijzigd bij Verordening (EU) nr. 733/2013 van de Raad, PB L 204 van 31.7.2013, blz. 11.

² PB L 358 van 16.12.2006, blz. 3.

³ PB L 204 van 31.7.2013, blz. 11.

- (3) Krachtens artikel 42 van het Verdrag zijn de mededingingsregels slechts in zoverre op de productie van en de handel in landbouwproducten van toepassing als door het Europees Parlement en de Raad wordt bepaald. Krachtens artikel 146, lid 1, van Verordening (EU) nr. [sCMO/2013]⁴ gelden de staatssteunregels voor de productie van en de handel in landbouwproducten. Voor betalingen die de lidstaten op grond van Verordening (EU) nr. [xxx] van het Europees Parlement en de Raad inzake steun voor plattelandontwikkeling uit het ELFPO⁵ (hierna Verordening nr. [RD/2013] genoemd) verrichten, of voor aanvullende nationale financiering gelden de staatssteunregels evenwel niet, voor zover die betalingen of die financiering binnen de werkingssfeer van artikel 42 van het Verdrag vallen. Betalingen die bedoeld zijn om binnen de werkingssfeer van artikel 42 in aanvullende nationale financiering te voorzien, moeten aan de criteria van Verordening nr. [RD/2013] voldoen om door de Commissie te kunnen worden goedgekeurd als onderdeel van het plattelandontwikkelingsprogramma van een bepaalde lidstaat. Gaat het evenwel om niet onder artikel 42 van het Verdrag vallende maatregelen, dan zijn de staatssteunregels van toepassing, zowel op het gedeelte dat uit het ELFPO wordt gefinancierd als op aanvullende nationale financiering.
- (4) Omdat de economische gevolgen van steun niet anders zijn naargelang die steun gedeeltelijk door de Unie dan wel door een lidstaat alleen wordt gefinancierd, acht de Commissie het van belang dat haar beleid inzake staatssteuncontrole in beginsel samenhang vertoont met de steun die in het kader van het eigen gemeenschappelijk landbouw- en plattelandontwikkelingsbeleid van de Unie wordt verleend.
- (5) Het is dan ook dienstig de werkingssfeer van deze verordening af te stemmen op die van Verordening nr. [RD/2013], met name wat betreft de steun ten behoeve van de bosbouwsector en de steun ten behoeve van kmo's die in plattlandsgebieden actief zijn. Hiertoe dient deze verordening van toepassing te zijn op buiten de werkingssfeer van artikel 42 van het Verdrag vallende steunmaatregelen ten behoeve van kmo's die in plattlandsgebieden actief zijn, maar slechts in zoverre deze maatregelen in de plattelandontwikkelingsprogramma's zijn opgenomen en uit het ELFPO worden gefinancierd. Met datzelfde doel voor ogen mag deze verordening slechts op steunmaatregelen in de bosbouw ten behoeve van kmo's van toepassing zijn voor zover deze maatregelen in de plattelandontwikkelingsprogramma's zijn opgenomen en uit het ELFPO worden gefinancierd. Deze verordening is daarentegen niet van toepassing op steun aan ondernemingen in plattlandsgebieden voor activiteiten die buiten de werkingssfeer van artikel 42 van het Verdrag vallen, of op steun voor de bosbouwsector, wanneer er geen rechtstreekse link naar de plattelandontwikkelingsprogramma's en geen cofinanciering uit het ELFPO is.
- (6) In lijn met [art. 88, lid 1, van Verordening nr. [RD/2013]] moeten de lidstaten een vereenvoudigde procedure kunnen toepassen wanneer zij de goedkeuring van staatssteun moeten verkrijgen voor zowel het gefinancierde deel als de aanvullende financiering van hun nationale plattelandontwikkelingsprogramma's. In dit verband is het dienstig toe te staan dat deze steun wordt vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting als hij voldoet aan de in deze verordening vastgestelde voorwaarden voor verenigbaarheid.

⁴ PB L ...

⁵ PB L ...

- (7) Met haar mededeling over de modernisering van het EU-staatssteunbeleid (SAM)⁶ heeft de Commissie de aanzet gegeven voor een ruimere herziening van de staatssteunregels. De belangrijkste doelstellingen van deze modernisering zijn: i) duurzame, slimme en inclusieve groei bevorderen op een concurrerende interne markt en tegelijk bijdragen aan de inspanningen van de lidstaten voor een efficiënter gebruik van de overheidsfinanciën; ii) het voorafgaande onderzoek door de Commissie concentreren op zaken die de grootste impact op de interne markt hebben en tegelijk de samenwerking met de lidstaten versterken op het gebied van de handhaving van de staatssteunregels, en iii) de regels stroomlijnen om, op basis van heldere economische argumenten, een gemeenschappelijke aanpak en duidelijke verplichtingen, sneller en met meer kennis van zaken tot steviger onderbouwde beslissingen te komen.
- (8) Deze verordening maakt een betere prioritering van de handhavingswerkzaamheden en een verdere vereenvoudiging mogelijk en moet leiden tot grotere transparantie, een doeltreffende evaluatie en controle op de naleving van de staatssteunregels op het nationale niveau en het Unieniveau, zonder dat daarbij de proportionaliteit uit het oog wordt verloren of afbreuk wordt gedaan aan de institutionele bevoegdheden van de Commissie en de lidstaten.
- (9) De Commissie heeft de artikelen 107 en 108 van het Verdrag in talrijke besluiten toegepast op kmo's die actief zijn in de productie, de verwerking of de afzet van landbouwproducten, meer bepaald in het kader van Verordening (EG) nr. 1857/2006 van de Commissie, van Verordening (EG) nr. 800/2008 van de Commissie van 6 augustus 2008 waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 87 en 88 van het Verdrag met de gemeenschappelijke markt verenigbaar worden verklaard (de algemene groepsvrijstellingsverordening)⁷ en van de Communautaire richtsnoeren voor staatssteun in de landbouw- en de bosbouwsector 2007-2013⁸. Op dit gebied heeft zij dan ook heel wat ervaring opgedaan. Dankzij deze ervaring heeft de Commissie beter kunnen omschrijven onder welke voorwaarden bepaalde categorieën steun als verenigbaar met de interne markt kunnen worden beschouwd en heeft zij het toepassingsgebied van de groepsvrijstellingen kunnen uitbreiden, maar tegelijk is het vanuit deze ervaring duidelijk geworden dat de transparantie en de monitoring moeten worden versterkt en dat het mogelijk moet zijn om grote regelingen naar behoren te evalueren gezien het effect ervan voor de mededinging op de interne markt.
- (10) De algemene voorwaarden voor de toepassing van deze verordening kunnen worden bepaald op basis van een reeks gemeenschappelijke beginselen die garanderen dat de steun een doelstelling van gemeenschappelijk belang dient, op een welomschreven marktfalen of cohesiebehoefte is toegesneden, een duidelijk stimulerend effect heeft, passend en evenredig is, in volledige transparantie wordt toegekend, onder een controlemechanisme valt en geregeld wordt geëvalueerd, en de mededinging en het handelsverkeer niet meer verstoort dan wat vanuit het oogpunt van het gemeenschappelijk belang aanvaardbaar is.
- (11) Steun die voldoet aan alle voorwaarden die in deze verordening, zowel in het algemeen als specifiek voor de desbetreffende steuncategorieën, zijn vastgesteld, dient vrijgesteld te zijn van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag. Om voor een doeltreffend toezicht te zorgen en het beheer te vereenvoudigen

⁶

⁷

PB L 214 van 9.8.2008, blz. 3.

⁸

PB C 319 van 27.12.2006, blz. 1.

zonder dat de monitoring door de Commissie daardoor wordt verzwakt, moet in vrijgestelde steun (steunregelingen en individuele steun buiten enige steunregeling) uitdrukkelijk naar deze verordening worden verwezen.

- (12) Voor staatssteun in de zin van artikel 107, lid 1, van het Verdrag die niet onder deze verordening valt, blijft de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag gelden. Deze verordening laat voor de lidstaten de mogelijkheid onverlet om steun aan te melden waarvan de doelstellingen in overeenstemming zijn met doelstellingen die onder de toepassing van deze verordening vallen. De Commissie zal dergelijke aanmeldingen toetsen aan deze verordening en aan de Unierichtsnoeren voor staatssteun in de landbouw- en de bosbouwsector en in de plattelandsgebieden 2014-2020 of aan enige andere toepasselijke EU-wetgeving inzake staatssteun.
- (13) Gezien het potentieel van grote regelingen om de mededinging te verstoren mag deze verordening niet op regelingen waarvan de voorgenomen of daadwerkelijke jaaruitgaven een op het nationale bbp gebaseerde drempel en een absolute waarde overschrijden, van toepassing zijn, met name om ervoor te zorgen dat deze regelingen regelmatig worden geëvalueerd.
- (14) Deze verordening mag niet van toepassing zijn op steun waarmee binnenlandse producten ten opzichte van ingevoerde producten worden begunstigd of op steun voor met de uitvoer verband houdende activiteiten. Met name mag deze verordening niet gelden voor steun waarmee de oprichting en exploitatie van een distributienet in andere landen wordt gefinancierd. Bij steun voor de financiering van kosten van deelneming aan handelsbeurzen of van studies of consultancydiensten die noodzakelijk zijn om een nieuw of een bestaand product op een nieuwe markt uit te brengen, mag het in de regel niet gaan om steun voor met de uitvoer verband houdende activiteiten.
- (15) De Commissie moet erop toezien dat goedgekeurde steun de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt, niet zodanig verandert dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad. Daarom moet steun aan een begunstigde ten aanzien van wie een bevel tot terugvordering uitstaat ingevolge een eerder besluit van de Commissie waarin steun onrechtmatig en onverenigbaar met de interne markt is verklaard, van het toepassingsgebied van deze verordening worden uitgesloten.
- (16) Steun aan ondernemingen in moeilijkheden moet van het toepassingsgebied van deze verordening worden uitgesloten, omdat dergelijke steun moet worden getoetst aan de Communautaire richtsnoeren inzake reddings- en herstructureringssteun aan ondernemingen in moeilijkheden⁹, om omzeiling daarvan te vermijden. [Dit moet gelden zonder afbreuk te doen aan steun die wordt verleend om schade te vergoeden die door natuurrampen, ongunstige weersomstandigheden, dierziekten, parasietenplagen of voor planten schadelijke organismen wordt veroorzaakt.] Met het oog op rechtszekerheid dienen duidelijke criteria die geen beoordeling van alle specifieke aspecten van de situatie van een onderneming vergen, te worden vastgesteld om te kunnen bepalen of een onderneming voor de toepassing van deze verordening als een onderneming in moeilijkheden wordt beschouwd.
- (17) Als staatssteun of de daaraan verbonden voorwaarden, met inbegrip van de wijze van financiering ervan wanneer die een integrerend onderdeel van de steun vormt, leiden tot een daaraan onlosmakelijk verbonden schending van de wetgeving van de Unie,

⁹ PB C 244 van 1.10.2004, blz. 2.

mag de steun niet verenigbaar met de interne markt worden verklaard. Het is daarom passend om in de gemeenschappelijke bepalingen van deze verordening aan te geven dat deze verordening niet van toepassing is op steun die onlosmakelijk met schending van de wetgeving van de Unie verbonden is.

- (18) De handhaving van de staatssteunregels is sterk afhankelijk van de medewerking van de lidstaten. Daarom moeten de lidstaten alle nodige maatregelen nemen om de naleving van deze verordening te garanderen, onder meer wanneer het gaat om individuele steunverlening in het kader van regelingen met een groepsvrijstelling.
- (19) Omdat een goed evenwicht moet worden gevonden tussen een optimale beperking van concurrentievervalsingen in de gesteunde sector enerzijds en de verwezenlijking van de doelstellingen van deze verordening anderzijds, mag in het kader van deze verordening geen vrijstelling worden verleend voor individuele steun - ongeacht of deze ad hoc of in het kader van een steunregeling wordt verleend - die alleen of gecumuleerd een vastgestelde maximumdrempel overschrijdt. Voor steun die boven deze maximumdrempels uitkomt, blijft de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag gelden.
- (20) Met het oog op transparantie, gelijke behandeling en doeltreffende monitoring mag deze verordening slechts worden toegepast op steun die transparant is. Transparante maatregelen zijn maatregelen waarvan het brutosubsidie-equivalent vooraf precies kan worden berekend zonder dat een risicoanalyse hoeft te worden uitgevoerd.
- (21) In deze verordening moet worden vastgesteld onder welke omstandigheden bepaalde specifieke steuninstrumenten, zoals leningen, garanties, belastingmaatregelen, en met name terugbetaalbare voorschotten, als transparant kunnen worden beschouwd. Door de overheid verstrekte leningen moeten als transparant worden beschouwd mits daarvoor de gebruikelijke zekerheden worden gesteld en er geen abnormaal risico aan is verbonden en zij dus niet worden geacht een element van staatsgarantie te bevatten. Steun vervat in garanties moet als transparant worden aangemerkt als het brutosubsidie-equivalent is berekend op grond van de safe-harbour-premies die zijn vastgesteld in de mededeling van de Commissie betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-Verdrag op staatssteun in de vorm van garanties¹⁰. [De steun moet ook als transparant worden aangemerkt als de methode voor de berekening van de steunintensiteit van de staatsgarantie vóór de tenuitvoerlegging van de maatregel is aangemeld bij de Commissie en door haar is goedgekeurd in overeenstemming met de mededeling van de Commissie betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-Verdrag op staatssteun in de vorm van garanties.] Steun in de vorm van risicokapitaalmaatregelen en kapitaalinjecties mag niet als transparante steun worden beschouwd.
- (22) Steun die niet transparant is, moet altijd bij de Commissie worden aangemeld. De aanmelding van niet-transparante steun wordt door de Commissie met name getoetst aan de criteria die zijn vastgesteld in de Unierichtsnoeren voor staatssteun in de landbouw- en de bosbouwsector en in de plattelandsgebieden 2014-2020¹¹.
- (23) Om te waarborgen dat de steun noodzakelijk is en als stimulant fungeert om activiteiten of projecten verder te ontwikkelen, mag deze verordening niet gelden voor activiteiten die de begunstigde onder marktvoorwaarden zelf ondernomen zou hebben.

¹⁰ PB C 155 van 20.6.2008, blz. 10.

¹¹ PB ...

Voor activiteiten die de begunstigde reeds heeft ondernomen, mag geen steun met terugwerkende kracht worden toegekend. Steun mag krachtens deze verordening alleen van aanmelding worden vrijgesteld als de activiteit of de werkzaamheden in het kader van het gesteunde project pas worden aangevangen nadat de begunstigde schriftelijk een steunaanvraag heeft ingediend. [De vereiste van het stimulerende effect mag niet gelden voor compenserende maatregelen zoals steun voor het herstel van schade als gevolg van natuurrampen, ongunstige weersomstandigheden en dier- of plantenziekten.]

- (24) **AANVULLENDE OPTIE VOOR HET STIMULERENDE EFFECT BIJ GROTE ONDERNEMINGEN:** Wat betreft onder deze verordening vallende steun ten behoeve van een begunstigde die een grote onderneming is, moet de lidstaat, naast de voorwaarden die voor kmo's gelden, zich ook ervan vergewissen dat de begunstigde de levensvatbaarheid van het gesteunde project of de gesteunde activiteit - in een intern document - heeft onderzocht in een scenario mét en een scenario zonder steun. De lidstaat moet zich ervan vergewissen dat in dit interne document wordt bevestigd dat er sprake is van een wezenlijke toename in omvang of reikwijdte van het project of de activiteit, een wezenlijke toename van het totale bedrag dat de begunstigde aan het gesteunde project of de gesteunde activiteit uitgeeft, of een wezenlijke verhoging van de snelheid die nodig is om het project of de activiteit in kwestie af te ronden. Het stimulerende effect mag ook worden aangetoond op grond van het feit dat het investeringsproject of de activiteit, zonder de steun, niet als dusdanig in het betrokken plattelandsgebied zou zijn uitgevoerd.
- (25) Voor automatische belastingregelingen moet, wat het stimulerend effect betreft, nog steeds een specifieke voorwaarde gelden, gelet op het feit dat de uit dit soort regelingen resulterende steun wordt verleend volgens andere procedures dan bij de overige steuncategorieën. De vereiste van het stimulerende effect houdt in dat de genoemde regelingen moeten zijn vastgesteld voordat de activiteit of de werkzaamheden in het kader van het gesteunde project van start zijn gegaan. Deze voorwaarde mag echter niet gelden bij fiscale vervolgregelingen voor zover de activiteit reeds onder voorafgaande fiscale regelingen viel. Voor de beoordeling van het stimulerende effect van die regelingen is het cruciale moment het tijdstip waarop de belastingmaatregel voor het eerst werd geformuleerd in de oorspronkelijke regeling, die nadien door de vervolgregeling is vervangen.
- (26) Om ervoor te zorgen dat een passend evenwicht tussen een optimale beperking van de concurrentievervalsingen en de verwezenlijking van de doelstellingen van deze verordening in acht wordt genomen, mag deze verordening alleen gelden voor evenredige steun. Steun wordt geacht evenredig te zijn als hij in overeenstemming is met de maximale steunintensiteit of de maximumbedragen die in deze verordening zijn vastgesteld.
- (27) Om te garanderen dat de steun evenredig is en tot het noodzakelijke bedrag beperkt blijft, moeten de steunbedragen, waar mogelijk, worden uitgedrukt als steunintensiteit in verhouding tot een reeks in aanmerking komende kosten. Wanneer de maximale steunintensiteit niet kan worden vastgesteld omdat de in aanmerking komende kosten niet kunnen worden geïdentificeerd, of om voor kleine bedragen eenvoudigere instrumenten aan te reiken moeten de maximale steunbedragen als nominale bedragen worden vastgesteld om de evenredigheid van de steun te garanderen. De steunintensiteit en de maximale steunbedragen moeten, in het licht van de ervaring van de Commissie, op een zodanig niveau worden vastgesteld dat concurrentievervalsingen

in de gesteunde sector optimaal worden beperkt en er tegelijk naar behoren werk wordt gemaakt van de doelstelling die erin bestaat de ontwikkeling van de economische bedrijvigheid van kmo's in de landbouw, de plattelandsgebieden en de bosbouw te vergemakkelijken. Met het oog op de samenhang met de door de Unie gefinancierde maatregelen voor plattelandsontwikkeling moeten de plafonds worden geharmoniseerd met de plafonds die in Verordening nr. [RD/2013] zijn vastgesteld.

- (28) Alle bedragen die voor de berekening van de steunintensiteit worden gebruikt, moeten bedragen vóór aftrek van belastingen of andere heffingen zijn. Steun die in meerdere tranches wordt betaald, moet worden gediscoteerd tot de waarde ervan op het tijdstip van de toekenning ervan. Ook de in aanmerking komende kosten moeten worden gediscoteerd tot de waarde op het tijdstip van de toekenning van de steun. De rentevoet die voor discontering en voor de berekening van het steunbedrag moet worden gehanteerd als de steun niet de vorm van een subsidie heeft, moet het referentierentepercentage zijn dat op het tijdstip van de toekenning van de steun van toepassing is, zoals bepaald in de mededeling van de Commissie over de herziening van de methode waarmee de referentie- en disconteringspercentages worden vastgesteld¹². De vaststelling van de in aanmerking komende kosten moet worden gestaafd door duidelijk, specifiek en actueel bewijsmateriaal. Wordt de steun in een andere vorm dan een subsidie verleend, dan moet het steunbedrag worden uitgedrukt als het brutosubsidie-equivalent van de steun. Wanneer steun wordt toegekend in de vorm van belastingvoordelen, moeten de steuntranches worden gediscoteerd aan de hand van de referentiepercentages die gelden op de diverse data waarop de belastingvoordelen beginnen te spelen. Het gebruik van steun in de vorm van terugbetaalbare voorschotten moet worden bevorderd omdat dit soort risicodelende instrumenten bijdraagt tot het versterken van het stimulerende effect van de steun. Het is dan ook dienstig te bepalen dat wanneer steun in de vorm van terug te betalen voorschotten wordt toegekend, de bij deze verordening vastgestelde steunintensiteiten mogen worden verhoogd.
- (29) In het geval van belastingvoordelen met betrekking tot in de toekomst verschuldigde belastingen zijn het toepasselijke referentiepercentage en het precieze bedrag van de steuntranches misschien niet vooraf bekend. In dat geval dienen de lidstaten vooraf een plafond voor de gediscoteerde waarde van de steun te bepalen waarbij de toepasselijke steunintensiteit in acht wordt genomen. Wanneer nadien het bedrag van de steuntranche op een bepaald tijdstip bekend wordt, kan discontering plaatsvinden op basis van het op dat tijdstip toepasselijke referentiepercentage. De gediscoteerde waarde van elke steuntranche moet op het totale maximumbedrag in mindering worden gebracht.
- (30) Om te bepalen of de drempels voor individuele aanmelding en de maximale steunintensiteiten die in deze verordening zijn vastgesteld, worden nageleefd, moet het totale bedrag aan overheidsfinanciering ten behoeve van de gesteunde activiteit of het gesteunde project in aanmerking worden genomen, ongeacht hoe die maatregel wordt gefinancierd. Voor zover de Commissie, bij het goedkeuren van centraal door de Commissie beheerde Uniemiddelen, een algemene beoordeling maakt van het totale bedrag aan overheidssteun en toeziet op de coherentie met de staatssteunregels, mag Uniefinanciering die niet direct of indirect onder de controle van de lidstaat staat en

¹² PB C 14 van 19.1.2008, blz. 6.

geen staatssteun vormt, niet in aanmerking worden genomen bij het nagaan of de drempels voor aanmelding en de maximale steunintensiteiten in acht zijn genomen.

- (31) Voorts moet in deze verordening een nadere omschrijving worden gegeven van de omstandigheden waarin verschillende categorieën steun kunnen worden gecumuleerd. De krachtens deze verordening vrijgestelde steun mag worden gecumuleerd met andere verenigbare steun die krachtens deze verordening is vrijgesteld of door de Commissie is goedgekeurd, mits het bij die maatregelen gaat om identificeerbare in aanmerking komende kosten die van elkaar verschillen. Wanneer verschillende bronnen van steun betrekking hebben op dezelfde – elkaar geheel of gedeeltelijk overlappende – identificeerbare in aanmerking komende kosten, moet cumulering worden toegestaan tot de hoogste steunintensiteit of het hoogste steunbedrag die / dat krachtens deze verordening voor die steun geldt. In deze verordening moeten ook bijzondere regels worden vastgesteld voor cumulering van steun waarvan de in aanmerking komende kosten wél en niet kunnen worden geïdentificeerd en voor cumulering met de-minimissteun.
- (32) Aangezien staatssteun in de zin van artikel 107, lid 1, van het Verdrag in beginsel verboden is, is het belangrijk dat alle partijen kunnen controleren of een bepaalde steun met inachtneming van de toepasselijke regels wordt verleend. Transparantie van staatssteun is dus van essentieel belang voor de correcte toepassing van de Verdragsregels en leidt tot betere naleving van de regels, sterkere verantwoordingsplicht, peerreview en uiteindelijk tot een doelmatigere besteding van overheidsmiddelen.
- (33) Om voor transparantie en doeltreffende monitoring te zorgen overeenkomstig artikel 3, lid 2, van Verordening (EG) nr. 994/98, dient een standaardformaat te worden vastgesteld dat de lidstaten moeten volgen wanneer zij de Commissie met het oog op bekendmaking op de website van de Europese Commissie de beknopte informatie verstrekken die vereist is wanneer krachtens deze verordening een steunregeling ten uitvoer wordt gelegd of zonder toepassing van een dergelijke regeling individuele steun wordt toegekend.
- (34) Met het oog op meer transparantie moet in deze verordening worden geëist dat iedere lidstaat een aparte staatssteunwebsite creëert. Deze website moet op zich staan of informatie bij meerdere websites ophalen (portaalsite). Op die website moeten de lidstaten voor iedere krachtens deze verordening vrijgestelde steun beknopte informatie publiceren in een standaardformaat, met de volledige tekst van elke maatregel en informatie over de toekenning van de individuele steun. Die verplichting moet een voorwaarde zijn voor de verenigbaarheid van de individuele steun met de interne markt. De links naar de staatssteunwebsites van alle lidstaten moeten op de website van de Commissie worden bekendgemaakt.
- (35) Met het oog op efficiënte monitoring is het dienstig overeenkomstig artikel 5 van Verordening (EG) nr. 794/2004 van de Commissie van 21 april 2004 tot uitvoering van Verordening (EG) nr. 659/1999 van de Raad tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 93 van het EG-Verdrag¹³ en overeenkomstig artikel 3, lid 4, van Verordening (EG) nr. 994/98 regels vast te stellen betreffende de door de lidstaten aan de Commissie te verstrekken jaarlijkse verslagen over de vrijgestelde maatregelen, waaronder specifieke voorschriften voor bepaalde categorieën maatregelen.

¹³ PB L 140 van 30.4.2004, blz. 1.

- (36) Gelet op de algemene beschikbaarheid van de vereiste technologie moeten de beknopte informatie en het jaarlijkse verslag in elektronische vorm aan de Commissie worden toegezonden via het elektronische systeem (de elektronische systemen) van de Commissie.
- (37) Om de Commissie in staat te stellen de gecumuleerde effecten van de steun beter te monitoren, moeten de lidstaten verslag uitbrengen over de toekenning van individuele steun die een bepaald steunbedrag overschrijdt.
- (38) Voorts is het passend om overeenkomstig artikel 3, lid 3, van Verordening (EG) nr. 994/98 regels vast te stellen betreffende de dossiers die de lidstaten over de krachtens deze verordening vrijgestelde steun moeten bijhouden, en daarbij rekening te houden met de verjaringstermijn die is vastgesteld in artikel 15 van Verordening (EG) nr. 659/1999 van de Raad tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 93 van het EG-Verdrag¹⁴.
- (39) Als een lidstaat niet voldoet aan de in deze verordening vastgestelde rapporteringsverplichtingen, kan het voor de Commissie onmogelijk worden haar monitoringtaak op grond van artikel 108, lid 1, van het Verdrag, te vervullen en met name te beoordelen of het gecumuleerde economische effect van de op grond van deze verordening vrijgestelde steun de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt niet zodanig verandert dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad. Het gecumuleerde effect van de staatssteun moet met name worden beoordeeld wanneer een begunstigde uit verschillende bronnen steun kan ontvangen, zoals in de landbouw steeds vaker het geval is. Het is derhalve van primair belang dat lidstaten snel nuttige informatie verstrekken voordat zij op grond van deze verordening steun verlenen.
- (40) Om de doeltreffendheid te versterken van de in de hoofdstukken I en III van deze verordening uiteengezette verenigbaarheidsvoorwaarden en de in hoofdstuk II met betrekking tot de procedurele vereisten uiteengezette bepalingen, moet het voor de Commissie mogelijk zijn het voordeel van de groepsvrijstelling voor toekomstige steunmaatregelen in te trekken ingeval de in die hoofdstukken uiteengezette voorwaarden niet worden nageleefd. De Commissie kan de intrekking van het voordeel van de groepsvrijstelling beperken tot maatregelen ten behoeve van bepaalde begunstigten of maatregelen genomen door bepaalde autoriteiten. Als niet aan de in hoofdstuk I uiteengezette algemene verenigbaarheidsvoorwaarden wordt voldaan, valt de verleende steun niet onder deze verordening en vormt deze bijgevolg onrechtmatige steun, die de Commissie zal onderzoeken volgens de in Verordening (EG) nr. 659/1999 beschreven toepasselijke procedure. Als de voorwaarden van hoofdstuk II niet zijn vervuld, laat de intrekking van het voordeel van de groepsvrijstelling ten aanzien van toekomstige maatregelen onverlet dat maatregelen uit het verleden onder een groepsvrijstelling vielen.
- (41) Gelet op artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag mag steun niet als enig gevolg hebben dat de bedrijfskosten die de begunstigde onderneming normaal zou moeten dragen, permanent of periodiek worden verminderd, en moet de steun evenredig zijn met de handicaps die moeten worden overwonnen om de sociaaleconomische voordelen veilig te stellen waarvan wordt aangenomen dat zij in het belang van de Unie zijn. Eenzijdige staatssteun die louter tot doel heeft de financiële situatie van de producenten te verbeteren, maar in geen enkel opzicht bijdraagt tot de ontwikkeling

¹⁴ PB L 83 van 27.3.1999, blz. 1.

van de sector, en met name steun die alleen op basis van prijzen, hoeveelheden, productie-eenheden of eenheden van productiemiddelen wordt toegekend, moet worden beschouwd als steun voor de bedrijfsvoering, die onverenigbaar is met de interne markt. Bovendien zal dergelijke steun, als die in de landbouwsector wordt verleend, naar alle waarschijnlijkheid de mechanismen van de gemeenschappelijke marktordeningen verstoren. Het is derhalve passend de werkingssfeer van deze verordening tot bepaalde soorten steun te beperken.

- (42) Kmo's spelen een bepalende rol bij het scheppen van arbeidsplaatsen, dragen, meer algemeen, bij tot de sociale stabiliteit en drijven de economie aan. Toch kan hun ontwikkeling worden geremd door marktfalen, waardoor deze kmo's met typische handicaps te kampen hebben. Kmo's hebben het, gezien de risicoaversie van bepaalde financiële markten en de beperkte zekerheden die zij kunnen bieden, vaak moeilijk om kapitaal of leningen te krijgen. Door hun beperkte middelen hebben zij mogelijk ook beperktere toegang tot informatie, met name over nieuwe technologie en potentiële markten. Om de ontwikkeling van de economische activiteiten van kmo's te bevorderen, dienen bij deze verordening dus bepaalde categorieën steun te worden vrijgesteld wanneer die ten behoeve van kmo's worden verleend.
- (43) Om, in het licht van de ervaring die de Commissie reeds bij de toepassing van Verordening (EG) nr. 1857/2008 heeft opgedaan, voor samenhang met het plattelandsontwikkelingsbeleid en een vereenvoudiging van de regels te zorgen, is het passend om vrijstelling te verlenen voor verschillende categorieën steun ten behoeve van kmo's die actief zijn in de primaire productie, de verwerking of de afzet van landbouwproducten.
- (44) Bij deze categorieën steun moet het met name gaan om investeringssteun (steun voor investeringen in materiële of immateriële activa en voor de verplaatsing van landbouwbedrijfsgebouwen), om aanloopsteun en steun voor het aangrijpen van bedrijfskansen (steun voor jonge landbouwers, kleine landbouwbedrijven en producentengroeperingen en steun voor de toetreding tot kwaliteitsregelingen), om steun ter vergemakkelijking van bedrijfsontwikkeling (acties inzake kennisoverdracht en voorlichting, adviesdiensten en afzetbevordering, bedrijfsvervangingsdiensten), om steun voor risico- en crisisbeheer (steun ter vergoeding van verliezen als gevolg van ongunstige weersomstandigheden, steun ter bestrijding van dier- en plantenziekten en steun voor verzekeringspremies) en om steun voor de dierlijke sector waarmee gemeenschappelijke overheidsdoelstellingen worden nagestreefd als het behoud van de genetische kwaliteit en de bescherming van de dier- en de volksgezondheid. Deze maatregelen moeten in het bijzonder gericht zijn op de vergroting van het concurrentievermogen en van de levensvatbaarheid van de hele landbouwsector.
- (45) Voorts moeten ook andere maatregelen ten behoeve van kmo's die in plattelandsgebieden actief zijn, krachtens deze verordening worden vrijgesteld. Met het oog op de coherentie tussen de plattelandsontwikkelingsmaatregelen die uit het Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling (ELFPO) worden gefinancierd, en de maatregelen die met aanvullende nationale middelen worden gefinancierd of de plattelandsontwikkelingsmaatregelen die alleen met staatssteun worden gefinancierd, moet deze verordening voor zover mogelijk volledig aansluiten bij Verordening nr. [RD/2013] en de uitvoeringsbepalingen daarvoor. Daarom is het meer bepaald dienstig het onderscheid tussen de primaire landbouwproductie enerzijds en de verwerking en de afzet van landbouwproducten anderzijds, zoals dat in Verordening (EG) nr. 1857/2006 is gemaakt, op te heffen.

- (46) Om verschillen die tot concurrentievervalsingen kunnen leiden, weg te nemen, de coördinatie van de verschillende Unie-initiatieven en nationale initiatieven met betrekking tot kmo's te vergemakkelijken en de administratieve duidelijkheid en de rechtszekerheid te bevorderen, moet voor de toepassing van deze verordening de definitie van kmo's worden gehanteerd die in de bijlage bij deze verordening is vastgesteld op basis van Aanbeveling 2003/361/EG van de Commissie betreffende de definitie van kleine, middelgrote en micro-ondernemingen¹⁵.
- (47) Mogelijke optie: [Om in de desbetreffende gevallen te waarborgen dat de aanmeldingsvrijstelling enkel voor kmo's wordt toegepast, moet de kmo-status worden gehandhaafd zolang dat nodig is om misbruik te voorkomen. Hiertoe is het dienstig te bepalen dat slechts kmo's die niet binnen [X] jaar vanaf de steunverlening hun kmo-status verliezen doordat zij een partneronderneming van een grote onderneming of een met een grote onderneming verbonden onderneming zijn geworden, in aanmerking komen voor krachtens deze verordening vrijgestelde steun ten behoeve van kmo's.]
- (48) Voorts kan steun die wordt verleend aan kmo's die actief zijn in de primaire productie, de verwerking of de afzet van landbouwproducten, in de bosbouwsector of in plattlandsgebieden, op grond van Verordening (EU) nr..../... van de Commissie van XXX waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard¹⁶ (Verordening nr. [GBER/2013]) onder de daarin vastgestelde voorwaarden worden vrijgesteld. Als de lidstaten dit laatste gepaster vinden, kunnen zij, bij wijze van alternatief, ervoor kiezen om de steun voor kmo's die actief zijn in de verwerking of de afzet van landbouwproducten dan wel in de bosbouwsector, of de steun voor kmo's in plattlandsgebieden voor activiteiten die buiten het toepassingsgebied van artikel 42 van het Verdrag vallen, te verlenen onder de voorwaarden van en in overeenstemming met Verordening nr. [toekomstige GBER/2013]. In deze context moet, om duidelijkheid te creëren omtrent de verhouding tussen deze verordening en Verordening nr. [GBER/2013], worden opgemerkt dat de doelstellingen, de steuncategorieën en de steunvoorwaarden van beide verordeningen verschillend zijn, ook al kunnen beide op hetzelfde soort begunstigden gericht zijn. Met name kan een lidstaat ervoor kiezen om regionale steun, steun voor kmo's, steun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie, steun voor kwetsbare en gehandicapte werknemers en steun voor de bescherming van het milieu te verlenen onder de voorwaarden van Verordening nr. [GBER/2013]. Als gevolg daarvan moet dergelijke steun worden vrijgesteld op grond van Verordening nr. [GBER/2013].
- (49) Om de economisch-ecologische prestaties en efficiëntie te verhogen van de kmo's die in de primaire productie, de verwerking of de afzet van landbouwproducten actief zijn, om te voorzien in de infrastructuur die voor de ontwikkeling van de landbouw nodig is, en om niet-productieve investeringen die voor de verwezenlijking van milieudoelstellingen noodzakelijk zijn, te ondersteunen, moet steun worden toegekend voor investeringen in materiële of immateriële activa die tot het bereiken van deze doelstellingen bijdragen. De investering moet in overeenstemming zijn met de wetgeving van de Unie en met de nationale wetten van de betrokken lidstaten. Voorts kunnen alleen investeringen waarvoor geen milieueffectbeoordeling op grond van de wetgeving van de Unie of van de lidstaten vereist is, op grond van deze verordening worden vrijgesteld. Toch kunnen investeringen die worden uitgevoerd in het kader van

¹⁵ PB L 124 van 20.5.2003, blz. 36.

¹⁶ PB xxx.

een door de Commissie goedgekeurd regionaal of nationaal plattelandsontwikkelingsprogramma waarvoor overeenkomstig Verordening (EU) nr. [RD/2013] een milieueffectbeoordeling is verricht, op grond van deze verordening worden vrijgesteld.

- (50) Omdat gerichte investeringssteun in de landbouwsector tot verstoringen kan leiden, mag de op grond van deze verordening vrijgestelde investeringssteun niet tot een specifiek landbouwproduct worden beperkt. Deze voorwaarde mag de lidstaten er niet van weerhouden bepaalde landbouwproducten van de werkingssfeer van een bepaalde vrijgestelde steunmaatregel uit te sluiten, met name wanneer er geen normale afzetmogelijkheden kunnen worden gevonden. Bovendien mag steun voor bepaalde soorten investeringen sowieso niet voor vrijstelling op grond van deze verordening in aanmerking komen.
- (51) Om te zorgen voor een passend evenwicht tussen een optimale beperking van de concurrentieverstoringen en de bevordering van een efficiënt energie- en hulpbronnengebruik, moet worden bepaald dat de investering verband mag houden met de productie, op het landbouwbedrijf, van biobrandstoffen of energie uit hernieuwbare bronnen voor zover die productie niet groter is dan het gemiddelde jaarlijkse brandstof- of energieverbruik van het betrokken bedrijf.
- (52) Om de eerste vestiging van jonge landbouwers en de ontwikkeling van kleine landbouwbedrijven die economisch rendabel kunnen zijn, aan te moedigen en te vergemakkelijken is het dienstig aanloopsteun van de aanmeldingsverplichting vrij te stellen. Om de levensvatbaarheid van de pas opgezette landbouwactiviteiten te garanderen moet de steun afhankelijk worden gesteld van de indiening van een ondernemingsplan. Aanloopsteun mag slechts voor de eerste fase van het bestaan van de onderneming worden verleend en mag niet de vorm van bedrijfssteun aannemen.
- (53) Om het concurrentievermogen en de hulpbronnenefficiëntie te vergroten en de milieuprestaties, het duurzame beheer en de algemene prestaties van de kmo's te verbeteren, is het dienstig steun voor acties inzake kennisoverdracht en voorlichting, bedrijfsadviesdiensten en afzetbevorderingsmaatregelen van de aanmeldingsverplichting vrij te stellen. De eindbegunstigden van deze steun zijn de kmo's, maar het zijn de aanbieders van de acties inzake kennisoverdracht en voorlichting, adviesdiensten of afzetbevorderingsmaatregelen die de steun in de vorm van indirecte subsidies (gesubsidieerde diensten) ontvangen.
- (54) Om voor de betrokken landbouwproducten de marktkansen te verhogen en toegevoegde waarde te creëren is het ook dienstig de kmo's ertoe aan te zetten deel te nemen aan uniale of nationale kwaliteitsregelingen en daarom moet steun voor de toetreding tot kwaliteitsregelingen van de aanmeldingsverplichting worden vrijgesteld. Aangezien de kmo's met name bij hun instap in dergelijke regelingen en gedurende de eerste jaren van hun deelname aan dergelijke regelingen met extra kosten en verplichtingen worden geconfronteerd die niet volledig door de markt worden gecompenseerd, mag slechts steun worden verleend voor nieuwe toetredingen en mag de steunverlening niet langer duren dan vijf jaar.
- (55) Om de landbouwsector te helpen de problemen aan te pakken die met betrekking tot de afzet van landbouwproducten ook op plaatselijke markten ontstaan door de toegenomen concurrentie en consolidatie van de stroomafwaartse markten, moet de oprichting van producentengroeperingen worden gestimuleerd. Het is dan ook dienstig aanloopsteun voor producentengroeperingen van de aanmeldingsverplichting vrij te

stellen. Alleen producentengroeperingen die als kmo's worden aangemerkt, mogen voor de steun in aanmerking komen. Om ervoor te zorgen dat een producentengroepering een rendabele entiteit wordt, moet, met het oog op de erkenning van deze groepering door de betrokken lidstaat, onder meer worden geëist dat deze groepering een bedrijfsplan overlegt. Om te voorkomen dat bedrijfssteun wordt verleend en om het stimulerende effect van de steun te behouden moet de looptijd van de steunverlening tot vijf jaar worden beperkt.

- (56) Goed risico- en crisisbeheer is cruciaal voor een duurzame en concurrerende landbouwsector. Het is de primaire sector die blootstaat aan de specifieke natuur-, klimaat- en gezondheidsrisico's en -crises waarmee de landbouwsector te kampen heeft. Daarom moeten de steun voor risico- en crisisbeheer en de steun voor de dierlijke sector worden beperkt tot kmo's die actief zijn in de primaire productie. Staatssteun om verliezen als gevolg van ongunstige weers- of klimaatomstandigheden te vergoeden, dier- en plantenziekten te bestrijden en aan verzekeringspremies bij te dragen moet worden beperkt tot het helpen van landbouwers die tal van ernstige moeilijkheden ondervinden ondanks redelijke inspanningen om de risico's zo veel mogelijk te beperken. Staatssteun mag er niet toe leiden dat landbouwers onnodige risico's nemen. De landbouwers moeten zelf de gevolgen dragen van een onvoorzichtige keuze van productiemethoden of producten.
- (57) Steun voor onderzoek en ontwikkeling kan tot een duurzame economische groei bijdragen en het concurrentievermogen versterken. Deze steun is met name voor kmo's van bijzonder belang, omdat zij moeilijkheden kunnen ondervinden om toegang te krijgen tot nieuwe technologische ontwikkelingen, tot kennisoverdracht of tot hooggekwalificeerd personeel. Uitgaande van de ervaring die de Commissie heeft opgedaan bij de toepassing van de Communautaire richtsnoeren voor staatssteun in de landbouw- en de bosbouwsector 2007-2013, de Communautaire kaderregeling inzake staatssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie¹⁷ en Verordening (EG) nr. 800/2008 van de Commissie op steun voor onderzoek en ontwikkeling in de landbouwsector, is het dienstig steun voor onderzoek en ontwikkeling die aan de voorwaarden van deze verordening voldoet, van de aanmeldingsverplichting vrij te stellen. Omdat het stimuleren van onderzoek en ontwikkeling een belangrijke doelstelling van gemeenschappelijk belang is, moet worden geëist dat het onderzoeksproject van belang is voor alle kmo's die in een specifieke agrarische sector of subsector actief zijn. De informatie over het onderzoeksproject en de resultaten ervan moet op het internet openbaar worden gemaakt. Bovendien moeten de onderzoeksresultaten gratis beschikbaar zijn voor de belanghebbende kmo's.
- (58) Door natuurrampen veroorzaakte noodsituaties vereisen dringende actie van de kant van de steunverlenende autoriteiten. Daarom is het van belang ervoor te zorgen dat de beoogde maatregelen snel ten uitvoer worden gelegd. De Commissie heeft de artikelen 107 en 108 van het Verdrag toegepast in een groot aantal besluiten betreffende de vergoeding van schade in de landbouwsector als gevolg van natuurrampen. De Communautaire richtsnoeren voor staatssteun in de landbouw- en de bosbouwsector 2007-2013 boden reeds de mogelijkheid om steunregelingen ter compensatie van door natuurrampen veroorzaakte schade goed te keuren. In de periode 2007 – 2012 heeft de Commissie op grond van de Communautaire richtsnoeren voor staatssteun in de landbouw- en de bosbouwsector 2007-2013 meer dan 25 steunmaatregelen

¹⁷ PB C 323 van 30.12.2006, blz. 1

goedgekeurd die betrekking hadden op de vergoeding van schade als gevolg van natuurrampen in de landbouwsector. Uit de ervaring van de Commissie blijkt dat deze maatregelen snel ten uitvoer moeten worden gelegd om doeltreffend te zijn. Deze noodzaak vergt vereenvoudiging door vrijstelling van de aanmeldingsverplichting. Bovendien leiden deze maatregelen door hun compenserende aard en het bestaan van duidelijke verenigbaarheidscriteria niet tot aanzienlijke concurrentievervalsing. Het is dan ook dienstig dat de Commissie ook ten aanzien van steun ter compensatie van schade als gevolg van natuurrampen in de landbouwsector gebruikmaakt van de bevoegdheden die haar zijn verleend bij Verordening (EG) nr. 994/98, als gewijzigd bij Verordening (EU) nr. 733/2013.

- (59) Bijgevolg moet steun voor het herstel van door natuurrampen veroorzaakte schade beschikbaar worden gesteld voor ondernemingen in de hele landbouwsector en worden verleend aan zowel kmo's als grote ondernemingen. De voorwaarden waaronder steun voor het herstel van door natuurrampen veroorzaakte schade kan worden vrijgesteld, volgen de vaste praktijk en hebben betrekking op de formele erkenning, door de autoriteiten van de lidstaten, van de gebeurtenis als een natuurramp en op een rechtstreeks causaal verband tussen de door de natuurramp veroorzaakte schade en de door de begunstigde geleden schade; voorts moeten die voorwaarden garanderen dat overcompensatie wordt voorkomen. Met name moeten de lidstaten voorkomen dat wordt overgecompenseerd wanneer deze steun wordt gecombineerd met andere vergoedingen die de begunstigde ontvangt, waaronder betalingen in het kader van een verzekeringsregeling. Die vergoedingen ten behoeve van de begunstigten moeten op het steunbedrag in mindering worden gebracht.
- (60) De Commissie heeft de artikelen 107 en 109 van het Verdrag in talrijke gevallen toegepast op steun voor de instandhouding van erfgoed, meer bepaald in het kader van de Communautaire richtsnoeren voor staatssteun in de landbouw- en de bosbouwsector 2007-2013 en van Verordening (EG) nr. 1857/2006. In de periode 2007-2013 heeft de Commissie een beoordeling gemaakt van meer dan 87 steunmaatregelen voor investeringen voor de instandhouding van traditionele landschappen en gebouwen op landbouwbedrijven. Investeringssteun voor de instandhouding van traditionele landschappen en gebouwen ten behoeve van kmo's was van de aanmeldingsverplichting vrijgesteld op grond van Verordening (EG) nr. 1857/2006, terwijl investeringssteun voor de instandhouding van traditionele landschappen en gebouwen ten behoeve van grote ondernemingen moest worden aangemeld en door de Commissie moest worden getoetst aan de Communautaire richtsnoeren voor staatssteun in de landbouw- en de bosbouwsector 2007-2013. Projecten voor de instandhouding van erfgoed, zelfs als die door grotere ondernemingen worden uitgevoerd, geven evenwel doorgaans geen aanleiding tot grote mededingingsverstoringen. Het is dan ook dienstig dat de Commissie ten aanzien van steun voor de instandhouding van erfgoed gebruikmaakt van de bevoegdheden die haar zijn verleend bij Verordening (EG) nr. 994/98, als gewijzigd bij Verordening (EU) nr. 733/2013.
- (61) Steun voor cultureel of natuurlijk erfgoed kan slechts op grond van deze verordening van de aanmeldingsverplichting worden vrijgesteld als hij wordt verleend voor investeringen in materiële activa of kapitaaluitgaven die op de instandhouding van het erfgoed gericht zijn. Het culturele of natuurlijke erfgoed moet op het landbouwbedrijf van de begunstigde gelegen zijn en officieel als dusdanig erkend zijn door de bevoegde openbare autoriteit van de lidstaat. De steunintensiteit moet afhankelijk

worden gesteld van het feit of de investering niet-productief is (in dit geval is een hogere steunintensiteit mogelijk) dan wel leidt tot een toename van de productiecapaciteit (in dit geval moet de steunintensiteit worden beperkt).

- (62) Bosbouw maakt integrerend deel uit van de plattelandontwikkeling. De Commissie heeft de artikelen 107 en 108 van het Verdrag in talrijke besluiten toegepast op ondernemingen die actief zijn in de bosbouwsector, meer bepaald in het kader van de Communautaire richtsnoeren voor staatssteun in de landbouw- en de bosbouwsector 2007-2013. In de periode 2007 – 2012 heeft de Commissie op grond van die richtsnoeren 140 steunmaatregelen ten behoeve van de bosbouwsector goedgekeurd. Gezien de grote ervaring die de Commissie heeft opgedaan bij de toepassing van de richtsnoeren op ondernemingen die actief zijn in de bosbouwsector, is het dienstig dat zij, om het beheer te vereenvoudigen, maar om tegelijk voor efficiënt toezicht en efficiënte monitoring door de Commissie te zorgen, de haar bij Verordening (EG) nr. 994/98 verleende bevoegdheden ook gebruikt ten aanzien van steun in de bosbouwsector. Blijkens de ervaring van de Commissie veroorzaakt steun in de bosbouwsector voor maatregelen die als onderdeel van de nationale plattelandontwikkelingsprogramma's onder Verordening nr. [RD/2013] vallen, en die uit het ELFPO wordt gefinancierd dan wel in de vorm van aanvullende nationale financiering bij dergelijke gefinancierde maatregelen wordt verleend, geen significante verstoring van de mededinging. Voor dergelijke maatregelen moeten duidelijke verenigbaarheidsvoorwaarden worden vastgesteld.
- (63) Tot deze categorieën steun moeten met name behoren: steun voor bebossing en de aanleg van beboste gebieden; steun voor boslandbouwsystemen, steun voor de preventie en het herstel van schade aan bossen als gevolg van branden, natuurrampen of rampzalige gebeurtenissen, steun voor investeringen ter verbetering van de veerkracht en de milieuwaarde van boscossystemen, Natura 2000-betalingen voor bosgebieden, steun voor bosmilieu- en klimaatdiensten en voor de instandhouding van bossen, steun voor acties inzake kennisoverdracht en voorlichting, steun voor adviesdiensten, steun voor infrastructuurinvesteringen en steun voor investeringen in nieuwe bosbouwtechnologieën en in de verwerking en de afzet van bosproducten. De steun voor de bosbouwsector mag de mededinging niet verstoren en moet marktneutraal zijn.
- (64) Om voor coherentie met Verordening (EU) nr. [RD/2013] te zorgen en de regels te vereenvoudigen voor het verkrijgen van goedkeuring van staatssteun voor het gefinancierde deel en de aanvullende financiering van de nationale plattelandontwikkelingsprogramma's, moeten de maatregelen ten behoeve van de bosbouwsector die krachtens deze verordening van de aanmeldingsverplichting zijn vrijgesteld, identiek zijn aan de onderliggende plattelandontwikkelingsmaatregelen en mag de vrijgestelde steun alleen worden verleend op grond van en overeenkomstig het plattelandontwikkelingsprogramma van de betrokken lidstaat.
- (65) Economische diversificatie en het creëren van nieuwe economische activiteiten zijn van essentieel belang voor de ontwikkeling en het concurrentievermogen van de plattelandgebieden en met name voor kmo's, die de ruggengraat van de plattelandseconomie in de Unie zijn. Verordening (EU) nr. [RD/2013] voorziet in maatregelen ter ondersteuning van de ontwikkeling van niet-agrarische bedrijven in plattelandgebieden, die tot doel hebben de werkgelegenheid te bevorderen, kwaliteitsbanen in plattelandgebieden te creëren, de reeds bestaande banen te behouden, de seizoensgebonden schommelingen in de werkgelegenheid te

verminderen, andere sectoren dan de landbouwsector, de agro-industrie en de voedingsmiddelenindustrie te ontwikkelen en tegelijkertijd de integratie van ondernemingen en de banden tussen de plaatselijke sectoren te stimuleren.

- (66) Om de samenhang met Verordening (EU) nr. [RD/2013] te garanderen en de regels te vereenvoudigen voor het verkrijgen van goedkeuring voor staatssteun voor het gefinancierde deel en de aanvullende financiering van de nationale plattelandsontwikkelingsprogramma's, is het dienstig vrijstelling te verlenen voor verschillende categorieën steun voor kmo's die actief zijn in plattelandsgebieden. Tot deze categorieën steun moeten met name behoren: steun voor investeringen voor de verwerking van landbouwproducten tot niet-landbouwproducten of de productie van katoen, aanloopsteun voor niet-agrarische activiteiten, steun voor adviesdiensten en opleiding van adviseurs, steun voor acties inzake kennisoverdracht en voorlichting, steun voor de toetreding door landbouwers tot kwaliteitsregelingen voor katoen en levensmiddelen en steun voor maatregelen ter bevordering van de afzet van levensmiddelen. De maatregelen die krachtens deze verordening van de aanmeldingsverplichting moeten worden vrijgesteld, moeten identiek zijn aan de onderliggende maatregelen voor plattelandsontwikkeling en de vrijgestelde steun mag alleen worden verleend op grond van en overeenkomstig het plattelandsontwikkelingsprogramma van de betrokken lidstaat.
- (67) Gezien de ervaring ter zake van de Commissie, met name wat betreft de regelmaat waarmee het over het algemeen noodzakelijk is het beleid inzake staatssteun in de Unie te herzien, is het dienstig de toepassingsperiode van deze verordening te beperken. Om de lidstaten tijd te laten om zich aan te passen, moet steun die krachtens deze verordening is vrijgesteld, nog zes maanden na de datum waarop deze verordening verstrijkt, vrijgesteld blijven,

HEEFT DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

HOOFDSTUK 1

GEMEENSCHAPPELIJKE BEPALINGEN

Artikel 1

Toepassingsgebied

1. Deze verordening is van toepassing op de volgende categorieën steun:
 - (a) steun voor kmo's:
 - i) die actief zijn in de primaire productie, de verwerking of de afzet van landbouwproducten, met uitzondering van de artikelen 14, 16, 18, 23 en 25 tot en met 28, die van toepassing zijn op kmo's die alleen in de primaire productie actief zijn;
 - ii) voor buiten het toepassingsgebied van artikel 42 van het Verdrag vallende activiteiten, voor zover die steun onder Verordening nr. [RD/2013] valt en uit het ELFPO wordt gefinancierd of in de vorm van aanvullende nationale financiering bij dergelijke gefinancierde maatregelen wordt verleend;
 - (b) steun voor het herstel van schade als gevolg van natuurrampen in de landbouwsector;

- (c) steun voor investeringen voor de instandhouding van cultureel en natuurlijk erfgoed op landbouwbedrijven;
 - (d) steun voor de bosbouw die onder Verordening nr. [RD/2013] valt en uit het ELFPO wordt gefinancierd of in de vorm van aanvullende nationale financiering bij dergelijke gefinancierde maatregelen wordt verleend.
2. Als de lidstaten dat passend vinden, kunnen zij ervoor kiezen om aan kmo's die in de primaire productie, de verwerking of de afzet van landbouwproducten actief zijn, in de bosbouwsector of voor activiteiten die buiten het toepassingsgebied van artikel 42 van het Verdrag vallen, steun te verlenen onder de voorwaarden van en in overeenstemming met Verordening nr. [GBER/2013].
3. Deze verordening is niet van toepassing op:
- (a) steun voor de bosbouwsector die niet uit het ELFPO wordt gefinancierd of in de vorm van aanvullende nationale financiering bij een dergelijke gefinancierde maatregel wordt verleend;
 - (b) steun voor kmo's voor activiteiten die buiten het toepassingsgebied van artikel 42 van het Verdrag vallen, als die steun niet uit het ELFPO wordt gefinancierd of in de vorm van aanvullende nationale financiering bij een dergelijke gefinancierde maatregel wordt verleend.
4. Deze verordening is niet van toepassing op:
- (a) steunregelingen waarvan de voorgenomen of daadwerkelijke jaarlijkse overheidsuitgaven meer bedragen dan [...] % van het nationale bruto binnenlands product (hierna "bbp" genoemd) van de betrokken lidstaat voor het voorafgaande kalenderjaar en voor zover het voorgenomen of daadwerkelijke jaarbudget van de betrokken regeling meer dan [...] miljoen EUR bedraagt.
- Dergelijke steunregelingen worden overeenkomstig artikel 108, lid 3, van het Verdrag uiterlijk zes maanden na de datum waarop aan de genoemde voorwaarden wordt voldaan, aangemeld. Als binnen een periode van drie jaar meerdere regelingen met dezelfde of sterk gelijkende kenmerken in dezelfde lidstaat ten uitvoer worden gelegd, worden die regelingen voor de toepassing van deze bepaling samen onderzocht;
- (b) steun voor met de uitvoer verband houdende activiteiten, d.w.z. steun die rechtstreeks gekoppeld is aan uitgevoerde hoeveelheden, aan de oprichting en exploitatie van een distributienet of aan andere lopende uitgaven in verband met uitvoeractiviteiten;
 - (c) steun die afhangt van het gebruik van binnenlandse producten in plaats van ingevoerde producten.
5. [Met uitzondering van artikel 30 is deze verordening] / [Deze verordening is] niet van toepassing op:
- (a) steunregelingen waarin niet uitdrukkelijk de betaling wordt uitgesloten van individuele steun aan ondernemingen ten aanzien waarvan er een bevel tot terugvordering uitstaat ingevolge een eerder besluit van de Commissie waarin steun onrechtmatig en onverenigbaar met de interne markt is verklaard;

- (b) ad-hocsteun voor ondernemingen ten aanzien waarvan er een bevel tot terugvordering uitstaat ingevolge een eerder besluit van de Commissie waarin steun onrechtmatig en onverenigbaar met de interne markt is verklaard.
6. Deze verordening is niet van toepassing op steun aan ondernemingen in moeilijkheden[.] / [, met uitzondering van:
- (a) artikel 30 van deze verordening;
 - (b) de artikelen 25 en 26 van deze verordening in verband met schade die rechtstreeks met de risicogebeurtenis samenhangt, voor zover voor die ondernemingen al een reddings- of herstructureringsprocedure loopt. Deze voorwaarde wordt geacht te zijn vervuld als de onderneming bijv. al een aanvraag om reddings- of herstructureringssteun heeft ingediend. Eerdere schade die verband houdt met de situatie waarin de onderneming in moeilijkheden verkeert, mag in geen geval worden vergoed met steun waarin bij de genoemde artikelen wordt voorzien.]
7. Deze verordening is niet van toepassing op steun die, op zich, door de daaraan verbonden voorwaarden of de toegepaste financieringswijze tot een daaraan onlosmakelijk verbonden schending van het Unierecht leidt, met name:
- (a) steun waarbij aan de steunverlening de verplichting voor de begunstigde verbonden is om zijn hoofdkantoor in de betrokken lidstaat te hebben of om voornamelijk in die lidstaat te zijn gevestigd;
 - (b) steun waarbij aan de steunverlening de verplichting voor de begunstigde is verbonden om binnenlands geproduceerde goederen of binnenlandse diensten te gebruiken;
 - (c) steun die beperkingen stelt aan de mogelijkheden voor de begunstigden om de resultaten van onderzoek, ontwikkeling en innovatie in andere lidstaten te exploiteren.

Artikel 2 *Definities*

Voor de toepassing van deze verordening wordt verstaan onder:

1. "steun" of "steunmaatregel": elke maatregel die aan alle criteria van artikel 107, lid 1, van het Verdrag voldoet;
2. "individuele steun": aan een specifieke onderneming verleende steun; deze omvat:
 - (a) ad-hocsteun, en
 - (b) steun die op grond van een steunregeling wordt toegekend;
3. "ad-hocsteun": steun die niet op grond van een steunregeling wordt verleend;
4. "steunregeling": elke regeling op grond waarvan aan ondernemingen die in de regeling op algemene en abstracte wijze zijn omschreven, individuele steun kan worden toegekend zonder dat hiervoor nog uitvoeringsmaatregelen vereist zijn, alsmede elke regeling op grond waarvan steun die niet aan een bepaald project is gebonden, aan één of meer ondernemingen kan worden toegekend;
5. "landbouwproduct": de in bijlage I bij het Verdrag genoemde producten, met uitzondering van de visserij- en de aquacultuurproducten die zijn vermeld in bijlage I

bij Verordening (EU) nr. .../2013 van het Europees Parlement en de Raad houdende een gemeenschappelijke marktordening voor visserijproducten en aquacultuurproducten [COM(2011) 416]¹⁸;

6. "primaire landbouwproductie": de productie van in bijlage I bij het Verdrag vermelde producten van de bodem en van de veehouderij die geen verdere bewerking hebben ondergaan die de aard van deze producten wijzigt;
7. "verwerking van landbouwproducten": elke bewerking van een landbouwproduct die een product oplevert dat nog steeds een landbouwproduct is, met uitzondering van de activiteiten op het landbouwbedrijf die nodig zijn om een dierlijk of plantaardig product klaar te maken voor de eerste verkoop;
8. "verwerking van landbouwproducten tot andere dan landbouwproducten": elke bewerking van een landbouwproduct die een product oplevert dat geen landbouwproduct meer is;
9. "afzet van landbouwproducten": het in voorraad hebben of uitstallen met het oog op verkoop, te koop aanbieden, leveren of op enige andere wijze op de markt brengen, met uitzondering van de eerste verkoop door een primaire producent aan wederverkopers of verwerkers en alle activiteiten waarbij een product voor een dergelijke eerste verkoop wordt klaargemaakt; verkoop door een primaire producent aan eindverbruikers wordt als afzet van landbouwproducten beschouwd indien die verkoop plaatsvindt in daarvoor bestemde afzonderlijke lokalen;
10. "landbouwsector": alle ondernemingen die actief zijn in de primaire productie, de verwerking of de afzet van landbouwproducten;
11. "brutosubsidie-equivalent": de contante waarde van de steun, uitgedrukt als een percentage van de contante waarde van de in aanmerking komende kosten, zoals die op het tijdstip van de steunverlening wordt berekend op basis van de op dat tijdstip geldende toepasselijke disconteringsvoet;
12. "kmo's" of "kleine, middelgrote en micro-ondernemingen": kleine, middelgrote en micro-ondernemingen die voldoen aan de criteria van bijlage 1;
13. "start van het project": hetzij de feitelijke start van de (bouw)werkzaamheden of activiteiten hetzij de eerste vaste toezegging om uitrusting te bestellen of een beroep op diensten te doen, met uitsluiting van voorbereidende werkzaamheden;
14. "ondernemingen in moeilijkheden": een onderneming die aan de volgende voorwaarden voldoet:
 - (a) [in het geval van een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid¹⁹: wanneer meer dan de helft van haar geplaatste aandelenkapitaal²⁰ is verdwenen door gecumuleerde verliezen. Dit is het geval wanneer het in mindering brengen van de gecumuleerde verliezen op de reserves (en alle andere elementen die doorgaans worden beschouwd als een onderdeel van het eigen vermogen van de onderneming) een negatieve uitkomst oplevert die groter is dan de helft van het geplaatste aandelenkapitaal;

¹⁸ PB L ...

¹⁹ Het betreft hier met name de vennootschapsvormen die zijn vermeld in artikel 1, lid 1, eerste alinea, van Richtlijn 78/660/EEG van de Raad van 25 juli 1978 (PB L 222 van 14.8.1978, blz. 11), met de daaropvolgende wijzigingen.

²⁰ Indien van toepassing omvat het "aandelenkapitaal" ook eventueel agio.

- (b) in het geval van een onderneming waarin ten minste een aantal van de vennoten onbeperkt aansprakelijk zijn voor de schulden van de onderneming²¹: wanneer meer dan de helft van het kapitaal van de onderneming zoals dat in de boeken van de onderneming is vermeld, door de gecumuleerde verliezen is verdwenen;
- (c) wanneer tegen de onderneming een collectieve insolventieprocedure loopt of de onderneming volgens het nationale recht voldoet aan de criteria om, op verzoek van haar schuldeisers, aan een collectieve insolventieprocedure te worden onderworpen;
- (d) wanneer de verhouding tussen het vreemd vermogen en het eigen vermogen van de onderneming, volgens de boekhouding van de onderneming, meer dan [7,5] bedraagt;
- (e) wanneer de verhouding tussen de inkomsten van een onderneming vóór aftrek van rente en belasting (EBIT) en de rentedekkingsgraad de voorbije [twee] jaar lager lag dan [1,0];
- (f) wanneer de onderneming van ten minste één geregistreerd ratingbureau²² een rating heeft gekregen die overeenstemt met CCC+ ("betalingscapaciteit afhankelijk van aanhoudend gunstige omstandigheden") of lager].

Een kmo die minder dan drie jaar geleden is opgericht, wordt met betrekking tot die periode niet geacht in moeilijkheden te zijn, tenzij zij aan punt (c) voldoet;]

- 15. "transparante steun": steun waarvan het brutosubsidie-equivalent vooraf precies kan worden berekend zonder dat een risicoanalyse hoeft te worden uitgevoerd;
- 16. "steunintensiteit": het steunbedrag, uitgedrukt als een percentage van de in aanmerking komende kosten;
- 17. "plattelandsontwikkelingsprogramma": programma voor plattelandsontwikkeling als bedoeld in artikel 7, lid 1, van Verordening nr. [RD/2013] *referentie*;
- 18. "natuurrampen": aardbevingen, lawines, aardverschuivingen en overstromingen die zich voordoen wanneer rivieren of binnenwateren buiten hun oevers treden;
- 19. "ongunstige weersomstandigheden die met een natuurramp kunnen worden gelijkgesteld": ongunstige weersomstandigheden zoals vorst, storm, hagel, ijs, hevige regen of ernstige droogte die voor een bepaalde landbouwer kan leiden tot een verlies van meer dan 30 % van de gemiddelde jaarproductie:
 - (a) in de laatste drie jaar of
 - (b) de gemiddelde productie van drie van de laatste vijf jaren, de hoogste en de laagste productie niet meegerekend;
- 20. "minder ontwikkelde regio's": regio's waarvan het bruto binnenlands product (bbp) per hoofd van de bevolking minder dan 75 % van het gemiddelde bbp van de EU-27 bedraagt;

²¹ Het betreft hier met name de vennootschapsvormen die zijn vermeld in artikel 1, lid 1, tweede alinea, van Richtlijn 78/660/EEG van de Raad, met de daaropvolgende wijzigingen.

²² Een "geregistreerd ratingbureau" is een ratingbureau dat is geregistreerd overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1060/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 16 september 2009 inzake ratingbureaus (PB L 302 van 17.11.2009, blz. 1).

21. "jonge landbouwer": persoon die op de datum van indiening van de steunaanvraag jonger is dan 40 jaar, over adequate vakbekwaamheid en deskundigheid beschikt en zich voor het eerst als bedrijfs hoofd op een landbouwbedrijf vestigt;
22. "actieve landbouwer": een actieve landbouwer in de zin van artikel 9 van Verordening (EU) nr. [DP/2013].
23. ["landbouwbedrijf": ...]
24. "vaste kosten die voortvloeien uit de deelname aan kwaliteitsregelingen": de kosten die worden gemaakt om tot een kwaliteitsregeling waarvoor steun wordt verleend, toe te treden en de jaarlijkse bijdrage voor deelname aan die regeling, inclusief, in voorkomend geval, de kosten van de controles die nodig zijn om te verifiëren of het productdossier wordt nageleefd.
25. "ultraperifere gebieden": de in artikel 349, eerste alinea, van het Verdrag genoemde gebieden;
26. "de kleinere eilanden in de Egeïsche Zee": de kleinere eilanden als bedoeld in artikel 1, lid 2, van Verordening (EU) nr. 229/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 13 maart 2013 houdende specifieke maatregelen op landbouwgebied ten behoeve van de kleinere eilanden in de Egeïsche Zee en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1405/2006 van de Raad²³;
27. "gestorven dieren": dieren die zijn gedood door euthanasie met of zonder definitieve diagnose of die op een landbouwbedrijf of andere plaatsen of tijdens transport zijn gestorven, met inbegrip van doodgeboren en ongebornen dieren, maar niet voor menselijke consumptie zijn geslacht;
28. "kosten van TSE- en BSE-testen (TSE = Transmissible Spongiform Encephalopathy - overdraagbare spongiforme encefalopathie en BSE = Bovine Spongiform Encephalopathy - bovine spongiforme encefalopathie)": alle kosten, met inbegrip van die van testkits en van het nemen, vervoeren, testen, opslaan en vernietigen van monsters die noodzakelijk zijn voor bemonstering en laboratoriumonderzoek overeenkomstig hoofdstuk C van bijlage X bij Verordening (EG) nr. 999/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 houdende vaststelling van voorschriften inzake preventie, bestrijding en uitroeiing van bepaalde overdraagbare spongiforme encefalopathieën²⁴;
29. "materiële activa": activa met betrekking tot gronden, gebouwen en installaties, machines en uitrusting;
30. "immateriële activa": activa die technologieoverdracht door de verwerving van octrooirechten, licenties, knowhow of niet-geoctrooierde technische kennis inhouden;
31. "niet-productieve investeringen": investeringen die niet leiden tot een nettostijging van de waarde of de rentabiliteit van het landbouwbedrijf;
32. "transactiekosten": kosten die verband houden met een verbintenis maar niet rechtstreeks kunnen worden toegeschreven aan de uitvoering van die verbintenis;
33. "EU-normen": verplichte, in de EU-wetgeving vastgestelde normen waarbij het beschermingsniveau is vastgesteld dat de individuele ondernemingen moeten

²³ PB L 78 van 20.3.2013, blz. 41.

²⁴ PB L 147 van 31.5.2001, blz. 1.

bereiken wat met name het milieu, de hygiëne en het dierenwelzijn betreft; op het niveau van de Unie vastgestelde normen of doelstellingen die dwingend zijn voor de lidstaat, maar niet voor de ondernemingen afzonderlijk, worden evenwel niet als EU-normen beschouwd;

34. "investeringen om aan EU-normen te voldoen": investeringen die worden gedaan om na het verstrijken van de in de wetgeving van de Unie vastgestelde overgangperiode een EU-norm na te leven;
35. "producentengroepering en -organisatie": een groepering of organisatie die is opgericht om:
 - (a) de productie en de output van de producenten die van dergelijke groeperingen of organisaties lid zijn, aan te passen aan de markteisen,
 - (b) goederen gezamenlijk op de markt te brengen, met inbegrip van de voorbereiding voor de verkoop, de centralisatie van de verkoop en de levering aan bulkkopers,
 - (c) gemeenschappelijke regels vast te stellen voor de verstrekking van informatie over de productie, en vooral over de oogst en de beschikbaarheid van producten,
 - (d) andere activiteiten die door producentengroeperingen of -organisaties kunnen worden verricht, uit te voeren, onder meer op het gebied van de ontwikkeling van bedrijfsvoerings- en marketingvaardigheden en de organisatie en bevordering van innovatieprocessen;
36. "kapitaaluitgaven": bouwkundige en civieltechnische werkzaamheden die door de landbouwer zelf of door zijn werknemers worden uitgevoerd om activa te creëren;
37. "bomen voor hakhout met korte omlooptijd": meerjarige houtgewassen met een oogstcyclus van 2 tot 5 jaar, waarvan de wortelstokken of stronken na de oogst in de grond blijven en gedurende verschillende omlooperperioden productief kunnen zijn;
38. "snelgroeibomen": bomen met een geplande omlooptijd (de periode tussen twee oogstvingingen op hetzelfde perceel) van minder dan [15] jaar;
39. "boslandbouwsystemen": systemen voor grondgebruik waarbij de teelt van bomen wordt gecombineerd met landbouw op dezelfde grond;
40. "advies": de volledige advisering [in het kader van een en hetzelfde contract];
41. "levensmiddelen": levensmiddelen als vermeld in bijlage I bij Verordening (EU) nr. 1151/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 21 november 2012 inzake kwaliteitsregelingen voor landbouwproducten en levensmiddelen²⁵;
42. "verbonden onderneming": verbonden onderneming in de zin van artikel 3 van bijlage 1 bij deze verordening;
43. "Europees Fonds voor aanpassing aan de globalisering": het Europees Fonds voor aanpassing aan de globalisering dat is opgericht bij de Verordening van het Europees Parlement en de Raad tot oprichting van een Europees Fonds voor aanpassing aan de globalisering (2014-2020)²⁶;

²⁵ PB L 343 van 14.12.2012, blz. 1.

²⁶ PB xx xxx.

44. "rampzalige gebeurtenis": een door menselijke activiteit veroorzaakte onvoorziene gebeurtenis van biotische of abiotische aard die tot belangrijke verstoringen van de landbouwproductiesystemen en de bosstructuren leidt, en uiteindelijk belangrijke economische schade aan de landbouw- en de bosbouwsector veroorzaakt;
45. "klein landbouwbedrijf": een kleine landbouwonderneming waar minder dan 10 personen werkzaam zijn en waarvan de jaaromzet of het jaarlijkse balanstotaal niet groter is dan 2 miljoen EUR;
46. "a-gebieden": gebieden die op een regionale-steunkaart zijn aangewezen met het oog op de toepassing van artikel 107, lid 3, onder a), van het Verdrag;
47. "c-gebieden": gebieden die op een regionale-steunkaart zijn aangewezen met het oog op de toepassing van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag;
48. "regionale-steunkaart": de lijst met gebieden die een lidstaat heeft aangewezen overeenkomstig de in de richtsnoeren inzake regionale staatssteun voor 2014 – 2020²⁷ vastgestelde voorwaarden en die door de Commissie is goedgekeurd;
49. "dunbevolkte gebieden": gebieden die door de betrokken lidstaat zijn aangewezen overeenkomstig punt 161 van de richtsnoeren inzake regionale staatssteun voor 2014 – 2020;
50. "gebieden met natuurlijke beperkingen": gebieden die door de lidstaten zijn aangewezen overeenkomstig artikel 33 van Verordening nr. [RD/2013];
51. "lid van een landbouwhuishouden": een natuurlijke of rechtspersoon dan wel een groep natuurlijke of rechtspersonen, ongeacht de rechtspositie van de groep en haar leden volgens het nationale recht, uitgezonderd werknemers in de landbouw.

Artikel 3 *Vrijstellingsvoorwaarden*

1. Steunregelingen, individuele steun verleend in het kader van steunregelingen en ad-hocsteun zijn verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, van het Verdrag en zijn vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag mits die steun:
 - (a) voldoet aan alle voorwaarden van de hoofdstukken 1 en 2 en aan de toepasselijke voorwaarden van hoofdstuk 3 en
 - (b) een uitdrukkelijke verwijzing bevat naar de toepasselijke bepalingen van deze verordening, onder vermelding van de betrokken bepalingen, de titel van deze verordening en de vindplaats ervan in het Publicatieblad van de Europese Unie.
2. De lidstaten nemen alle nodige maatregelen om de daadwerkelijke inachtneming van deze verordening te garanderen, daaronder begrepen de naleving van deze voorwaarden bij individuele steunverlening in het kader van regelingen die op grond van deze verordening van de aanmeldingsverplichting zijn vrijgesteld.

²⁷

PB ...

Artikel 4
Aanmeldingsdrempels

Deze verordening is niet van toepassing op individuele steun, ongeacht of deze op ad-hocbasis of krachtens een steunregeling wordt verleend, indien het brutosubsidie-equivalent daarvan de volgende drempels overschrijdt:

- (a) steun voor materiële of immateriële investeringen op landbouwbedrijven: 400 000 EUR per onderneming over een periode van drie belastingjaren, of 500 000 EUR als de onderneming gevestigd is in een minder ontwikkelde regio;
- (b) steun voor investeringen in verband met de verwerking en de afzet van landbouwproducten: 7,5 miljoen EUR per onderneming per investeringsproject;
- (c) steun voor investeringen ter verbetering van de veerkracht en de milieuwaarde van bosecosystemen: [7,5 miljoen] EUR per investeringsproject;
- (d) steun voor infrastructuurinvesteringen in de bosbouwsector: [7,5 miljoen] EUR per investeringsproject;
- (e) steun voor investeringen in bosbouwtechnologieën en in de verwerking, de mobilisering en de afzet van bosproducten: [7,5 miljoen] EUR per investeringsproject;
- (f) steun voor investeringen betreffende de verwerking van landbouwproducten tot niet-landbouwproducten of de productie van katoen: [7,5 miljoen] EUR per investeringsproject.

Artikel 5
Transparantie van de steun

1. Deze verordening is uitsluitend van toepassing op transparante steun.
2. De volgende categorieën steun worden geacht transparant te zijn:
 - (a) steun in de vorm van subsidies en rentesubsidies;
 - (b) steun in de vorm van leningen indien voor het berekenen van het brutosubsidie-equivalent het op het tijdstip van de steunverlening geldende referentiepercentage is gebruikt;
 - (c) steun in de vorm van garanties:
 - i) als het brutosubsidie-equivalent is berekend op basis van de "safe harbour"-premies die zijn vastgesteld in de mededeling van de Commissie betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-Verdrag op staatssteun in de vorm van garanties; of
 - ii) als, voorafgaand aan de tenuitvoerlegging, de methode voor het berekenen van het brutosubsidie-equivalent van de garantie is aanvaard na aanmelding van die methode bij de Commissie op grond van een verordening die de Commissie op staatssteungebied heeft vastgesteld, en de goedgekeurde methode uitdrukkelijk is toegespitst op het soort garanties en het soort onderliggende transacties die in het kader van de toepassing van deze verordening in het geding zijn;

- (d) steun vervat in belastingmaatregelen indien de maatregel voorziet in een maximum dat garandeert dat de toepasselijke drempel niet wordt overschreden.
 - (e) steun in de vorm van terugbetaalbare voorschotten als het totale nominale bedrag van het terugbetaalbare voorschot niet groter is dan de krachtens deze verordening toepasselijke drempels of als, vóór de tenuitvoerlegging van de maatregel, de methode voor het berekenen van het brutosubsidie-equivalent van het terugbetaalbare voorschot na aanmelding bij de Commissie is aanvaard.
3. De volgende categorieën steun worden geacht niet transparant te zijn:
- (a) steun in de vorm van kapitaalinjecties;
 - (b) steun in de vorm van risicokapitaalmaatregelen.

Artikel 6
Stimulerend effect

1. Op grond van deze verordening wordt enkel steun vrijgesteld die een stimulerend effect heeft.
2. Steun wordt geacht een stimulerend effect te hebben als de begunstigde ervan, voordat de werkzaamheden in het kader van het project of de activiteit zijn begonnen, bij de betrokken lidstaat een schriftelijke steunaanvraag in de in bijlage II vastgestelde vorm heeft ingediend.
3. [AANVULLENDE OPTIE VOOR GROTE ONDERNEMINGEN: Steun aan grote ondernemingen wordt geacht een stimulerend effect te hebben als, behalve dat aan de in lid 2 vastgestelde voorwaarde is voldaan, de lidstaat, alvorens de betrokken individuele steun toe te kennen, zich ervan heeft vergewist dat uit door de begunstigde onderneming opgestelde documenten blijkt dat aan één of meer van de volgende criteria is voldaan:
 - (a) een wezenlijke toename van de omvang van het project of de activiteit als gevolg van de steun;
 - (b) een wezenlijke toename van de reikwijdte van het project of de activiteit als gevolg van de steun;
 - (c) een wezenlijke toename van de totale uitgaven van de begunstigde voor het project of de activiteit als gevolg van de steun;
 - (d) een wezenlijke toename van de snelheid waarmee het betrokken project of de betrokken activiteit wordt voltooid;
 - (e) voor investeringssteun: dat het project, zonder de steun, niet als dusdanig in het betrokken plattelandsg gebied zou zijn uitgevoerd.]
4. De in lid 2 vastgestelde voorwaarden gelden niet ten aanzien van belastingmaatregelen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:
 - (a) de belastingmaatregel geeft overeenkomstig objectieve criteria recht op steun zonder dat de lidstaat nog een beoordelingsbevoegdheid uitoefent, en
 - (b) de belastingmaatregel was vastgesteld en in werking getreden voordat de werkzaamheden in het kader van het gesteunde project of de gesteunde activiteit waren begonnen; deze voorwaarde geldt niet in het geval van fiscale

vervolgregelingen voor zover de activiteit al onder de voorafgaande fiscale regelingen viel.

5. Lid 1 is niet van toepassing op steun die overeenkomstig de artikelen 25, 26 en 30 wordt toegekend en evenmin op steun die overeenkomstig artikel 34 voor het herstel van schade wordt toegekend.

Artikel 7 ***Evenredigheid***

1. Deze verordening is uitsluitend van toepassing op steun die evenredig is.
2. Steun die krachtens deze verordening van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag is vrijgesteld, geldt als evenredig als de in hoofdstuk 3 vastgestelde maximale steunintensiteiten of steunbedragen in acht zijn genomen.

Artikel 8 ***Steunintensiteit en in aanmerking komende kosten***

1. Alle bedragen die voor de berekening van de steunintensiteit en de in aanmerking komende kosten worden gebruikt, zijn bedragen vóór aftrek van belastingen of andere heffingen. De in aanmerking komende kosten worden met bewijsstukken gestaafd, die duidelijk, gespecificeerd en actueel zijn.
2. [Belasting over de toegevoegde waarde (btw) komt niet voor steun in aanmerking.
Btw-bedragen komen echter wel in aanmerking als zij niet krachtens de nationale btw-wetgeving terugvorderbaar zijn en betaald worden door een begunstigde die geen niet-belastingplichtige is als omschreven in artikel 13, lid 1, eerste alinea, van Richtlijn 2006/112/EG van de Raad van 28 november 2006 betreffende het gemeenschappelijke stelsel van belasting over de toegevoegde waarde (PB L 347 van 11.12.2006, blz. 1), mits dergelijke btw-bedragen niet verschuldigd zijn voor de totstandbrenging van infrastructuur.]
3. Wanneer steun in een andere vorm dan een subsidie wordt verleend, is het steunbedrag het brutosubsidie-equivalent van de steun.
4. Steun die in meerdere tranches wordt uitgekeerd, wordt gedisconteerd tot de waarde ervan op het tijdstip van de steunverlening. De in aanmerking komende kosten worden gedisconteerd tot hun waarde op het tijdstip van de steunverlening. De rentevoet die bij discontering wordt gehanteerd, is de disconteringsvoet die op het tijdstip van de steunverlening van toepassing is.
5. Wanneer steun wordt toegekend in de vorm van belastingvoordelen, vindt de discontering van de steuntranches plaats aan de hand van de referentiepercentages die gelden wanneer de belastingvoordelen beginnen te spelen.
6. Wanneer steun wordt verleend in de vorm van terugbetaalbare voorschotten die, bij gebrek aan een aanvaarde methode om het brutosubsidie-equivalent ervan te berekenen, worden uitgedrukt als een percentage van de in aanmerking komende kosten en de maatregel erin voorziet dat, ingeval van een succesvolle uitkomst van het project, als omschreven op basis van een redelijke en prudente hypothese, de voorschotten worden terugbetaald vermeerderd met een rente die ten minste gelijk is aan de op het tijdstip van de steunverlening toepasselijke disconteringsvoet, kunnen

de in hoofdstuk 3 vastgestelde maximale steunintensiteiten met [10] procentpunten worden verhoogd.

[Artikel 9] Kmo-status

[In alle gevallen waarin krachtens deze verordening de vrijstelling van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag tot kmo's beperkt is of gunstiger voorwaarden voor kmo's gelden, kunnen kmo's deze vrijstelling of deze gunstigere voorwaarden krachtens deze verordening alleen genieten mits zij hun kmo-status niet binnen [x] jaar vanaf het tijdstip van de steunverlening verliezen doordat zij een partneronderneming van een grote onderneming of een met een grote onderneming verbonden onderneming in de zin van artikel 3 van bijlage I zijn geworden.]

Artikel 10 Cumulering

1. Om te bepalen of de in artikel 3 bis vastgestelde individuele aanmeldingsdrempels en de in hoofdstuk 3 vastgestelde maximale steunintensiteiten en plafonds worden nageleefd, wordt het totale bedrag aan overheidssteun ten behoeve van de gesteunde activiteit of het gesteunde project in aanmerking genomen, ongeacht hoe de maatregelen worden gefinancierd. Evenwel mag Uniefinanciering die centraal door de Commissie wordt beheerd, niet direct of indirect onder de controle van de lidstaten staat en geen staatssteun vormt, niet in aanmerking worden genomen wanneer zowel die financiering als de nationale financiering samen worden beoordeeld om na te gaan of de Europese regelgeving wordt nageleefd.
2. Steun met identificeerbare in aanmerking komende kosten mag worden gecumuleerd:
 - (a) met andere staatssteun, zolang het bij die maatregelen gaat om identificeerbare in aanmerking komende kosten die van elkaar verschillen;
 - (b) met andere staatssteun ten behoeve van dezelfde (geheel of gedeeltelijk overlappende) in aanmerking komende kosten mits deze cumulering niet ertoe leidt dat de hoogste steunintensiteit of het hoogste steunbedrag die/dat krachtens deze verordening voor deze steun geldt, wordt overschreden.
3. Krachtens deze verordening vrijgestelde steun wordt niet gecumuleerd met de-minimissteun voor dezelfde in aanmerking komende kosten als die cumulering ertoe zou leiden dat de steunintensiteit hoger uitkomt dan de in hoofdstuk 3 vastgestelde steunintensiteit.

Artikel 11
Intrekking van het voordeel van de groepsvrijstelling

Wanneer de betrokken lidstaat steun verleent die beweerdelijk krachtens deze verordening van de aanmeldingsverplichting is vrijgesteld, maar niet aan de in dit hoofdstuk of in hoofdstuk 3 beschreven voorwaarden of aan de eisen van hoofdstuk 2 voldoet, kan de Commissie, nadat zij de betrokken lidstaat in de gelegenheid heeft gesteld zijn standpunt kenbaar te maken, een besluit vaststellen waarin zij verklaart dat alle of sommige steunmaatregelen die de betrokken lidstaat in de toekomst goedkeurt, overeenkomstig artikel 108, lid 3, van het Verdrag bij de Commissie moeten worden aangemeld. Bij de aan te melden steun kan het met name gaan om steun ten behoeve van bepaalde begunstigten of om steun die door bepaalde autoriteiten van de betrokken lidstaat wordt verleend.

HOOFDSTUK 2

PROCEDUREVOORSCHRIFTEN

Artikel 12
Publicatie en informatie

1. Uiterlijk tien werkdagen vóór de inwerkingtreding van een krachtens deze verordening vrijgestelde steunregeling of van de verlening van krachtens deze verordening vrijgestelde individuele steun zonder toepassing van een steunregeling zenden de lidstaten, de Commissie, overeenkomstig artikel 3 van Verordening (EG) nr. 794/2004 via de webtoepassing SANI (State Aid Notification Interactive) van de Commissie, in de in bijlage III vastgestelde vorm beknopte informatie over deze steunregeling of individuele steun toe, ter bekendmaking op de website van de Commissie.

Binnen tien werkdagen na ontvangst van die beknopte informatie stuurt de Commissie een ontvangstbewijs met identificatienummer op.
2. De betrokken lidstaat maakt op één, op zich staande staatssteunwebsite of op één website die bij meerdere websites gegevens ophaalt, de volgende gegevens bekend:
 - (a) de in lid 1 bedoelde beknopte informatie;
 - (b) de volledige tekst van elke dergelijke steunmaatregel, met inbegrip van de wijzigingen, of een link naar die tekst;
 - (c) de informatie over elke individuele steunverlening, als vastgesteld in bijlage IV bij deze verordening.
3. De in lid 2 bedoelde gegevens zijn op een in bijlage V beschreven gestandaardiseerde wijze georganiseerd en toegankelijk en maken een efficiënt gebruik van zoek- en downloadfuncties mogelijk. De in lid 2 bedoelde gegevens zijn actueel en zijn beschikbaar gedurende minstens 10 jaar te rekenen vanaf de datum waarop de steun is verleend.
4. De in lid 2 bedoelde volledige tekst van de steunregeling of de ad-hocsteun omvat met name een uitdrukkelijke verwijzing naar deze verordening, onder vermelding van de titel en de vindplaats ervan in het Publicatieblad van de Europese Unie, en naar de desbetreffende specifieke bepalingen van hoofdstuk 3 die op dat besluit betrekking hebben, of, indien van toepassing, naar de nationale wet die waarborgt dat

de betrokken bepalingen van deze verordening worden nageleefd. Deze tekst gaat vergezeld van de uitvoeringsbepalingen en de wijzigingen ervan.

5. De Commissie publiceert op haar website:
- (a) de links naar de in lid 2 bedoelde staatssteunwebsites van alle lidstaten;
 - (b) de in lid 1 bedoelde beknopte informatie.

Artikel 13 *Verslaglegging*

De lidstaten dienen bij de Commissie in elektronische vorm het volgende in:

- (a) gegevens over elke individuele steunverlening van meer dan 3 miljoen EUR, in het in bijlage IV vastgestelde formaat, binnen 20 werkdagen vanaf de dag waarop de steun is verleend;
- (b) een jaarlijks verslag, als bedoeld in hoofdstuk III van Verordening (EG) nr. 794/2004, over de toepassing van deze verordening, dat de in bijlage VI bij deze verordening vermelde gegevens bevat met betrekking tot elk volledig jaar, of deel daarvan, waarin deze verordening van toepassing is.

Artikel 14 *Monitoring*

De lidstaten houden gedetailleerde dossiers bij met de gegevens en de bewijsstukken die nodig zijn om aan te tonen dat alle in deze verordening vastgestelde voorwaarden zijn vervuld. Deze dossiers worden bijgehouden gedurende 10 jaar vanaf de datum waarop de individuele steun is verleend of, in het geval van regelingen, de laatste steun is verleend. De betrokken lidstaat verstrekt de Commissie binnen een termijn van 20 werkdagen, of binnen de in het verzoek vastgestelde langere termijn, alle gegevens en bewijsstukken die de Commissie nodig acht om de toepassing van deze verordening te kunnen monitoren.

HOOFDSTUK 3 **STEUNCATEGORIEËN**

DEEL 1

STEUN VOOR KMO'S DIE ACTIEF ZIJN IN DE PRIMAIRE PRODUCTIE, DE VERWERKING OF DE AFZET VAN LANDBOUWPRODUCTEN

Artikel 15

Steun voor materiële of immateriële investeringen op landbouwbedrijven die met de primaire productie verband houden

1. Steun voor materiële of immateriële investeringen op landbouwbedrijven die met de primaire productie van landbouwproducten verband houden, is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 16 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
2. De investering wordt verricht door een of meer begunstigden of heeft betrekking op activa die door een of meer begunstigden worden gebruikt.

3. De investering kan verband houden met de productie, op het landbouwbedrijf, van biobrandstoffen of van energie uit hernieuwbare bronnen mits die productie niet groter is dan het gemiddelde jaarlijkse brandstof- of energieverbruik van het betrokken bedrijf.
4. De investering is in overeenstemming met de wetgeving van de Unie en met de nationale wetten van de betrokken lidstaat.
5. De investeringen zijn met name gericht op de volgende doelstellingen:
 - (a) de verbetering van de algehele prestatie en duurzaamheid van het landbouwbedrijf, met name door een verlaging van de productiekosten of de verbetering en omschakeling van de productie;
 - (b) de verbetering van het natuurlijke milieu, de hygiëneomstandigheden of de normen inzake dierenwelzijn voor zover de investering verder gaat dan de geldende EU-normen;
 - (c) de aanleg en verbetering van infrastructuur in verband met de ontwikkeling, aanpassing en modernisering van de landbouw, inclusief op het gebied van de toegankelijkheid van landbouwgrond, de landinrichting en grondverbetering en de voorziening en besparing van energie en water;
 - (d) de verwezenlijking van agromilieu- en klimaatdoelstellingen, waaronder die in verband met de staat van instandhouding van de biodiversiteit van soorten en habitats, en de vergroting van de maatschappelijke belevingswaarde van een Natura 2000-gebied of van andere systemen met hoge natuurwaarde, als omschreven in de nationale of regionale plattelandsontwikkelingsprogramma's van de lidstaten, voor zover het om niet-productieve investeringen gaat;
 - (e) het herstel van het productiepotentieel dat schade heeft opgelopen door een natuurramp, een buitengewone gebeurtenis of ongunstige weersomstandigheden die met een natuurramp kunnen worden gelijkgesteld, en de preventie van schade als gevolg van deze gebeurtenissen.
6. Voor steun op grond van dit artikel komen slechts investeringen in aanmerking waarvoor geen milieueffectbeoordeling op grond van de wetgeving van de Unie of de wetten van de lidstaten vereist is.
7. De in aanmerking komende kosten kunnen betrekking hebben op:
 - (a) de bouw, verwerving, inclusief leasing, of verbetering van onroerende goederen, waarbij andere grond dan bouwgrond alleen in aanmerking komt voor zover het bedrag niet hoger is dan 10 % van de totale in aanmerking komende kosten van de betrokken concrete actie;
 - (b) de aankoop van tweedehandsmaterieel en de koop of huurkoop van nieuwe machines en uitrusting, tot maximaal de marktwaarde van de activa;
 - (c) algemene kosten in verband met onder (a) en (b) bedoelde uitgaven, zoals voor het inschakelen van architecten, ingenieurs en adviseurs en voor advies over ecologische en economische duurzaamheid, met inbegrip van haalbaarheidsstudies; haalbaarheidsstudies blijven in aanmerking komen, zelfs wanneer op basis van de resultaten daarvan geen uitgaven uit hoofde van de punten (a) en (b) worden gemaakt;

- (d) de volgende immateriële investeringen: de aankoop of ontwikkeling van computerprogrammatuur en verwerving van octrooien, licenties, auteursrechten en handelsmerken;
 - (e) uitgaven voor niet-productieve investeringen in verband met de verwezenlijking van in lid 5, onder (d) bedoelde doelstellingen;
 - (f) als het gaat om irrigatie, alleen investeringen die aan de volgende voorwaarden voldoen:
 - i) voor het hele gebied waarop de investering betrekking heeft en voor andere gebieden waarvan het milieu door de investering kan worden beïnvloed, is bij de Commissie een bij Richtlijn 2000/60/EG vereist stroomgebiedbeheersplan ingediend. De maatregelen die in het kader van het stroomgebiedbeheersplan overeenkomstig artikel 11 van dezelfde richtlijn worden uitgevoerd en voor de landbouwsector van belang zijn, worden in het betrokken maatregelenprogramma omschreven; als onderdeel van de investering is het door middel van watermeting mogelijk, of zal het mogelijk zijn, om in het kader van de gesteunde investering het waterverbruik te meten;
 - ii) de investering leidt tot een daling van het voorafgaande waterverbruik met ten minste 25 %;
 - iii) investeringen die betrekking hebben op oppervlakte- of grondwaterlichamen waarvan de toestand om redenen in verband met de waterhoeveelheid is aangemerkt als minder dan goed in het betrokken stroomgebiedbeheersplan, en investeringen die leiden tot een netto-uitbreiding van het geïrrigeerd areaal met gevolgen voor een bepaald oppervlakte- of grondwaterlichaam komen niet in aanmerking voor steun op grond van dit artikel.
 - (g) als het gaat om investeringen met het oog op het herstel van agrarisch productiepotentieel dat beschadigd is door een natuurramp, een buitengewone gebeurtenis of ongunstige weersomstandigheden die met een natuurramp kunnen worden gelijkgesteld: kosten om het productiepotentieel te herstellen tot op het vóór de betrokken gebeurtenis bestaande niveau;
 - (h) als het gaat om investeringen om schade door natuurrampen, buitengewone gebeurtenissen of ongunstige weersomstandigheden te voorkomen: kosten van specifieke preventieve maatregelen.
8. Andere kosten in verband met een leasingcontract, zoals de marge voor de leasinggever, kosten van de herfinanciering van rente, overheadkosten en verzekeringspremies worden niet geacht in aanmerking komende kosten te zijn.
9. In het geval van irrigatie wordt de steun alleen betaald door lidstaten die artikel 9 van Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid²⁸, met betrekking tot de landbouw volledig ten uitvoer hebben gelegd wat betreft de prijsstelling voor water en de terugwinning van de kosten van waterdiensten.

²⁸

PB L 327 van 22.12.2000, blz. 1.

10. De steun mag niet worden beperkt tot specifieke landbouwproducten en staat dus ter beschikking van alle landbouwsectoren, tenzij een lidstaat bepaalde producten uitsluit wegens overcapaciteit of een gebrek aan afzetmogelijkheden.
11. Er mag geen steun worden toegekend in verband met:
 - (a) de aankoop van productierechten, betalingsrechten en eenjarige gewassen;
 - (b) de aanplant van eenjarige gewassen;
 - (c) investeringen om aan de geldende EU-normen te voldoen.
12. Onverminderd de steun die op grond van lid 5, onder (e), wordt verleend, wordt geen steun verleend voor de aankoop van dieren.
13. De steun mag niet worden toegekend in strijd met verboden of beperkingen die zijn vastgesteld in verordeningen van de Raad houdende een gemeenschappelijke marktordening, ook niet als die verboden en beperkingen uitsluitend betrekking hebben op steunverlening door de Unie.
14. Steun voor investeringen met het oog op het herstel van agrarisch productiepotentieel op grond van lid 5, onder (e) van dit artikel, mag niet worden gecumuleerd met steun ter compensatie van materiële schade als bedoeld in de artikelen 25, 26 en 30.
15. De steunintensiteit bedraagt ten hoogste:
 - (a) 75 % van het bedrag van de in aanmerking komende kosten in de ultraperifere gebieden;
 - (b) [75] % van het bedrag van de in aanmerking komende kosten op de kleinere eilanden in de Egeïsche Zee;
 - (c) 50 % van het bedrag van de in aanmerking komende kosten in de minder ontwikkelde regio's [en in alle regio's waarvan het bbp per inwoner voor de periode 2007-2013 minder dan 75 % van het gemiddelde van de EU-25 voor de referentieperiode bedroeg, maar waarvan het bbp per inwoner meer dan 75 % van het gemiddelde bbp van de EU-27 bedraagt];
 - (d) 40 % van het bedrag van de in aanmerking komende kosten in andere regio's.
16. Voor zover de maximale gecombineerde steun niet meer dan 90 % bedraagt, mogen de in lid 15 bedoelde percentages met 20 procentpunten worden verhoogd voor:
 - (a) jonge landbouwers als omschreven in artikel 2, punt (21) [of die zich reeds hebben gevestigd in de periode van vijf jaar die aan de steunaanvraag is voorafgegaan];
 - (b) collectieve investeringen, zoals opslagfaciliteiten die door een groep landbouwers worden gebruikt of faciliteiten waar de producten vóór de afzet worden klaargemaakt, en geïntegreerde projecten die betrekking hebben op diverse steunmaatregelen op grond van Verordening nr. [RD/2013], [met inbegrip van die in verband met een fusie van producentenorganisaties];
 - (c) investeringen in gebieden met natuurlijke of andere specifieke beperkingen overeenkomstig artikel 33 van Verordening nr. [RD/2013];
 - (d) concrete acties die worden gesteund in het kader van het Europees innovatiepartnerschap (EIP), zoals investeringen op het landbouwbedrijf in een nieuwe stal waardoor een nieuwe vorm van huisvesting van dieren kan worden

getest die ontwikkeld is in een operationele groep van landbouwers, wetenschappers en niet-gouvernementele dierenwelzijnsorganisaties;

- (e) investeringen om de milieubescherming, de hygiëne of het dierenwelzijn te verbeteren, als bedoeld in lid 5, onder (b); in dit geval geldt het in dit lid bedoelde verhoogde percentage alleen voor extra kosten die moeten worden gemaakt om een hoger niveau dan de geldende EU-normen te halen, maar niet tot een verhoging van de productiecapaciteit leiden.

- 17. Voor niet-productieve investeringen en investeringen voor het herstel van productiepotentieel, als bedoeld in lid 5, onder (d), en lid 5, onder (e), bedraagt de steunintensiteit ten hoogste 100 %.

Voor investeringen in verband met preventieve maatregelen, als bedoeld in lid 5, onder (e), bedraagt de steunintensiteit ten hoogste 80 %. [Deze steunintensiteit mag tot 100 % worden verhoogd als de investering collectief wordt uitgevoerd door meer dan één begunstigde.]

Artikel 16

Steun voor investeringen betreffende de verplaatsing van landbouwbedrijfsgebouwen

- 1. Steun voor investeringen betreffende de verplaatsing van landbouwbedrijfsgebouwen is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 7 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
- 2. De investering betreffende de verplaatsing van een landbouwbedrijfsgebouw is in overeenstemming met de wetgeving van de Unie en met de nationale wetten van de betrokken lidstaat.
- 3. Met de verplaatsing van een landbouwbedrijfsgebouw wordt een doel van algemeen belang nagestreefd.
Het algemeen belang dat wordt aangevoerd om de steunverlening op grond van dit artikel te rechtvaardigen, wordt in de desbetreffende bepalingen van de betrokken lidstaat gespecificeerd.
- 4. Als de verplaatsing van een landbouwbedrijfsgebouw louter bestaat uit het demonteren, verhuizen en weer opbouwen van bestaande installaties, mag de steunintensiteit oplopen tot 100 % van de gemaakte reële kosten.
- 5. Als de verplaatsing van een landbouwbedrijfsgebouw resulteert in een modernisering van de installaties of een verhoging van de productiecapaciteit, gelden de in artikel 14, leden 15 en 16, bedoelde steunintensiteiten voor investeringen.
- 6. De in aanmerking komende kosten zijn, bij modernisering, de toename van de waarde van de betrokken oude en nieuwe installaties en, bij een verhoging van de productiecapaciteit, de met die verhoging gepaard gaande uitgaven.
- 7. Onverminderd deze regels kan de maximale steunintensiteit oplopen tot 100 % van de in aanmerking komende kosten als het gaat om de verplaatsing van dicht bij rurale woongebieden verrichte activiteiten, met als doel de levenskwaliteit of de milieuprestatie van deze woongebieden te verbeteren, en die verplaatsing betrekking heeft op kleinschalige infrastructuur.

Artikel 17

Steun voor investeringen in verband met de verwerking en de afzet van landbouwproducten

1. Steun voor materiële of immateriële investeringen in verband met de verwerking en de afzet van landbouwproducten is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 11 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
2. De investering heeft betrekking op de verwerking of de afzet van landbouwproducten.
3. De investering is in overeenstemming met de wetgeving van de Unie en met de nationale wetten van de betrokken lidstaat.
4. Voor steun op grond van dit artikel komen slechts investeringen in aanmerking waarvoor geen milieueffectbeoordeling op grond van de wetgeving van de Unie of de wetten van de lidstaten vereist is.
5. Lid 4 is niet van toepassing op investeringen die worden uitgevoerd in het kader van een door de Commissie goedgekeurd regionaal of nationaal plattelandsontwikkelingsprogramma waarvoor overeenkomstig artikel 46, lid 1, van Verordening nr. [RD/2013] een milieueffectbeoordeling is verricht.
6. In aanmerking komen alleen:
 - (a) kosten van de bouw, verwerving, inclusief leasing, of verbetering van onroerende goederen, waarbij andere grond dan bouwgrond alleen in aanmerking komt voor zover het bedrag niet hoger is dan 10 % van de totale in aanmerking komende kosten van de betrokken concrete actie;
 - (b) kosten van de aankoop van tweedehandsmaterieel en van de koop of huurkoop van machines en uitrusting, tot maximaal de marktwaarde van de activa;
 - (c) algemene kosten in verband met onder (a) en (b) bedoelde uitgaven, zoals voor het inschakelen van architecten, ingenieurs en adviseurs en voor advies over ecologische en economische duurzaamheid, met inbegrip van haalbaarheidsstudies; haalbaarheidsstudies blijven in aanmerking komen, zelfs wanneer op basis van de resultaten daarvan geen uitgaven uit hoofde van de punten (a) en (b) worden gemaakt;
 - (d) de volgende immateriële investeringskosten: de aankoop of ontwikkeling van computerprogrammatuur en verwerving van octrooien, licenties, auteursrechten en handelsmerken.
7. Andere kosten in verband met een leasingcontract, zoals de marge voor de leasinggever, kosten van de herfinanciering van rente, overheadkosten en verzekeringspremies zijn geen in aanmerking komende kosten.
8. De steun mag niet worden beperkt tot specifieke landbouwproducten en staat dus ter beschikking van alle landbouwsectoren, tenzij een lidstaat bepaalde landbouwproducten uitsluit wegens overcapaciteit of een gebrek aan afzetmogelijkheden.

Er wordt geen steun verleend voor investeringen om aan de geldende EU-normen te voldoen.

9. De steun mag niet worden toegekend in strijd met verboden of beperkingen die zijn vastgesteld in verordeningen van de Raad houdende een gemeenschappelijke marktordening, ook niet als die verboden en beperkingen uitsluitend betrekking hebben op steunverlening door de Unie.
10. De steunintensiteit bedraagt ten hoogste:
 - (a) 75 % van het bedrag van de in aanmerking komende kosten in de ultraperifere gebieden;
 - (b) [75] % van het bedrag van de in aanmerking komende kosten op de kleinere eilanden in de Egeïsche Zee;
 - (c) 50 % van het bedrag van de in aanmerking komende kosten in de minder ontwikkelde regio's [en in alle regio's waarvan het bbp per inwoner voor de periode 2007-2013 minder dan 75 % van het gemiddelde van de EU-25 voor de referentieperiode bedroeg, maar waarvan het bbp per inwoner meer dan 75 % van het gemiddelde bbp van de EU-27 bedraagt];
 - (d) 40 % van het bedrag van de in aanmerking komende kosten in andere regio's.
11. Voor zover de maximale gecombineerde steun niet meer dan 90 % bedraagt, mogen de in lid 10 bedoelde percentages met 20 % worden verhoogd voor:
 - (a) collectieve investeringen en geïntegreerde projecten;
 - (b) in het kader van het EIP gesteunde concrete acties.

Artikel 18

Aanloopsteun voor jonge landbouwers en de ontwikkeling van kleine landbouwbedrijven

1. Aanloopsteun voor jonge landbouwers en de ontwikkeling van kleine landbouwbedrijven is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 5 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
2. De steun wordt verleend aan jonge landbouwers en kleine landbouwbedrijven.

De benedendrempel om toegang te krijgen tot aanloopsteun voor jonge landbouwers is aanzienlijk hoger dan de bovendrempel om toegang te krijgen tot steun voor de ontwikkeling van kleine landbouwbedrijven.

De steun wordt alleen verleend aan begunstigden die aan de definitie van kleine en micro-ondernemingen beantwoorden.
3. De steun wordt slechts verleend als aan de bevoegde autoriteit van de betrokken lidstaat een bedrijfsplan wordt voorgelegd waarvan de uitvoering van start gaat binnen negen maanden na de datum waarop het besluit tot steunverlening is vastgesteld.

Voor jonge landbouwers wordt in het bedrijfsplan bepaald dat de begunstigde binnen 18 maanden na de datum van vestiging aan de definitie van actieve landbouwer moet voldoen.
4. De steun wordt verleend in de vorm van een forfaitaire betaling die in een periode van ten hoogste vijf jaar in ten minste twee tranches wordt verricht.

Voor jonge landbouwers wordt de laatste tranche slechts betaald als het bedrijfsplan correct is uitgevoerd.

5. Het steunbedrag mag niet groter zijn dan 70 000 EUR per jonge landbouwer en 15 000 EUR per klein landbouwbedrijf.

Artikel 19

Aanloopsteun voor producentengroeperingen en -organisaties

1. Steun voor producentengroeperingen en -organisaties is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 9 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
2. Alleen producentengroeperingen of -organisaties die door de bevoegde autoriteit van de betrokken lidstaat officieel zijn erkend op grond van het door hen ingediende bedrijfsplan, komen voor steun in aanmerking.
3. De steun wordt verleend op voorwaarde dat de lidstaat verifieert dat de doelstellingen van het bedrijfsplan binnen vijf jaar na de datum van erkenning van de producentengroepering of -organisatie zijn bereikt.
4. De in het kader van de producentengroepering of -organisatie vastgestelde overeenkomsten, besluiten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen voldoen aan de desbetreffende bepalingen van het mededingingsrecht, en met name aan de artikelen 101 en 102 van het Verdrag, zoals die van toepassing zijn krachtens de artikelen 143 tot en met 145 van Verordening (EU) nr. [sCMO/2013] van het Europees Parlement en de Raad²⁹.
5. De steun wordt niet toegekend aan:
 - (a) productieorganisaties, zoals vennootschappen of coöperaties, die het beheer van één of meer landbouwbedrijven tot doel hebben en daarom in feite als een enkele producent moeten worden beschouwd;
 - (b) andere landbouwverenigingen die op de bedrijven van de leden taken in verband met de landbouwproductie vervullen, zoals onderlinge samenwerking en dienstverlening in de vorm van bedrijfsverzorging en ondersteuning van het bedrijfsbeheer, zonder zich bezig te houden met de gezamenlijke aanpassing van het aanbod aan de markt;
 - (c) producentengroeperingen, producentenorganisaties of unies van producentenorganisaties waarvan de doelstellingen niet verenigbaar zijn met Verordening (EU) nr. [sCMO/2013] van het Europees Parlement en de Raad.
6. De in aanmerking komende kosten kunnen omvatten: de kosten van de huur van geschikte panden en van de aanschaf van kantooruitrusting, waaronder computerapparatuur en -programmatuur, de kosten van administratief personeel, overheadkosten en vergoedingen voor juridische en ambtelijke handelingen.

Als de betrokken panden worden aangekocht, zijn de in aanmerking komende kosten voor panden beperkt tot de huurkosten tegen markttarieven.

²⁹ PB xxx.

7. De steun wordt op forfaitaire basis verleend voor de eerste vijf jaar na de datum waarop de producentengroepering of -organisatie op basis van haar bedrijfsplan is erkend.
De lidstaten betalen de laatste tranche pas nadat zij hebben geverifieerd dat het bedrijfsplan correct is uitgevoerd.
8. De steunintensiteit bedraagt ten hoogste 100 % van de in aanmerking komende kosten.
9. Het jaarlijks steunbedrag bedraagt ten hoogste 100 000 EUR.

Artikel 20

Steun voor producenten van landbouwproducten die tot een kwaliteitsregeling toetreden

1. Steun voor producenten van landbouwproducten en groeperingen daarvan die tot een kwaliteitsregeling toetreden, is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 6 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
2. Er wordt steun verleend voor toetreding tot een van de volgende soorten kwaliteitsregelingen:
 - (a) de kwaliteitsregelingen die bij de volgende verordeningen en bepalingen zijn ingesteld:
 - i) deel II, titel II, hoofdstuk I, sectie 2, van Verordening (EU) nr. [sCMO/2013] voor wat wijn betreft,
 - ii) Verordening (EU) nr. 1151/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 21 november 2012 inzake kwaliteitsregelingen voor landbouwproducten en levensmiddelen,
 - iii) Verordening (EG) nr. 834/2007 van de Raad van 28 juni 2007 inzake de biologische productie en de etikettering van biologische producten en tot intrekking van Verordening (EEG) nr. 2092/91,
 - iv) Verordening (EG) nr. 110/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 15 januari 2008 betreffende de definitie, de aanduiding, de presentatie, de etikettering en de bescherming van geografische aanduidingen van gedistilleerde dranken en tot intrekking van Verordening (EEG) nr. 1576/89 van de Raad,
 - v) Voorstel voor een verordening (EU) inzake de definitie, aanduiding, aanbiedingsvorm, etikettering en bescherming van geografische aanduidingen van gearomatiseerde wijnbouwproducten;
 - (b) kwaliteitsregelingen, met inbegrip van certificeringsregelingen, voor landbouwproducten waarvan de lidstaten erkennen dat die aan de volgende criteria voldoen:
 - i) de specificiteit van het eindproduct dat in het kader van dergelijke regelingen wordt gemaakt, vloeit voort uit duidelijke verplichtingen die het volgende garanderen:
 - specifieke productkenmerken, of

- specifieke landbouw- of productiemethoden, of
 - een kwaliteit van het eindproduct die uit het oogpunt van de gezondheid van mens, dier of plant, het dierenwelzijn of de milieubescherming duidelijk verder gaat dan de voor het handelsproduct geldende normen,
- ii) de regeling staat open voor alle producenten,
 - iii) de regeling behelst het opstellen van een bindend productdossier voor eindproducten en de naleving daarvan wordt geverifieerd door openbare autoriteiten of door een onafhankelijke inspectieorganisatie,
 - iv) de regeling is transparant en garandeert de volledige traceerbaarheid van de landbouwproducten;
- (c) vrijwillige certificeringsregelingen voor landbouwproducten waarvan de betrokken lidstaat erkent dat die voldoen aan de eisen van de mededeling van de Commissie "EU-richtsnoeren betreffende de beste praktijken voor vrijwillige certificeringsregelingen voor landbouwproducten en levensmiddelen"³⁰.
3. Voor steun op grond van dit artikel komen alleen actieve landbouwers in aanmerking.
 4. De steun wordt verleend in de vorm van een jaarlijkse financiële stimulans waarvan het niveau wordt bepaald op basis van de hoogte van de vaste kosten die met deelname aan de kwaliteitsregelingen gepaard gaan.
 5. De steun wordt gedurende ten hoogste vijf jaar verleend.
 6. De steun bedraagt ten hoogste 3 000 EUR per begunstigde per jaar.

Artikel 21

Steun voor acties inzake kennisoverdracht en voorlichting

1. Steun voor acties inzake kennisoverdracht en voorlichting is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 10 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
2. De steun dient voor de financiering van acties op het gebied van beroepsopleiding en verwerving van deskundigheid, waaronder opleidingscursussen, workshops en coaching, demonstratieactiviteiten en voorlichtingsacties.
3. De steun kan ook worden verleend voor korte uitwisselingen inzake landbouwbedrijfsbeheer en voor bezoeken aan landbouwbedrijven.
4. De in de leden 2 en 3 vermelde diensten mogen worden verleend door producentengroeperingen of andere organisaties, ongeacht hun omvang.
5. Er mag steun worden toegekend voor de volgende in aanmerking komende kosten:
 - (a) de kosten van het organiseren van beroepsopleiding, acties voor het verwerven van deskundigheid, demonstratieactiviteiten of voorlichtingsacties;

³⁰ PB C 341 van 16.12.2010, blz. 5.

- (b) in het geval van demonstratieprojecten, de betrokken investeringskosten;
 - (c) de kosten in verband met de reis-, verblijfs- en dagvergoedingen van de deelnemers;
 - (d) de kosten van vervangende diensten tijdens de afwezigheid van de landbouwer.
6. De organisaties die kennisoverdrachtdiensten en voorlichtingsdiensten aanbieden, beschikken over hiertoe gekwalificeerd en geregeld opgeleid personeel.
7. De in lid 5, onder (a) en (b), bedoelde steun neemt niet de vorm aan van rechtstreekse betalingen aan ondernemingen die actief zijn in de primaire productie, de verwerking of de afzet van landbouwproducten. De aanbieder van de opleidingen of andere acties inzake kennisoverdracht of voorlichting is de ontvanger van de steun.

De aanbieder van de opleidingen of andere acties inzake kennisoverdracht of voorlichting wordt geselecteerd aan de hand van een uitnodiging tot het indienen van voorstellen. De selectieprocedure valt onder de wetgeving inzake overheidsopdrachten van de betrokken lidstaat en staat open voor openbare en particuliere organisaties. De selectieprocedure is objectief en sluit kandidaten met belangenconflicten uit.

8. Er wordt geen steun verleend voor de kosten van cursussen of stages die deel uitmaken van normale programma's of leergangen van het middelbaar of hoger onderwijs.
9. De steun is onder objectief vastgestelde voorwaarden toegankelijk voor alle daarvoor in aanmerking komende ondernemingen die in het betrokken gebied actief zijn in de primaire productie, de verwerking of de afzet van landbouwproducten.
- Als de in de leden 2 en 3 bedoelde diensten door producentengroeperingen of andere organisaties worden verleend, mag lidmaatschap van die groeperingen of organisaties geen voorwaarde zijn om toegang tot die diensten te krijgen.
- Eventuele bijdragen van niet-leden in de administratieve kosten van de betrokken producentengroepering of -organisatie zijn beperkt tot de kosten van de dienstverlening.
10. De steunintensiteit bedraagt ten hoogste 100 % van de in aanmerking komende kosten.

Artikel 22

Steun voor adviesdiensten

1. Steun voor adviesdiensten is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 8 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
2. De steun is bedoeld om ondernemingen die in de primaire productie, de verwerking of de afzet van landbouwproducten actief zijn, alsmede jonge landbouwers te helpen profiteren van adviesdiensten om de economische en ecologische prestatie alsook de klimaatvriendelijkheid en -bestendigheid van hun bedrijf en/of investering te verbeteren.

3. De organisaties die worden geselecteerd om adviesdiensten te verstrekken, beschikken over hiertoe gekwalificeerd en geregeld opgeleid personeel, alsmede over ervaring op het gebied van adviesverstrekking, en zijn betrouwbaar gebleken op de gebieden waarover zij advies verstrekken.

De aanbieders van adviesdiensten worden geselecteerd aan de hand van een uitnodiging tot het indienen van voorstellen. De selectieprocedure valt onder de wetgeving inzake overheidsopdrachten van de betrokken lidstaat en staat open voor openbare en particuliere organisaties. De selectieprocedure is objectief en sluit kandidaten met belangenconflicten uit.

4. Het advies staat in verband met ten minste één Unieprioriteit voor plattelandsontwikkeling en heeft betrekking op ten minste één van de volgende elementen:

- (a) verplichtingen ten gevolge van uit de regelgeving voortvloeiende beheerseisen of normen inzake een goede landbouw- en milieuconditie van de grond als vastgesteld in titel VI, hoofdstuk I, van Verordening (EU) nr. [HR/2012]³¹;
- (b) in voorkomend geval, de klimaat- en milieuvriendelijke landbouwpraktijken als bedoeld in titel III, hoofdstuk 2, van Verordening (EU) nr. [DP/2013]³² en de instandhouding van het landbouwareaal als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder c), van die verordening;
- (c) maatregelen die gericht zijn op modernisering, verbetering van het concurrentievermogen, sectorintegratie, innovatie, marktorientatie en bevordering van ondernemerschap;
- (d) eisen die de lidstaten vaststellen met het oog op de uitvoering van artikel 11, lid 3, van Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid³³;
- (e) eisen die de lidstaten vaststellen met het oog op de uitvoering van artikel 55 van Verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en tot intrekking van de Richtlijnen 79/117/EEG en 91/414/EEG van de Raad³⁴, en met name de naleving van de algemene beginselen van een geïntegreerde gewasbescherming als bedoeld in artikel 14 van Richtlijn 2009/128/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 tot vaststelling van een kader voor communautaire actie ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van pesticiden³⁵;
- (f) indien van toepassing, arbeidsveiligheidsnormen of veiligheidsnormen in verband met het landbouwbedrijf;
- (g) specifiek advies voor landbouwers die zich voor het eerst vestigen.

5. Het advies kan ook betrekking hebben op andere relevante kwesties, en met name op gegevens over de matiging van en aanpassing aan de klimaatverandering,

³¹ PB ...

³² PB xxx.

³³ PB L 327 van 22.12.2000, blz. 1.

³⁴ PB L 309 van 24.11.2009, blz. 1-50.

³⁵ PB L 309 van 24.11.2009, blz. 71-86.

biodiversiteit en waterbescherming als vastgesteld in bijlage I bij Verordening (EU) nr. [HR]/2013] of op kwesties die verband houden met de economische en de ecologische prestatie van het landbouwbedrijf, met inbegrip van de mededingingsaspecten. Hierbij kan het gaan om advies voor de ontwikkeling van korte toeleveringsketens, biologische landbouw en de gezondheidsaspecten van de veehouderij.

6. De steun mag niet worden verleend in de vorm van rechtstreekse betalingen aan ondernemingen die actief zijn in de primaire productie, de verwerking of de afzet van landbouwproducten. De aanbieder van de adviesdiensten is de ontvanger van de steun.
7. De steun is onder objectief vastgestelde voorwaarden toegankelijk voor alle daarvoor in aanmerking komende ondernemingen die in het betrokken gebied actief zijn in de primaire productie, de verwerking of de afzet van landbouwproducten.
Als de betrokken adviesdiensten door producentengroeperingen of andere organisaties worden verleend, mag lidmaatschap van die groeperingen of organisaties geen voorwaarde zijn om toegang tot die diensten te krijgen.
Eventuele bijdragen van niet-leden in de administratieve kosten van de betrokken groepering of organisatie zijn beperkt tot de kosten van het verstrekken van de adviesdienst.
8. De steun bedraagt ten hoogste 1 500 EUR per advies.

Artikel 23

Steun voor bedrijfsvervangingsdiensten in de landbouw

1. Steun voor bedrijfsvervangingsdiensten in de landbouw is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 4 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
2. De steun wordt verleend voor de werkelijke kosten van de vervanging van de landbouwer, de partner van de landbouwer of een bedrijfsmedewerker, tijdens ziekte of vakantie.
3. De aanbieder van de bedrijfsvervangingsdienst is de ontvanger van de steun.
De aanbieder van de bedrijfsvervangingsdienst wordt geselecteerd aan de hand van een uitnodiging tot het indienen van voorstellen. De selectieprocedure valt onder de wetgeving inzake overheidsopdrachten en staat open voor openbare en particuliere organisaties. De selectieprocedure is objectief en sluit kandidaten met belangenconflicten uit.
4. De steunintensiteit bedraagt ten hoogste 100 % van de in aanmerking komende kosten.

Artikel 24

Steun voor maatregelen ter bevordering van de afzet van landbouwproducten

1. Steun voor maatregelen ter bevordering van de afzet van landbouwproducten is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het

Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 8 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.

2. De steun dient voor de financiering van de kosten van:
 - (a) het organiseren van wedstrijden, handelsbeurzen of tentoonstellingen;
 - (b) publicaties om producten beter bekend te maken bij het brede publiek.
3. In de onder (b) bedoelde publicaties worden geen ondernemingen, merknamen of specifieke oorsprongen vermeld.

Deze beperking geldt evenwel niet voor verwijzingen naar een oorsprong in een door de Unie erkende beschermde oorsprongsbenaming, mits deze verwijzing precies overeenkomt met de door de Unie beschermde benaming.

4. Steun voor afzetbevorderingsmaatregelen is onder objectief vastgestelde voorwaarden toegankelijk voor alle daarvoor in aanmerking komende ondernemingen die in het betrokken gebied actief zijn in de primaire productie, de verwerking of de afzet van landbouwproducten.

Als de activiteit door een producentengroepering of een andere organisatie wordt voorgesteld, mag lidmaatschap van deze groepering of organisatie niet als deelnemingsvoorwaarde worden gesteld en zijn eventuele bijdragen in de administratieve kosten van de groepering of organisatie beperkt tot de kosten van de afzetbevorderingsmaatregelen.

5. In aanmerking komende kosten van het organiseren van wedstrijden, handelsbeurzen of tentoonstellingen kunnen onder meer zijn:
 - (a) deelnamekosten;
 - (b) reiskosten;
 - (c) kosten van publicaties en websites die het evenement aankondigen;
 - (d) de huur van expositieruimte;
 - (e) symbolische prijzen tot een waarde van [...] EUR per prijs en per winnaar van de wedstrijd.
6. Voorts kunnen onder meer de volgende kosten in aanmerking komen:
 - (a) de kosten van publicaties en websites die feitelijke informatie verstrekken over begunstigden uit een bepaald gebied of die een bepaald landbouwproduct produceren, mits de informatie neutraal is en alle betrokken begunstigden dezelfde kans hebben om in de publicatie aan bod te komen;
 - (b) de kosten van de verspreiding van wetenschappelijke kennis en feitelijke informatie over voor landbouwproducten uit andere landen toegankelijke kwaliteitssystemen, over generieke landbouwproducten en over de voedingswaarde van generieke landbouwproducten en tips voor het gebruik ervan.
7. De steun wordt verleend:
 - (a) in natura of
 - (b) als vergoeding van de gemaakte reële kosten.

Wanneer de steun in natura wordt verleend, is de aanbieder van de afzetbevorderingsmaatregelen de ontvanger van de steun; deze ontvanger wordt geselecteerd aan de hand van een uitnodiging tot het indienen van voorstellen. De selectieprocedure valt onder de wetgeving inzake overheidsopdrachten van de betrokken lidstaat en staat open voor openbare en particuliere organisaties. De selectieprocedure is objectief en sluit kandidaten met belangenconflicten uit.

De steun voor het uitreiken van prijzen als bedoeld in lid 5, onder (e), wordt slechts aan de aanbieder van de afzetbevorderingsmaatregel betaald als de prijs werkelijk is uitgereikt en na voorlegging van een bewijs van de uitreiking.

8. De steunintensiteit bedraagt ten hoogste 100 % van de in aanmerking komende kosten.

Artikel 25

Steun ter compensatie van verliezen als gevolg van ongunstige weersomstandigheden die met een natuurramp kunnen worden gelijkgesteld

1. Steun ter compensatie van ondernemingen die in de primaire productie van landbouwproducten actief zijn, voor het verlies van planten, dieren of landbouwbedrijfsgebouwen als gevolg van ongunstige weersomstandigheden die met een natuurramp kunnen worden gelijkgesteld, is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 12 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
2. De bevoegde autoriteit van de betrokken lidstaat erkent formeel dat zich ongunstige weersomstandigheden hebben voorgedaan die met een natuurramp kunnen worden gelijkgesteld.
De lidstaten kunnen zo nodig vooraf criteria vaststellen op basis waarvan die formele erkenning wordt geacht te zijn verleend.
3. De steun wordt rechtstreeks betaald aan de betrokken ondernemingen die actief zijn in de primaire productie van landbouwproducten, of aan een producentengroepering waarvan die onderneming lid is.
Wanneer de steun aan een producentengroepering wordt betaald, mag het steunbedrag niet hoger zijn dan het steunbedrag waarvoor de onderneming in aanmerking komt.
4. De steunregelingen worden ingesteld binnen drie jaar na de datum waarop de ongunstige weersomstandigheden die met een natuurramp kunnen worden gelijkgesteld, zich hebben voorgedaan. De steun wordt betaald binnen vier jaar na de datum waarop de ongunstige weersomstandigheden die met een natuurramp kunnen worden gelijkgesteld, zich hebben voorgedaan.
5. De steun voor door droogte veroorzaakte verliezen wordt alleen betaald door lidstaten die artikel 9 van Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid³⁶, met betrekking tot de landbouw volledig

³⁶ PB L 327 van 22.12.2000, blz. 1.

ten uitvoer hebben gelegd wat betreft de prijsstelling voor water en de terugwinning van de kosten van waterdiensten.

6. De in aanmerking komende kosten zijn de kosten die gepaard gaan met de daling van de inkomsten uit de verkoop van het landbouwproduct, welke daling is veroorzaakt door ongunstige weersomstandigheden die met een natuurramp kunnen worden gelijkgesteld.

Die inkomensdaling wordt berekend door het onder (a) bedoelde cijfer in mindering te brengen op het onder (b) bedoelde cijfer:

- (a) de hoeveelheid landbouwproducten die is geproduceerd in het jaar waarin de ongunstige weersomstandigheden die met een natuurramp kunnen worden gelijkgesteld, zich hebben voorgedaan, vermenigvuldigd met de in dat jaar verkregen gemiddelde verkoopprijs;
- (b) de gemiddelde jaarlijkse hoeveelheid landbouwproducten die is geproduceerd in de laatste drie jaar of het gemiddelde van drie jaren van de laatste vijf jaren, de hoogste en de laagste productie niet meegerekend, vermenigvuldigd met de gemiddelde verkregen verkoopprijs.

Het voor steun in aanmerking komende bedrag kan worden verhoogd met andere kosten die de begunstigde heeft gemaakt omdat hij niet kon oogsten wegens de ongunstige weersomstandigheden die met een natuurramp kunnen worden gelijkgesteld.

7. Het maximumbedrag van de voor steun in aanmerking komende verliezen wordt verminderd met:

- (a) in het kader van verzekeringsregelingen ontvangen bedragen, en
- (b) kosten die niet werden gemaakt wegens de ongunstige weersomstandigheden die met een natuurramp kunnen worden gelijkgesteld.

8. Het verlies wordt berekend op het niveau van de individuele begunstigde.

Bij de raming van het inkomensniveau van de begunstigde wordt rekening gehouden met uit het Europees Fonds voor aanpassing aan de globalisering ontvangen rechtstreekse inkomenssteun.

9. De vergoeding van de schade die door ongunstige weersomstandigheden die met een natuurramp kunnen worden gelijkgesteld, aan landbouwbedrijfsgebouwen en -materieel is aangericht, wordt berekend op basis van de feitelijke waarde van de landbouwbedrijfsgebouwen en -materieel, zoals getaxeerd door een onafhankelijke deskundige.

10. Bij de verlening van steun op grond van dit artikel vermijden de lidstaten overcompensatie als gevolg van de combinatie van deze steun met andere nationale of uniale steun of met uitkeringen in het kader van een particuliere verzekering.

11. Steun die op grond van dit artikel wordt verleend, wordt met 50 % verminderd, tenzij hij wordt betaald aan begunstigten die een verzekering hebben afgesloten voor ten minste 50 % van hun gemiddelde jaarlijkse productie of van hun gemiddelde jaarlijkse productiegerelateerde inkomen en voor de klimaatrisico's die statistisch het vaakst voorkomen in de betrokken lidstaat of regio.

12. De steunintensiteit bedraagt ten hoogste 80 % van de in aanmerking komende kosten.

In gebieden met natuurlijke beperkingen kan de steunintensiteit worden verhoogd tot 90 %.

Artikel 26

Steun ter bestrijding van dier- en plantenziekten of plagen

1. Steun om ondernemingen die actief zijn in de primaire productie van landbouwproducten te vergoeden voor de kosten in verband met de voorkoming en uitroeiing van dier- of plantenziekten of plagen en steun om dergelijke ondernemingen te vergoeden voor door dier- of plantenziekten of plagen veroorzaakte verliezen is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 1717 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
2. De betalingen hebben uitsluitend betrekking op ziekten of plagen waarvoor wettelijk, bestuursrechtelijk of administratief vastgestelde uniale of nationale voorschriften gelden.

De betalingen worden gedaan als onderdeel van een uniaal, nationaal of regionaal openbaar programma ter voorkoming, beheersing of uitroeiing van de betrokken ziekte of plaag of als onderdeel van om redenen van openbare orde genomen noodmaatregelen. Het openbaar programma of de redenen van openbare orde moeten een beschrijving van de betrokken preventie-, beheersings- of uitroeiingsmaatregelen omvatten.

De betrokken plaag in de Unie moet duidelijk worden geïdentificeerd in het programma of de redenen van openbare orde, die een beschrijving moeten bevatten van de preventie-, beheersings- of uitroeiingsmaatregelen.
3. De steun mag geen betrekking hebben op een ziekte waarvoor de Uniewetgeving in specifieke heffingen ter financiering van beheersingsmaatregelen voorziet.
4. De steun mag geen betrekking hebben op maatregelen waarvoor in de Uniewetgeving is bepaald dat de kosten daarvan door de begunstigde moeten worden gedragen, tenzij deze maatregelen volledig worden bekostigd uit de opbrengsten van verplichte heffingen voor de begunstigten.
5. Er wordt geen individuele steun toegekend als wordt vastgesteld dat de ziekte of de plaag werd veroorzaakt door de activiteiten van de begunstigde.
6. Wat dierziekten betreft, wordt de steun uitsluitend toegekend voor ziekten als bedoeld in de lijst van dierziekten van de Wereldorganisatie voor diergezondheid of in bijlage I bij Beschikking 2009/470/EEG van de Raad van 25 mei 2009 betreffende bepaalde uitgaven op veterinair gebied³⁷.
7. De steunregelingen worden binnen drie jaar na het ontstaan van de uitgaven of verliezen ingesteld. De steun wordt binnen vier jaar na het ontstaan van de uitgaven of verliezen betaald.
8. Bij preventiemaatregelen dekt de steun de in aanmerking komende kosten van:
 - (a) gezondheidscontroles;

³⁷ PB L 155 van 18.6.2009, blz. 30.

- (b) analyses;
 - (c) testen en andere screeningmaatregelen;
 - (d) aankoop en toediening van vaccins, geneesmiddelen en gewasbeschermingsmiddelen;
 - (e) de preventieve slacht van dieren of de preventieve vernietiging van gewassen.
9. Bij uitroeiingsmaatregelen dekt de steun de in aanmerking komende kosten van:
- (a) aankoop en toediening van vaccins, geneesmiddelen, behandelingen en gewasbeschermingsmiddelen;
 - (b) de slacht en vernietiging van dieren en de vernietiging van gewassen, met inbegrip van die welke sterven of worden vernietigd als gevolg van vaccinaties of andere maatregelen die door de bevoegde autoriteiten zijn opgelegd.
10. De steun kan ook dienen voor de financiering van de kosten van maatregelen voor de uitroeiing of indamming van een plantenziekte of plaag die worden uitgevoerd overeenkomstig Richtlijn 2000/29/EG van de Raad van 8 mei 2000 betreffende de beschermende maatregelen tegen het binnenbrengen en de verspreiding in de Gemeenschap van voor planten en voor plantaardige producten schadelijke organismen³⁸.
11. Steun in verband met de in de leden 8 en 9 vermelde in aanmerking komende kosten wordt in natura verleend.
- Steun in verband met de in lid , onder(a), vermelde in aanmerking komende kosten kan ook worden verleend als vergoeding van de gemaakte reële kosten.
12. Wanneer de steun in natura wordt verleend, is de aanbieder van de preventie- en uitroeiingsmaatregelen de ontvanger van de steun.
- De aanbieder van de preventie- en uitroeiingsmaatregelen wordt geselecteerd aan de hand van een uitnodiging tot het indienen van voorstellen. De selectieprocedure valt onder de wetgeving inzake overheidsopdrachten van de betrokken lidstaat en staat open voor openbare en particuliere organisaties. De selectieprocedure is objectief en sluit kandidaten met belangenconflicten uit.
13. Bij steun ter vergoeding van door dier- of plantenziekten of plagen veroorzaakte verliezen wordt de vergoeding uitsluitend berekend op basis van:
- (a) de marktwaarde van de dieren die zijn gestorven of de planten die zijn vernietigd:
 - i) door de ziekte of plaag,
 - ii) met het oog op de openbare orde als onderdeel van een verplicht openbaar preventie- of uitroeiingsprogramma;
 - (b) de inkomensverliezen ten gevolge van quarantaineverplichtingen en moeilijkheden bij het herbevolken of heraanplanten.
- Bij de raming van het inkomensniveau van de landbouwers wordt ook rekening gehouden met uit het Europees Fonds voor aanpassing aan de globalisering ontvangen rechtstreekse inkomenssteun.

³⁸ PB L 169 van 10.7.2000, blz. 1.

14. De steun wordt beperkt tot verliezen als gevolg van ziekten en plagen ten aanzien waarvan de openbare autoriteiten:
 - (a) in het geval van een dierziekte, formeel hebben erkend dat zich een uitbraak heeft voorgedaan, of
 - (b) in het geval van voor planten schadelijke organismen, formeel de aanwezigheid ervan hebben bevestigd.
15. Het maximumbedrag aan kosten of verliezen dat krachtens dit artikel voor steun in aanmerking komt, wordt verminderd met:
 - (a) in het kader van verzekeringsregelingen ontvangen bedragen, en
 - (b) kosten die wegens de ziekte of plaag niet werden gemaakt, maar anders wél zouden zijn gemaakt.
16. Bij de verlening van steun in het kader van dit artikel vermijden de lidstaten overcompensatie als gevolg van de combinatie van deze steun met andere nationale of uniale steuninstrumenten of met uitkeringen in het kader van particuliere verzekeringsregelingen.
17. De steunintensiteit bedraagt ten hoogste 100 % van de in aanmerking komende kosten.

Artikel 27

Steun voor de sector dierlijke productie

1. De volgende steun aan ondernemingen die actief zijn in de sector dierlijke productie, is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag:
 - (a) steun tot 100 % van de administratieve kosten die gepaard gaan met het opstellen en bijhouden van stamboeken;
 - (b) steun tot 70 % van de kosten van testen die door of in opdracht van derden worden uitgevoerd om de genetische kwaliteit of het genetische rendement van dieren te bepalen, met uitzondering van door de eigenaar van de dieren verrichte controles en van routinematige controles van de kwaliteit van melk;
 - (c) steun tot 100 % van de kosten van het afvoeren van gestorven dieren en steun tot 75 % van de kosten van de vernietiging van dergelijke kadavers, of steun tot maximaal een gelijkwaardige steunintensiteit voor de kosten van door landbouwers betaalde premies voor een verzekering ter dekking van de kosten van het afvoeren en vernietigen van gestorven dieren;
 - (d) steun tot 100 % van de kosten van het afvoeren en vernietigen van kadavers wanneer de steun wordt gefinancierd uit heffingen of verplichte bijdragen voor de financiering van de vernietiging van dergelijke kadavers, mits die heffingen of bijdragen beperkt zijn tot en rechtstreeks opgelegd worden aan de vleessector;
 - (e) steun ten bedrage van 100 % van de kosten van het afvoeren en vernietigen van gestorven dieren in gevallen waarin TSE-testen op de gestorven dieren moeten worden uitgevoerd;

- (f) steun tot 100 % van de kosten van TSE-testen;
 - (g) steun ten bedrage van [40] EUR per test voor de uitvoering van verplichte BSE-testen op runderen die voor menselijke consumptie worden geslacht. Dit bedrag heeft betrekking op de totale kosten van het testen, waaronder de testkit en het nemen, vervoeren, testen, opslaan en vernietigen van het monster, en omvat alle directe en indirecte betalingen, met inbegrip van eventuele betalingen door de Unie.
2. De in lid 1, onder c) tot en met (f), bedoelde steun wordt enkel verleend wanneer er een consistent programma is om te monitoren en te garanderen dat alle gestorven dieren in de lidstaat op veilige wijze worden verwijderd.
- Voor de in lid 1, onder g), bedoelde steun geldt als voorwaarde dat de verplichting om te testen op uniale of nationale wetgeving is gebaseerd.
3. De steun mag niet worden verleend in de vorm van rechtstreekse geldelijke betalingen aan de ondernemingen die in de sector dierlijke productie actief zijn.
- In het geval van de steun als bedoeld in lid 1, onder c) tot en met e), zijn de ontvangers van de steun de marktdeelnemers die actief zijn in het economische stadium volgend op dat van de ondernemingen die in de sector dierlijke productie actief zijn, en die diensten aanbieden in verband met het afvoeren en vernietigen van gestorven dieren.
- De aanbieder van diensten in verband met het afvoeren en vernietigen van gestorven dieren wordt geselecteerd aan de hand van een uitnodiging tot het indienen van voorstellen. De selectieprocedure valt onder de wetgeving inzake overheidsopdrachten en staat open voor openbare en particuliere organisaties. De selectieprocedure is objectief en sluit kandidaten met belangenconflicten uit.

Artikel 28

Steun als bijdrage aan verzekeringspremies

1. Steun die als bijdrage aan verzekeringspremies wordt verleend aan ondernemingen die in de primaire productie van landbouwproducten actief zijn, is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 7 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
2. De verzekering is bedoeld om verliezen te dekken die zijn veroorzaakt door natuurrampen, ongunstige weersomstandigheden die met een natuurramp kunnen worden gelijkgesteld, andere ongunstige weersomstandigheden, dier- of plantenziekten of plagen.
- De verzekering kan ook de kosten dekken van maatregelen die krachtens artikel [38, lid 1,] van Verordening nr. [RD/2013] zijn genomen overeenkomstig Richtlijn 2000/29/EG.
3. De steun mag de werking van de interne markt voor verzekeringsdiensten niet belemmeren.
- De steun mag niet worden beperkt tot verzekeringen van een enkele maatschappij of groep maatschappijen en mag niet worden gebonden aan de voorwaarde dat het

verzekeringscontract wordt gesloten met een in de betrokken lidstaat gevestigde maatschappij.

4. De verzekering vergoedt uitsluitend de in lid 2 bedoelde verliezen en is niet gekoppeld aan eisen of specificaties inzake het soort toekomstige productie of de omvang daarvan.
5. De lidstaten kunnen het bedrag van de verzekeringspremie dat voor steun in aanmerking komt, beperken door de toepassing van een passend maximum.
6. De lidstaten vermijden overcompensatie als gevolg van de combinatie van deze steun met andere nationale of uniale steun of met uitkeringen in het kader van particuliere verzekeringsregelingen.

Bij de raming van het inkomensniveau van de landbouwers wordt ook rekening gehouden met uit het Europees Fonds voor aanpassing aan de globalisering ontvangen rechtstreekse inkomenssteun.

7. De steunintensiteit bedraagt ten hoogste [65] % van de kosten van de verzekeringspremie.

Artikel 29

Steun voor onderzoek en ontwikkeling in de landbouwsector

1. Steun voor onderzoek en ontwikkeling in de landbouwsector is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 7 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
2. Het gesteunde project is van belang voor alle ondernemingen die in de betrokken agrarische sector of subsector actief zijn.
3. Vóór het begin van het gesteunde project wordt op het internet de volgende informatie bekendgemaakt:
 - (a) dat het gesteunde project wordt uitgevoerd;
 - (b) de doelstellingen van het gesteunde project;
 - (c) de vermoedelijke datum van de publicatie van de resultaten die van het gesteunde project worden verwacht;
 - (d) de plaats waar de van het gesteunde project verwachte resultaten op het internet zullen worden bekendgemaakt;
 - (e) de vermelding dat de resultaten gratis beschikbaar zijn voor alle ondernemingen die in de betrokken agrarische sector of subsector actief zijn.
4. De resultaten van het gesteunde project:
 - (a) worden gedurende ten minste vijf jaar op het internet beschikbaar gesteld;
 - (b) mogen niet later worden bekendgemaakt dan de gegevens die aan de leden van een specifieke organisatie kunnen worden verstrekt.
5. De steun wordt rechtstreeks aan de onderzoeksorganisatie verleend, mag niet de vorm aannemen van niet met onderzoek verband houdende steun die rechtstreeks wordt verleend aan een onderneming die landbouwproducten produceert, verwerkt of

afzet, en mag evenmin als prijsondersteuning aan producenten van dergelijke producten worden verleend.

6. In aanmerking komende kosten zijn onder meer:
 - (a) personeelskosten,
 - (b) kosten van apparatuur, uitrusting, gebouwen en land, voor zover en zolang die voor het gesteunde project worden gebruikt,
 - (c) kosten van contractonderzoek, kennis en octrooien die worden verworven bij of waarvoor een licentie wordt verleend door externe bronnen volgens het arm's length-beginsel;
 - (d) kosten van adviesdiensten en gelijkwaardige diensten die uitsluitend voor het gesteunde project worden gebruikt;
 - (e) aanvullende overheadkosten en andere bedrijfskosten, waaronder die van materiaal, leveringen en soortgelijke producten, die rechtstreeks uit het gesteunde project voortvloeien.
7. De steunintensiteit bedraagt ten hoogste 100 % van de in aanmerking komende kosten.

DEEL 2

STEUN VOOR HET HERSTEL VAN SCHADE ALS GEVOLG VAN NATUURRAMPEN IN DE LANDBOUWSECTOR

Artikel 30

1. Steun voor het herstel van schade als gevolg van natuurrampen is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 2, onder b), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 6 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
2. Voor steun die in het kader van dit artikel wordt verleend, gelden de volgende voorwaarden:
 - (a) de bevoegde autoriteiten van een lidstaat erkennen een van de in artikel 2, punt 18, bedoelde risicogebeurtenissen formeel als natuurramp;
 - (b) de bevoegde autoriteiten van een lidstaat verstrekken de Commissie binnen [vijftien] dagen vanaf de start van de maatregel gegevens over de natuurramp die heeft plaatsgevonden;
 - (c) er moet een rechtstreeks verband zijn tussen de door de natuurramp veroorzaakte schade en de schade die wordt geleden door de onderneming die actief is in de primaire productie, de verwerking of de afzet van landbouwproducten.
3. De steun wordt rechtstreeks aan de betrokken onderneming betaald of aan een producentengroepering waarvan de onderneming lid is.

Wanneer de steun aan een producentengroepering wordt betaald, mag het steunbedrag niet hoger zijn dan het steunbedrag waarvoor de onderneming in aanmerking komt.

4. De steunregelingen worden ingesteld binnen drie jaar na de datum waarop de natuurramp zich heeft voorgedaan, en de steun wordt betaald binnen vier jaar na de datum waarop de natuurramp zich heeft voorgedaan.
5. [De steun dient ter compensatie van de materiële schade die op het niveau van de individuele begunstigde wordt berekend aan de hand van de werkelijke waarde van de gebouwen en de uitrusting, en ter compensatie van het inkomensverlies als gevolg van het tenietgaan van de middelen voor de productie, verwerking en afzet van landbouwproducten. De materiële schade en het inkomensverlies worden door een onafhankelijke deskundige getaxeerd.]
6. De compensatie is niet hoger dan wat nodig is om de begunstigde opnieuw in de situatie van vóór de ramp te brengen. De steun en de eventuele andere ontvangen betalingen, waaronder betalingen in het kader van een verzekeringspolis voor de schade waarvoor de steun wordt verleend, bedragen niet meer dan 100 % van de in aanmerking komende kosten.

DEEL 3

STEUN VOOR INVESTERINGEN VOOR DE INSTANDHOUDING VAN CULTUREEL EN NATUURLIJK ERFGOED OP LANDBOUWBEDRIJVEN

Artikel 31

1. Steun voor investeringen voor de instandhouding van tot het cultureel of natuurlijk erfgoed behorende natuurlijke landschappen of gebouwen op landbouwbedrijven, is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 10 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
2. De investering is in overeenstemming met de wetgeving van de Unie en met de nationale wetten van de betrokken lidstaat.
3. De steun wordt verleend voor materieel erfgoed dat door de bevoegde openbare autoriteiten van een lidstaat formeel als cultureel of natuurlijk erfgoed is erkend.
4. De volgende kosten voor de instandhouding van cultureel en natuurlijk erfgoed komen in aanmerking:
 - i) investeringskosten in materiële activa;
 - ii) kapitaaluitgaven die door de landbouwer zelf of zijn werknemers worden verricht.
5. Voor investeringen voor de instandhouding van niet-productieve erfgoedelementen op landbouwbedrijven bedraagt de steunintensiteit ten hoogste 100 % van de gemaakte reële kosten.
6. Voor investeringen voor de instandhouding van erfgoedelementen die deel uitmaken van de productieve activa van een landbouwbedrijf, bedraagt de steunintensiteit, voor zover die investering de productiecapaciteit niet doet toenemen, ten hoogste 60 % van de gemaakte reële kosten, 70 % in minder ontwikkelde regio's en 80 % in gebieden met natuurlijke beperkingen.

7. Als de productiecapaciteit toeneemt, gelden de in artikel 15, leden 15 en 16, vastgestelde steunintensiteiten voor investeringen.
8. Er mag aanvullende steun tot 100 % van de in aanmerking komende kosten worden toegekend om de extra kosten te dekken die ontstaan doordat voor de instandhouding van de erfgoedkenmerken van de gebouwen van het landbouwbedrijf traditionele materialen moeten worden gebruikt.
9. Onverminderd deze regels kan de maximale steunintensiteit oplopen tot 100 % van de in aanmerking komende kosten als de investering betrekking heeft op kleinschalige infrastructuur.
10. De steun voor door de landbouwer of zijn werknemers verrichte kapitaaluitgaven bedraagt ten hoogste 10 000 EUR per jaar.

DEEL 4

STEUN VOOR DE BOSBOUW DIE UIT HET ELFPO WORDT GECOFINANCIERD OF IN DE VORM VAN AANVULLENDE NATIONALE FINANCIERING BIJ DERGELIJK GECOFINANCIERDE MAATREGELEN WORDT VERLEEND

Artikel 32

Steun voor bebossing en de aanleg van beboste gebieden

1. Steun voor bebossing en de aanleg van beboste gebieden die aan openbare en particuliere grondexploitanten en hun verenigingen wordt verleend, is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 8 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
2. De steun wordt uit hoofde van en in overeenstemming met Verordening nr. [RD/2013] of in de vorm van aanvullende nationale financiering in het kader van een plattelandsontwikkelingsprogramma verleend en de betrokken steunmaatregel is identiek aan de onderliggende plattelandsontwikkelingsmaatregel.
3. In de rechtsgrondslag van de steun wordt vermeld dat de steun niet mag worden ingevoerd voordat de Commissie het betrokken plattelandsontwikkelingsprogramma heeft goedgekeurd.
4. Als het gaat om de bebossing van grond die aan de staat toebehoort, wordt de steun slechts verleend als de instantie die dat land beheert, een particuliere organisatie of een gemeente is.
5. De steun voor de aanleg van beboste gebieden op landbouw- en niet-landbouwgrond dient voor de financiering van:
 - (a) de kosten van het plantmateriaal, waaronder de aankoop van teeltmateriaal, de opslag en de behandeling van zaailingen met het nodige preventie- en beschermingsmateriaal;
 - (b) de aanplantkosten en de kosten die rechtstreeks met de aanplant verband houden, zoals die van de opstelling van een bebossingsplan, bodemonderzoek, grondbereiding en bescherming;
 - (c) de kosten van de noodzakelijke behandeling in verband met de aanleg en de aanplant, waaronder die van het irrigeren, snoeien en, in uitzonderlijke en goed

gemotiveerde gevallen, het gebruik van meststoffen ter ondersteuning van een succesvolle aanleg.

Gedurende maximaal twaalf jaar wordt steun in de vorm van een jaarlijkse premie per hectare verleend voor de kosten van het gedeerde landbouwinkomen en van onderhoudsactiviteiten, waaronder zuivering en dunning.

Steun voor de bebossing van aan openbare autoriteiten toebehorende grond of voor snelgroeïende bomen dient alleen voor de financiering van de aanlegkosten.

6. Er wordt geen steun verleend voor de aanplant van bomen voor hakhout met korte omlooptijd, kerstbomen en snelgroeïende bomen die voor de energieproductie bestemd zijn.

De aangeplante soorten zijn aangepast aan de plaatselijke milieu- en klimaatomstandigheden en voldoen aan de minimale milieueisen.

7. In gebieden waar de bebossing bemoeilijkt wordt door ongunstige bodem- en klimaatomstandigheden, kan steun worden verleend voor de aanplant van meerjarige houtachtige soorten, zoals struiken die aangepast zijn aan de plaatselijke omstandigheden.
8. De steunintensiteit bedraagt ten hoogste 100 % van de in aanmerking komende kosten.

Artikel 33

Steun voor boslandbouwsystemen

1. Steun voor boslandbouwsystemen die aan particuliere grondexploitanten, gemeenten en verenigingen daarvan wordt verleend, is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 6 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
2. De steun wordt uit hoofde van en in overeenstemming met Verordening nr. [RD/2013] of in de vorm van aanvullende nationale financiering in het kader van een plattelandsontwikkelingsprogramma verleend en de betrokken steunmaatregel is identiek aan de onderliggende plattelandsontwikkelingsmaatregel.
3. In de rechtsgrondslag van de steun wordt vermeld dat de steun niet mag worden ingevoerd voordat de Commissie het betrokken plattelandsontwikkelingsprogramma heeft goedgekeurd.
4. De steun voor de aanleg van boslandbouwsystemen dient voor de financiering van:
 - (a) de kosten van het plantmateriaal en de aanplant, waaronder de opslag en de behandeling van zaailingen met het nodige preventie- en beschermingsmateriaal;
 - (b) andere kosten die rechtstreeks verband houden met de aanleg van boslandbouwsystemen, zoals die van de opstelling van een bebossingsplan, bodemonderzoek, grondbereiding en bescherming, en het klaarmaken, onder meer door uitdunnen en snoeien, van de bestaande bossen of andere beboste gebieden die tot boslandbouwsystemen worden gevormd;
 - (c) in het geval van bosbegrazing, de kosten van irrigatie en van beschermende voorzieningen, in verhouding tot de omvang van de investering;

- (d) de kosten van de noodzakelijke behandeling in verband met de aanleg en de aanplant, waaronder die van irrigatie en, in uitzonderlijke en goed gemotiveerde gevallen, van het gebruik van meststoffen ter ondersteuning van een succesvolle aanleg.

Gedurende maximaal vijf jaar wordt steun in de vorm van een jaarlijkse premie per hectare verleend voor de financiering van onderhoudskosten, zoals kosten die voortvloeien uit het wieden, snoeien, maaien of irrigeren of uit het onderhouden van beschermingsmateriaal (afsluitingen of individuele beschermingsmiddelen/-kokers).

- 5. De lidstaten bepalen het maximale aantal per hectare aan te planten bomen, met inachtneming van:
 - (a) de plaatselijke bodem- en klimaatgesteldheid en de milieuomstandigheden;
 - (b) de bosbouwgewassoorten; en
 - (c) de noodzaak om te garanderen dat de grond op duurzame wijze voor landbouwdoeleinden wordt gebruikt.
- 6. De steunintensiteit bedraagt ten hoogste 80 % van de kosten van de aanleg van boslandbouwsystemen, en ten hoogste 100 % van de jaarlijkse onderhoudspremie.

Artikel 34

Steun voor de preventie en het herstel van schade aan bossen als gevolg van branden, natuurrampen, ongunstige weersomstandigheden, ziekten, plagen en rampzalige gebeurtenissen

- 1. Steun voor de preventie en het herstel van schade aan bossen als gevolg van branden, natuurrampen, ongunstige weersomstandigheden, ziekten, plagen en rampzalige gebeurtenissen die aan particuliere en openbare bosbouwers en andere privaatrechtelijke en openbare organisaties en verenigingen daarvan wordt verleend, is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 12 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
- 2. De steun wordt uit hoofde van en in overeenstemming met Verordening nr. [RD/2013] of in de vorm van aanvullende nationale financiering in het kader van een plattelandontwikkelingsprogramma verleend en de betrokken steunmaatregel is identiek aan de onderliggende plattelandontwikkelingsmaatregel.
- 3. In de rechtsgrondslag van de steun wordt vermeld dat de steun niet mag worden ingevoerd voordat de Commissie het betrokken plattelandontwikkelingsprogramma heeft goedgekeurd.
- 4. Alleen bosgebieden die overeenkomstig het door de betrokken lidstaat opgestelde bosbeschermingsplan als middelmatig tot zeer brandgevaarlijk worden aangemerkt, komen in aanmerking voor steun voor bosbrandpreventie.
- 5. De steun dient voor de financiering van de volgende in aanmerking komende kosten:
 - (a) de aanleg van beschermingsinfrastructuur, zoals verharde en onverharde boswegen, watervoorzieningspunten of landingsplaatsen voor helikopters of vliegtuigen met vaste vleugels (met uitzondering van landingsvoorzieningen voor commerciële activiteiten);

- (b) in het geval van brandstroken kan de steun ook dienen voor de financiering van de kosten van het onderhoud ervan;
 - (c) er wordt geen steun verleend voor landbouwgerelateerde activiteiten in gebieden die onder agromilieuverbintenissen vallen;
 - (d) plaatselijke, kleinschalige activiteiten om branden of andere natuurlijke risico's te voorkomen, waaronder het inzetten van graasdieren;
 - (e) de aanleg en verbetering van voorzieningen voor het monitoren van branden, plagen en ziekten, en de installatie en verbetering van de betrokken communicatieapparatuur;
 - (f) het herstel van het bosbouwpotentieel dat is beschadigd als gevolg van branden, natuurrampen, ongunstige weersomstandigheden, plagen, ziekten, rampzalige gebeurtenissen en met de klimaatverandering verband houdende gebeurtenissen.
6. Bij herstel van het bosbouwpotentieel op grond van lid 5, onder (f), mag slechts steun worden verleend als de bevoegde autoriteiten van de betrokken lidstaat formeel erkennen:
- (a) dat zich een brand, natuurramp, ongunstige weersomstandigheid, plaag, ziekte, rampzalige gebeurtenis of met de klimaatverandering verband houdende gebeurtenis heeft voorgedaan en
 - (b) dat de in lid 6, onder a), bedoelde gebeurtenis dan wel de overeenkomstig Richtlijn 2000/29/EG vastgestelde maatregelen om een plantenziekte of plaag uit te roeien of in te dammen heeft/hebben geleid tot de vernietiging van ten minste 20 % van het betrokken bosbouwpotentieel, berekend op basis van:
 - i) het gemiddelde bosbouwpotentieel in de laatste drie jaar vóór de in lid 6, onder a), bedoelde gebeurtenis of
 - ii) het gemiddelde bosbouwpotentieel in de laatste vijf jaar vóór de in lid 6, onder a), bedoelde gebeurtenis, het hoogste en het laagste cijfer niet meegerekend.
7. In het geval van preventieve acties tegen plagen en ziekten wordt het risico op een dergelijk voorval aangetoond aan de hand van wetenschappelijke gegevens en bevestigd door een wetenschappelijke overheidsorganisatie.
- De lijst van soorten organismen die schadelijk zijn voor planten en een ziekte of plaag kunnen veroorzaken, wordt opgenomen in het plattelandsontwikkelingsprogramma.
8. De in aanmerking komende kosten stroken met het door de betrokken lidstaat opgestelde bosbeschermingsplan.
- Begunstigden die groter zijn dan een door de lidstaten vast te stellen omvang, krijgen de steun slechts nadat zij de desbetreffende gegevens hebben verstrekt uit een preventiedoelstellingen bevattend bosbeheerplan of gelijkwaardig instrument dat strookt met duurzaam bosbeheer zoals dat door de in Helsinki/Finland gehouden tweede ministeriële conferentie over de bescherming van de bossen in Europa van 16-17 juni 1993 is omschreven in resolutie H1 - Algemene richtsnoeren voor duurzaam bosbeheer in Europa.

9. Andere kosten die verband houden met de bijzondere kenmerken van de bosbouwsector, kunnen eveneens in aanmerking komen.
10. Er wordt geen steun verleend voor het verlies van inkomen als gevolg van branden, natuurrampen, ongunstige weersomstandigheden, ziekten, plagen of rampzalige gebeurtenissen.
11. De lidstaten vermijden overcompensatie als gevolg van de combinatie van deze steun met steun in het kader van andere nationale of uniale steuninstrumenten of met uitkeringen in het kader van particuliere verzekeringsregelingen.
12. De steunintensiteit bedraagt ten hoogste 100 % van de in aanmerking komende kosten.

Artikel 35

Steun voor investeringen ter verbetering van de veerkracht en de milieuwaarde van bosecosystemen

1. Steun voor investeringen ter verbetering van de veerkracht en de milieuwaarde van bosecosystemen die aan natuurlijke personen, particuliere en openbare bosbouwers, privaatrechtelijke en openbare organisaties en verenigingen daarvan wordt verleend, is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 8 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
2. De steun wordt uit hoofde van en in overeenstemming met Verordening nr. [RD/2013] of in de vorm van aanvullende nationale financiering in het kader van een plattelandsontwikkelingsprogramma verleend en de betrokken steunmaatregel is identiek aan de onderliggende plattelandsontwikkelingsmaatregel.
3. In de rechtsgrondslag van de steun wordt vermeld dat de steun niet mag worden ingevoerd voordat de Commissie het betrokken plattelandsontwikkelingsprogramma heeft goedgekeurd.
4. De investeringen hebben betrekking op het nakomen van verbintenissen die in het kader van milieudoelstellingen of de verlening van ecosysteemdiensten zijn aangegaan, of op het nakomen van verbintenissen die leiden tot een verhoging van de maatschappelijke belevingswaarde van bossen en beboste gebieden in het betrokken gebied of tot een verbetering van het potentieel van ecosystemen om de klimaatverandering te matigen, zonder daarbij economische baten op lange termijn uit te sluiten.
5. Voor steun op grond van dit artikel komen slechts investeringen in aanmerking waarvoor geen milieueffectbeoordeling op grond van de wetgeving van de Unie of de wetten van de lidstaten vereist is.
6. De in aanmerking komende kosten zijn:
 - (a) kosten van de bouw, verwerving, inclusief leasing, of verbetering van onroerende goederen;
 - (b) kosten van de koop of huurkoop van nieuwe machines en uitrusting, tot maximaal de marktwaarde van de activa;
 - (c) kosten van de aankoop van tweedehandsmaterieel;

- (d) algemene kosten in verband met onder (a) en (b) bedoelde uitgaven, zoals voor het inschakelen van architecten, ingenieurs en adviseurs en voor advies over ecologische en economische duurzaamheid, met inbegrip van haalbaarheidsstudies; haalbaarheidsstudies blijven in aanmerking komen, zelfs wanneer op basis van de resultaten daarvan geen uitgaven uit hoofde van de punten (a) en (b) worden gemaakt;
 - (e) kosten van de volgende immateriële investeringen: aankoop of ontwikkeling van computerprogrammatuur en verwerving van octrooien, licenties, auteursrechten en handelsmerken;
 - (f) kosten van de opstelling van bosbeheerplannen en gelijkwaardige instrumenten.
7. Andere kosten in verband met een leasingcontract, zoals de marge voor de leasinggever, kosten van de herfinanciering van rente, overheadkosten en verzekeringspremies zijn geen in aanmerking komende kosten.
8. De steunintensiteit bedraagt ten hoogste 100 % van de in aanmerking komende kosten.

Artikel 36

Natura 2000-betalingen in bosgebieden

1. Steun met betrekking tot Natura 2000-gebieden die aan particuliere bosbouwers en verenigingen van particuliere bosbouwers wordt verleend, is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 6 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
2. De steun wordt uit hoofde van en in overeenstemming met Verordening nr. [RD/2013] of in de vorm van aanvullende nationale financiering in het kader van een plattelandsontwikkelingsprogramma verleend en de betrokken steunmaatregel is identiek aan de onderliggende plattelandsontwikkelingsmaatregel.
3. In de rechtsgrondslag van de steun wordt vermeld dat de steun niet mag worden ingevoerd voordat de Commissie het betrokken plattelandsontwikkelingsprogramma heeft goedgekeurd.
4. De steun wordt jaarlijks per hectare bos verleend om de begunstigden te vergoeden voor de extra kosten die zij maken en de inkomsten die zij derven als gevolg van de nadelen die zij in de betrokken gebieden ondervinden door de uitvoering van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna³⁹ en van Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand⁴⁰.
5. De volgende gebieden komen in aanmerking voor betalingen:
 - (a) overeenkomstig de Richtlijnen 92/43/EEG en 2009/147/EG aangewezen Natura 2000-bosgebieden;

³⁹ PB L 206 van 22.7.1992, blz. 7.

⁴⁰ PB L 20 van 26.1.2010, blz. 7.

- (b) andere afgebakende natuurbeschermingsgebieden met milieubeperkingen voor bossen die bijdragen tot de uitvoering van artikel 10 van Richtlijn 92/43/EEG. De oppervlakte van deze gebieden mag niet groter zijn dan 5 % van de oppervlakte van de aangewezen Natura 2000-gebieden die onder de territoriale reikwijdte van het betrokken plattelandsontwikkelingsprogramma vallen.
6. De steun mag niet hoger zijn dan de in bijlage I bij Verordening nr. [RD/2013] vastgestelde maximumbedragen van 500 EUR per ha per jaar in de eerste periode van ten hoogste vijf jaar en 200 EUR per ha per jaar in de daaropvolgende periode.
- In uitzonderingsgevallen mogen deze bedragen worden verhoogd op grond van specifieke omstandigheden die in de plattelandsontwikkelingsprogramma's moeten worden aangetoond.
- De lidstaten verminderen de steun met het bedrag dat nodig is om dubbele financiering van de in artikel 29 van Verordening (EU) nr. [DP/2013] bedoelde praktijken uit te sluiten.

Artikel 37

Bosmilieu- en klimaatdiensten en bosinstandhouding

1. Steun voor bosmilieu- en klimaatdiensten en bosinstandhouding die aan openbare of particuliere bosbouwers, privaatrechtelijke of openbare organisaties en verenigingen daarvan wordt verleend, is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 9 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
2. De steun wordt uit hoofde van en in overeenstemming met Verordening nr. [RD/2013] of in de vorm van aanvullende nationale financiering in het kader van een plattelandsontwikkelingsprogramma verleend en de betrokken steunmaatregel is identiek aan de onderliggende plattelandsontwikkelingsmaatregel.
3. In de rechtsgrondslag van de steun wordt vermeld dat de steun niet mag worden ingevoerd voordat de Commissie het betrokken plattelandsontwikkelingsprogramma heeft goedgekeurd.
4. Als de bosmilieu- en klimaatdiensten en de bosinstandhouding betrekking hebben op grond die aan de staat toebehoort, wordt de steun slechts verleend als de instantie die dat land beheert, een particuliere organisatie of een gemeente is.
5. Begunstigden die groter zijn dan een door de lidstaten vast te stellen omvang, krijgen de steun slechts nadat zij de desbetreffende gegevens hebben verstrekt uit een bosbeheerplan of gelijkwaardig instrument dat strookt met duurzaam bosbeheer zoals dat door de in Helsinki/Finland gehouden tweede ministeriële conferentie over de bescherming van de bossen in Europa van 16-17 juni 1993 is omschreven in resolutie H1 - Algemene richtsnoeren voor duurzaam bosbeheer in Europa.
6. De steun wordt toegekend per hectare bosgrond.
7. De steun wordt slechts toegekend voor verbintenissen die verder gaan dan de dwingende voorschriften die in de nationale bosbouwwetgeving of in andere toepasselijke nationale of uniale wetgeving zijn vastgesteld. De dwingende nationale voorschriften worden duidelijk omschreven.

De verbintenissen worden aangegaan voor een periode van vijf tot zeven jaar. Indien dat nodig is en naar behoren wordt gemotiveerd, kunnen de lidstaten voor specifieke soorten verbintenissen een langere periode vaststellen.

8. Met de betalingen worden de begunstigten geheel of gedeeltelijk vergoed voor de extra kosten en de gedeerde inkomsten die uit de aangegane verbintenissen voortvloeien.

Indien nodig kunnen de betalingen ook transactiekosten tot een waarde van 20 % van de steun dekken.

In naar behoren gemotiveerde gevallen kan voor op milieubehoud gerichte concrete acties de steun voor verbintenissen om van het commerciële gebruik van bomen en bossen af te zien, worden verleend in de vorm van een forfaitaire of eenmalige betaling per eenheid, berekend op basis van de extra kosten en het gedeerde inkomen.

9. De steun is beperkt tot het in bijlage I bij Verordening nr. [RD/2013] vastgestelde maximumbedrag van 200 EUR per hectare per jaar.

In uitzonderingsgevallen mag dit bedrag worden verhoogd op grond van specifieke omstandigheden die in de plattelandsontwikkelingsprogramma's moeten worden aangetoond.

Artikel 38

Acties inzake kennisoverdracht en voorlichting in de bosbouwsector

1. Steun voor acties inzake kennisoverdracht en voorlichting die wordt verleend aan ondernemingen die in de bosbouwsector actief zijn, is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 10 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
2. De steun wordt uit hoofde van en in overeenstemming met Verordening nr. [RD/2013] of in de vorm van aanvullende nationale financiering in het kader van een plattelandsontwikkelingsprogramma verleend en de betrokken steunmaatregel is identiek aan de onderliggende plattelandsontwikkelingsmaatregel.
3. In de rechtsgrondslag van de steun wordt vermeld dat de steun niet mag worden ingevoerd voordat de Commissie het betrokken plattelandsontwikkelingsprogramma heeft goedgekeurd.
4. De steun dient voor de financiering van acties op het gebied van beroepsopleiding en verwerving van deskundigheid, waaronder opleidingscursussen, workshops en coaching, demonstratieactiviteiten en voorlichtingsacties.
5. De steun kan ook worden verleend voor korte uitwisselingen inzake bosbeheer en voor bosbezoek.
6. Er mag steun worden toegekend voor de volgende in aanmerking komende kosten:
 - (a) de kosten van het organiseren en uitvoeren van de actie inzake kennisoverdracht of voorlichting;
 - (b) in het geval van demonstratieprojecten, de betrokken investeringskosten;
 - (c) de kosten in verband met de reis-, verblijfs- en dagvergoedingen van de deelnemers.

7. De organisaties die kennisoverdrachts- en voorlichtingsdiensten aanbieden, beschikken over hiertoe gekwalificeerd en geregeld opgeleid personeel.
8. De aanbieder van de opleidingen of andere acties inzake kennisoverdracht of voorlichting is de ontvanger van de steun als bedoeld in lid 6, onder (a) en lid 6, onder (b).

De aanbieders van de acties inzake kennisoverdracht of voorlichting worden geselecteerd aan de hand van een uitnodiging tot het indienen van voorstellen. De selectieprocedure valt onder de wetgeving inzake overheidsopdrachten van de betrokken lidstaat en staat open voor zowel openbare als particuliere organisaties. De selectieprocedure is objectief en sluit kandidaten met belangenconflicten uit.

9. Er wordt geen steun verleend voor cursussen of stages die deel uitmaken van normale programma's of leergangen van het middelbaar of hoger onderwijs.
10. De steunintensiteit bedraagt ten hoogste 100 % van de in aanmerking komende kosten.

Artikel 39

Steun voor adviesdiensten in de bosbouwsector

1. Steun voor adviesdiensten die aan bosbouwers en andere grondbeheerders wordt verleend, is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 11 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
2. De steun wordt uit hoofde van en in overeenstemming met Verordening nr. [RD/2013] of in de vorm van aanvullende nationale financiering in het kader van een plattelandsontwikkelingsprogramma verleend en de betrokken steunmaatregel is identiek aan de onderliggende plattelandsontwikkelingsmaatregel.
3. In de rechtsgrondslag van de steun wordt vermeld dat de steun niet mag worden ingevoerd voordat de Commissie het betrokken plattelandsontwikkelingsprogramma heeft goedgekeurd.
4. De steun wordt verleend om ondernemingen die in de bosbouwsector actief zijn, te helpen profiteren van adviesdiensten om de economische en ecologische prestaties en de klimaatvriendelijkheid en -bestendigheid van hun bedrijf, onderneming of investering te verbeteren.
5. Er kan steun worden verleend om het opzetten van adviesdiensten voor de bosbouw te stimuleren.
6. Het advies voor de begunstigde heeft op zijn minst betrekking op de toepasselijke verplichtingen krachtens de Richtlijnen 92/43/EEG, 2000/60/EG en 2009/147/EG.
Het advies kan ook betrekking hebben op thema's die verband houden met de economische en ecologische prestaties van het bosbouwbedrijf.
7. De aanbieder van de adviesdiensten is de ontvanger van de in lid 4 bedoelde steun.
De ontvanger van de in lid 5 bedoelde steun is een publiekrechtelijke of privaatrechtelijke instantie die is geselecteerd om adviesdiensten voor de bosbouw op te zetten.

8. De organisaties die worden geselecteerd om advies te verstrekken, beschikken over hiertoe gekwalificeerd en geregeld opgeleid personeel, alsmede over ervaring op het gebied van adviesverstrekking, en zijn betrouwbaar gebleken op de gebieden waarover zij advies verstrekken.

De aanbieders van adviesdiensten worden geselecteerd aan de hand van een uitnodiging tot het indienen van voorstellen. De selectieprocedure valt onder de wetgeving inzake overheidsopdrachten van de betrokken lidstaat en staat open voor zowel openbare als particuliere organisaties. De selectieprocedure is objectief en sluit kandidaten met belangenconflicten uit.

9. Bij de adviesverlening neemt de aanbieder van adviesdiensten de in artikel 13, lid 2, van Verordening (EU) nr. [HR/2013] bedoelde vertrouwelijkheidsvoorschriften in acht.
10. Wanneer dat gerechtvaardigd en passend is, kan het advies gedeeltelijk in groep worden verstrekt, met dien verstande dat rekening wordt gehouden met de omstandigheden van de individuele begunstigde van de adviesdiensten.
11. De in lid 4 bedoelde steun bedraagt ten hoogste 1 500 EUR per advies.
De in lid 5 bedoelde steun is degressief over een periode van ten hoogste vijf jaar, te rekenen vanaf het tijdstip waarop de adviesdiensten voor de bosbouw zijn opgezet.

Artikel 40

Steun voor infrastructuurinvesteringen voor de ontwikkeling, modernisering of aanpassing van de bosbouw

1. Steun voor infrastructuurinvesteringen voor de ontwikkeling, modernisering of aanpassing van de bosbouw die wordt verleend aan ondernemingen die in de bosbouwsector actief zijn, is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 9 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
2. De steun wordt uit hoofde van en in overeenstemming met Verordening nr. [RD/2013] of in de vorm van aanvullende nationale financiering in het kader van een plattelandsontwikkelingsprogramma verleend en de betrokken steunmaatregel is identiek aan de onderliggende plattelandsontwikkelingsmaatregel.
3. In de rechtsgrondslag van de steun wordt vermeld dat de steun niet mag worden ingevoerd voordat de Commissie het betrokken plattelandsontwikkelingsprogramma heeft goedgekeurd.
4. Voor steun op grond van dit artikel komen slechts investeringen in aanmerking waarvoor geen milieueffectbeoordeling op grond van de wetgeving van de Unie of de wetten van de lidstaten vereist is.
5. De steun dient voor de financiering van materiële en immateriële investeringen die betrekking hebben op infrastructuur voor de ontwikkeling en aanpassing van de bosbouw, inclusief op het gebied van de toegankelijkheid van bosgrond, de landinrichting en grondverbetering, de energievoorziening en het waterbeheer.
6. In aanmerking komen alleen:

- (a) kosten van de bouw, verwerving, inclusief leasing, of verbetering van onroerende goederen;
 - (b) kosten van de koop of huurkoop van nieuwe machines en uitrusting, tot maximaal de marktwaarde van de activa;
 - (c) kosten van de aankoop van tweedehandsmaterieel;
 - (d) algemene kosten in verband met onder (a) en (b) bedoelde uitgaven, zoals voor het inschakelen van architecten, ingenieurs en adviseurs en voor advies over ecologische en economische duurzaamheid, met inbegrip van haalbaarheidsstudies; haalbaarheidsstudies blijven in aanmerking komen, zelfs wanneer op basis van de resultaten daarvan geen uitgaven uit hoofde van de punten (a) en (b) worden gemaakt;
 - (e) kosten van de volgende immateriële investeringen: aankoop of ontwikkeling van computerprogrammatuur en verwerving van octrooien, licenties, auteursrechten en handelsmerken;
 - (f) kosten van de opstelling van bosbeheerplannen en gelijkwaardige instrumenten.
7. Andere kosten in verband met een leasingcontract, zoals de marge voor de leasinggever, kosten van de herfinanciering van rente, overheadkosten en verzekeringspremies zijn geen in aanmerking komende kosten.
8. De steunintensiteit voor infrastructuurinvesteringen die uitsluitend gericht zijn op de verbetering van de milieuwaarde van bossen, bedraagt ten hoogste 100 % van de in aanmerking komende kosten.
9. De steunintensiteit voor investeringen die het economisch potentieel van de bossen op korte of lange termijn verbeteren, bedraagt ten hoogste:
- (a) 75 % van het bedrag van de in aanmerking komende kosten voor investeringen in de ultraperifere gebieden;
 - (b) [75] % van het bedrag van de in aanmerking komende kosten voor investeringen op de kleinere eilanden in de Egeïsche Zee;
 - (c) 50 % van het bedrag van de in aanmerking komende kosten voor investeringen in de minder ontwikkelde regio's [en in alle regio's waarvan het bbp per inwoner voor de periode 2007 - 2013 minder dan 75 % van het gemiddelde van de EU-25 voor de referentieperiode bedroeg, maar waarvan het bbp per inwoner meer dan 75 % van het gemiddelde bbp van de EU-27 bedraagt];
 - (d) 40 % van het bedrag van de in aanmerking komende kosten voor investeringen in andere gebieden.

Artikel 41

Steun voor investeringen in bosbouwtechnologieën en in de verwerking, mobilisering en afzet van bosproducten

1. Steun voor investeringen in bosbouwtechnologieën en in de verwerking, mobilisering en afzet van bosproducten die aan particuliere bosbouwers, gemeenten en verenigingen daarvan en aan kmo's wordt verleend, is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de

aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 10 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.

2. De steun wordt uit hoofde van en in overeenstemming met Verordening nr. [RD/2013] of in de vorm van aanvullende nationale financiering in het kader van een plattelandsontwikkelingsprogramma verleend en de betrokken steunmaatregel is identiek aan de onderliggende plattelandsontwikkelingsmaatregel.
3. In de rechtsgrondslag van de steun wordt vermeld dat de steun niet mag worden ingevoerd voordat de Commissie het betrokken plattelandsontwikkelingsprogramma heeft goedgekeurd.
4. Voor steun op grond van dit artikel komen slechts investeringen in aanmerking waarvoor geen milieueffectbeoordeling op grond van de wetgeving van de Unie of de wetten van de lidstaten vereist is.
5. Bij wijze van afwijking kan op het grondgebied van de Azoren, Madeira, de Canarische Eilanden, de kleinere Egeïsche Eilanden en de Franse overzeese departementen ook steun worden verleend voor ondernemingen die geen kmo zijn.
6. In aanmerking komen alleen:
 - (a) kosten van de bouw, verwerving, inclusief leasing, of verbetering van onroerende goederen;
 - (b) kosten van de koop of huurkoop van nieuwe machines en uitrusting, tot maximaal de marktwaarde van de activa;
 - (c) kosten van de aankoop van tweedehandsmaterieel;
 - (d) algemene kosten in verband met onder (a) en (b) bedoelde uitgaven, zoals voor het inschakelen van architecten, ingenieurs en adviseurs en voor advies over ecologische en economische duurzaamheid, met inbegrip van haalbaarheidsstudies; haalbaarheidsstudies blijven in aanmerking komen, zelfs wanneer op basis van de resultaten daarvan geen uitgaven uit hoofde van de punten (a) en (b) worden gemaakt;
 - (e) kosten van de volgende immateriële investeringen: aankoop of ontwikkeling van computerprogrammatuur en verwerving van octrooien, licenties, auteursrechten en handelsmerken;
 - (f) kosten van de opstelling van bosbeheerplannen en gelijkwaardige instrumenten.
7. Andere kosten in verband met een leasingcontract, zoals de marge voor de leasinggever, kosten van de herfinanciering van rente, overheadkosten en verzekeringspremies zijn geen in aanmerking komende kosten.
8. Investerings om de economische waarde van bossen te vergroten worden gemotiveerd op basis van de te verwachten verbeteringen in bossen op één of meer bedrijven en kunnen betrekking hebben op bodemvriendelijke, zuinige oogstmachines en praktijken.
9. De investeringen met betrekking tot het gebruik van hout als grondstof of energiebron zijn beperkt tot alle handelingen die aan industriële verwerking voorafgaan.
10. De steunintensiteit bedraagt ten hoogste:

- (a) 75 % van het bedrag van de in aanmerking komende kosten voor investeringen in de ultraperifere gebieden;
- (b) 75 % van het bedrag van de in aanmerking komende kosten voor investeringen op de kleinere eilanden in de Egeïsche Zee;
- (c) 50 % van het bedrag van de in aanmerking komende kosten voor investeringen in de minder ontwikkelde regio's [en in alle regio's waarvan het bbp per inwoner voor de periode 2007 - 2013 minder dan 75 % van het gemiddelde van de EU-25 voor de referentieperiode bedroeg, maar waarvan het bbp per inwoner meer dan 75 % van het gemiddelde bbp van de EU-27 bedraagt];
- (d) 40 % van het bedrag van de in aanmerking komende kosten voor investeringen in andere gebieden.

DEEL 5

STEUN VOOR KMO'S IN PLATTELANDSGEBIEDEN DIE UIT HET ELFPO WORDT GECOFINANCIERD OF IN DE VORM VAN AANVULLENDE NATIONALE FINANCIERING BIJ DERGELIJKE GECOFINANCIERDE MAATREGELEN WORDT VERLEEND

Artikel 42

Steun voor investeringen betreffende de verwerking van landbouwproducten tot niet-landbouwproducten of de productie van katoen

1. Steun voor investeringen betreffende de verwerking van landbouwproducten tot niet-landbouwproducten of de productie van katoen is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 11 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
2. De steun wordt uit hoofde van en in overeenstemming met Verordening nr. [RD/2013] of in de vorm van aanvullende nationale financiering in het kader van een plattelandsontwikkelingsprogramma verleend en de betrokken steunmaatregel is identiek aan de onderliggende plattelandsontwikkelingsmaatregel.
3. In de rechtsgrondslag van de steun wordt vermeld dat de steun niet mag worden ingevoerd voordat de Commissie het betrokken plattelandsontwikkelingsprogramma heeft goedgekeurd.
4. De steun dient voor de financiering van materiële en immateriële investeringen.
5. Dit artikel is van toepassing op:
 - (a) de verwerking van landbouwproducten wanneer het productieproces een niet-landbouwproduct oplevert;
 - (b) de productie van katoen, met inbegrip van het egreneren, schoonmaken, verpakken en losmaken.
6. De in *lid 5*, onder a), bedoelde steun wordt niet beperkt tot specifieke sectoren van de economische bedrijvigheid.
7. Voor steun op grond van dit artikel komen slechts investeringen in aanmerking waarvoor geen milieueffectbeoordeling op grond van de wetgeving van de Unie of de wetten van de lidstaten vereist is.

8. In aanmerking komen alleen:
- (a) kosten van de bouw, verwerving, inclusief leasing, of verbetering van onroerende goederen;
 - (b) kosten van de aankoop van tweedehandsmaterieel en de koop of huurkoop van nieuwe machines en uitrusting, tot maximaal de marktwaarde van de activa;
 - (c) algemene kosten in verband met onder (a) en (b) bedoelde uitgaven, zoals voor het inschakelen van architecten, ingenieurs en adviseurs en voor advies over ecologische en economische duurzaamheid, met inbegrip van haalbaarheidsstudies; haalbaarheidsstudies blijven in aanmerking komen, zelfs wanneer op basis van de resultaten daarvan geen uitgaven uit hoofde van de punten (a) en (b) worden gemaakt;
 - (d) kosten van de volgende immateriële investeringen: aankoop of ontwikkeling van computerprogrammatuur en verwerving van octrooien, licenties, auteursrechten en handelsmerken.
9. Andere kosten in verband met een leasingcontract, zoals de marge voor de leasinggever, kosten van de herfinanciering van rente, overheadkosten en verzekeringspremies zijn geen in aanmerking komende kosten.
10. De steunintensiteit bedraagt ten hoogste:
- (a) in de ultraperifere gebieden:
 - i) 80 % van het bedrag van de in aanmerking komende kosten voor investeringen in regio's waarvan het bbp per inwoner minder dan 45 % van het EU-27-gemiddelde bedraagt,
 - ii) 65 % van het bedrag van de in aanmerking komende kosten voor investeringen in regio's waarvan het bbp per inwoner tussen 45 % en 60 % van het EU-27-gemiddelde bedraagt,
 - iii) 55 % van het bedrag van de in aanmerking komende kosten voor investeringen in regio's waarvan het bbp per inwoner tussen 60 % en 75 % van het EU-27-gemiddelde bedraagt,
 - iv) 45 % van het bedrag van de in aanmerking komende kosten voor investeringen in de ultraperifere gebieden;
 - (b) in de minder ontwikkelde regio's:
 - i) 60 % van het bedrag van de in aanmerking komende kosten voor investeringen in regio's waarvan het bbp per inwoner minder dan 45 % van het EU-27-gemiddelde bedraagt,
 - ii) 45 % van het bedrag van de in aanmerking komende kosten voor investeringen in regio's waarvan het bbp per inwoner tussen 45 % en 60 % van het EU-27-gemiddelde bedraagt,
 - iii) 35 % van het bedrag van de in aanmerking komende kosten voor investeringen in regio's waarvan het bbp per inwoner meer dan 60 % van het EU-27-gemiddelde bedraagt;
 - (c) in c-gebieden:

- i) 25 % van het bedrag van de in aanmerking komende kosten voor investeringen in dunbevolkte gebieden en in NUTS 3-regio's of delen van NUTS 3-regio's die een landsgrens delen met een land dat niet behoort tot de Europese Economische Ruimte (EER) of de Europese Vrijhandelsassociatie (EVA);
- ii) 20 % van het bedrag van de in aanmerking komende kosten voor investeringen in niet vooraf vastgestelde c-gebieden;

In de voormalige a-gebieden mag de steunintensiteit van 1 januari 2014 tot en met 31 december 2017 worden verhoogd met maximaal 5 procentpunten.

Als een c-gebied aan een a-gebied grenst, mag de maximale steunintensiteit in de NUTS 3-regio's of delen van NUTS 3-regio's binnen dat c-gebied die aan het a-gebied grenzen, zodanig worden verhoogd dat het verschil in steunintensiteit tussen beide gebieden niet meer dan 15 procentpunten bedraagt.

- (d) 10 % van het bedrag van de in aanmerking komende kosten voor investeringen in alle andere gebieden.
11. De in lid 10, onder (a) vastgestelde maximale steunintensiteiten mogen voor kleine en micro-ondernemingen met maximaal 10 procentpunten worden verhoogd.

Artikel 43

Aanloopsteun voor niet-landbouwactiviteiten in plattelandsgebieden

1. Aanloopsteun voor niet-landbouwactiviteiten in plattelandsgebieden is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 9 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
2. De steun wordt uit hoofde van en in overeenstemming met Verordening nr. [RD/2013] of in de vorm van aanvullende nationale financiering in het kader van een plattelandsontwikkelingsprogramma verleend en de betrokken steunmaatregel is identiek aan de onderliggende plattelandsontwikkelingsmaatregel.
3. In de rechtsgrondslag van de steun wordt vermeld dat de steun niet mag worden ingevoerd voordat de Commissie het betrokken plattelandsontwikkelingsprogramma heeft goedgekeurd.
4. De steun wordt verleend aan landbouwers of leden van het landbouwhuishouden die diversifiëren naar niet-agrarische activiteiten, aan kleine en micro-ondernemingen en aan natuurlijke personen in plattelandsgebieden.
5. Wanneer een lid van het landbouwhuishouden een rechtspersoon dan wel een groep rechtspersonen is, oefent dit lid op het ogenblik dat de steunaanvraag wordt ingediend, een landbouwactiviteit op het landbouwbedrijf uit.
6. De steun wordt slechts verleend als aan de steunverlenende autoriteit een bedrijfsplan wordt voorgelegd. De uitvoering van het bedrijfsplan start binnen negen maanden na de datum van het besluit tot verlening van de steun.
7. De steun wordt verleend in de vorm van een forfaitaire betaling die in een periode van ten hoogste vijf jaar in ten minste twee tranches kan worden verricht.

De tranches kunnen degressief zijn.

De laatste tranche wordt slechts betaald als het bedrijfsplan correct is uitgevoerd.

8. De lidstaten stellen het bedrag van de steun vast, rekening houdend met de sociaaleconomische toestand in het programmagebied.
9. De totale steun bedraagt ten hoogste 70 000 EUR.

Artikel 44

Steun voor adviesdiensten voor kmo's in plattelandsgebieden

1. Steun voor adviesdiensten voor kmo's in plattelandsgebieden is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 10 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
2. De steun wordt uit hoofde van en in overeenstemming met Verordening nr. [RD/2013] of in de vorm van aanvullende nationale financiering in het kader van een plattelandsontwikkelingsprogramma verleend en de betrokken steunmaatregel is identiek aan de onderliggende plattelandsontwikkelingsmaatregel.
3. In de rechtsgrondslag van de steun wordt vermeld dat de steun niet mag worden ingevoerd voordat de Commissie het betrokken plattelandsontwikkelingsprogramma heeft goedgekeurd.
4. De steun wordt verleend om kmo's in plattelandsgebieden te helpen profiteren van adviesdiensten om de economische en ecologische prestaties en de klimaatvriendelijkheid en -bestendigheid van hun onderneming en investering te verbeteren.
5. De aanbieder van de adviesdiensten is de ontvanger van de steun.

De ontvanger van de steun wordt geselecteerd aan de hand van een uitnodiging tot het indienen van voorstellen. De selectieprocedure valt onder de wetgeving inzake overheidsopdrachten van de betrokken lidstaat en staat open voor zowel openbare als particuliere organisaties. De selectieprocedure is objectief en sluit kandidaten met belangenconflicten uit.
6. De openbare of particuliere organisaties die worden geselecteerd om advies te verstrekken, beschikken over hiertoe gekwalificeerd en geregeld opgeleid personeel, alsmede over ervaring op het gebied van adviesverstrekking, en zijn betrouwbaar gebleken op de gebieden waarover zij advies verstrekken.
7. Bij de adviesverlening nemen de aanbieders van de adviesdiensten of de opleiding de in artikel 13, lid 2, van Verordening (EU) nr. [HR/2013] bedoelde vertrouwelijkheidsvoorschriften in acht.
8. Het advies kan ook betrekking hebben op thema's die verband houden met de economische en ecologische prestaties van de onderneming.
9. Zo nodig kan het advies gedeeltelijk in groep worden verstrekt, met dien verstande dat rekening wordt gehouden met de omstandigheden van de individuele gebruiker van de adviesdiensten.
10. De in lid 4, onder 4, bedoelde steun bedraagt ten hoogste 1 500 EUR per advies.

Artikel 45

Acties inzake kennisoverdracht en voorlichting ten behoeve van kmo's in plattelandsgebieden

1. Steun voor acties inzake kennisoverdracht en voorlichting ten behoeve van kmo's in plattelandsgebieden is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 9 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
2. De steun wordt uit hoofde van en in overeenstemming met Verordening nr. [RD/2013] of in de vorm van aanvullende nationale financiering in het kader van een plattelandsontwikkelingsprogramma verleend en de betrokken steunmaatregel is identiek aan de onderliggende plattelandsontwikkelingsmaatregel.
3. In de rechtsgrondslag van de steun wordt vermeld dat de steun niet mag worden ingevoerd voordat de Commissie het betrokken plattelandsontwikkelingsprogramma heeft goedgekeurd.
4. De steun dient voor de financiering van acties op het gebied van beroepsopleiding en verwerving van deskundigheid, waaronder opleidingscursussen, workshops en coaching, demonstratieactiviteiten en voorlichtingsacties.
5. Er mag steun worden toegekend voor de volgende in aanmerking komende kosten:
 - (a) de kosten van het organiseren en uitvoeren van de actie inzake kennisoverdracht of voorlichting;
 - (b) in het geval van demonstratieprojecten, de betrokken investeringskosten;
 - (c) de kosten in verband met de reis-, verblijfs- en dagvergoedingen van de deelnemers.
6. De in lid 5, onder (a), en lid 5, onder (b), bedoelde steun mag niet de vorm aannemen van rechtstreekse betalingen aan ondernemingen die in plattelandsgebieden actief zijn.

De aanbieder van de opleidingen of andere acties inzake kennisoverdracht of voorlichting is de ontvanger van de steun.

De aanbieders van de acties inzake kennisoverdracht of voorlichting worden geselecteerd aan de hand van een uitnodiging tot het indienen van voorstellen. De selectieprocedure valt onder de wetgeving inzake overheidsopdrachten van de betrokken lidstaat en staat open voor zowel openbare als particuliere organisaties. De selectieprocedure is objectief en sluit kandidaten met belangenconflicten uit.

De organisaties die kennisoverdrachtdiensten en voorlichtingsdiensten aanbieden, beschikken over hiertoe gekwalificeerd en geregeld opgeleid personeel.
7. De steun is onder objectief vastgestelde voorwaarden toegankelijk voor alle in aanmerking komende ondernemingen die in het betrokken plattelandsgebied actief zijn.
8. Er wordt geen steun verleend voor de kosten van cursussen of stages die deel uitmaken van normale programma's of leergangen van het middelbaar of hoger onderwijs.
9. De steunintensiteit bedraagt ten hoogste:

- (a) [60] % van de in aanmerking komende kosten in het geval van middelgrote ondernemingen;
- (b) [70] % van de in aanmerking komende kosten in het geval van kleine en micro-ondernemingen.

Artikel 46

Steun voor landbouwers die tot een kwaliteitsregeling voor katoen of levensmiddelen toetreden

1. Steun voor landbouwers en hun groeperingen die tot een kwaliteitsregeling voor katoen of levensmiddelen toetreden, is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 7 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
2. De steun wordt uit hoofde van en in overeenstemming met Verordening nr. [RD/2013] of in de vorm van aanvullende nationale financiering in het kader van een plattelandsontwikkelingsprogramma verleend en de betrokken steunmaatregel is identiek aan de onderliggende plattelandsontwikkelingsmaatregel.
3. In de rechtsgrondslag van de steun wordt vermeld dat de steun niet mag worden ingevoerd voordat de Commissie het betrokken plattelandsontwikkelingsprogramma heeft goedgekeurd.
4. Er wordt steun verleend voor toetreding tot een van de volgende soorten kwaliteitsregelingen:
 - (a) kwaliteitsregelingen voor katoen en levensmiddelen die zijn opgesteld op grond van Verordening (EU) nr. 1151/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 21 november 2012 inzake kwaliteitsregelingen voor landbouwproducten en levensmiddelen;
 - (b) kwaliteitsregelingen, met inbegrip van certificeringsregelingen, voor katoen en levensmiddelen waarvan de lidstaten erkennen dat die aan de volgende criteria voldoen:
 - i) de specificiteit van het eindproduct dat in het kader van dergelijke regelingen wordt gemaakt, vloeit voort uit duidelijke verplichtingen die het volgende garanderen:
 - specifieke productkenmerken,
 - specifieke landbouw- of productiemethoden, of
 - een kwaliteit van het eindproduct die uit het oogpunt van de gezondheid van mens, dier of plant, het dierenwelzijn of de milieubescherming duidelijk verder gaat dan de voor het handelsproduct geldende normen,
 - ii) de regeling staat open voor alle producenten,
 - iii) de regeling behelst het opstellen van een bindend productdossier voor eindproducten en de naleving daarvan wordt geverifieerd door openbare autoriteiten of door een onafhankelijke inspectieorganisatie,

- iv) de regeling is transparant en garandeert de volledige traceerbaarheid van de landbouwproducten;
 - (c) vrijwillige certificeringsregelingen voor levensmiddelen waarvan de betrokken lidstaat erkent dat die voldoen aan de eisen van de mededeling van de Commissie "EU-richtsnoeren betreffende de beste praktijken voor vrijwillige certificeringsregelingen voor landbouwproducten en levensmiddelen".
5. De steun wordt verleend in de vorm van een jaarlijkse financiële stimulans waarvan het niveau wordt bepaald op basis van de hoogte van de vaste kosten die met deelname aan de kwaliteitsregelingen zijn gemoeid.
 6. De steun wordt gedurende ten hoogste vijf jaar verleend.
 7. De steun bedraagt ten hoogste 3 000 EUR per begunstigde per jaar.

Artikel 47

Steun voor voorlichtings- en afzetbevorderingsactiviteiten voor katoen en levensmiddelen die onder een kwaliteitsregeling vallen

1. Steun voor voorlichtings- en afzetbevorderingsactiviteiten voor katoen en levensmiddelen die onder een kwaliteitsregeling vallen, is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als hij aan de in de leden 2 tot en met 8 van dit artikel vastgestelde voorwaarden voldoet.
2. De steun wordt uit hoofde van en in overeenstemming met Verordening nr. [RD/2013] of in de vorm van aanvullende nationale financiering in het kader van een plattelandsontwikkelingsprogramma verleend en de betrokken steunmaatregel is identiek aan de onderliggende plattelandsontwikkelingsmaatregel.
3. In de rechtsgrondslag van de steun wordt vermeld dat de steun niet mag worden ingevoerd voordat de Commissie het betrokken plattelandsontwikkelingsprogramma heeft goedgekeurd.
4. Er wordt steun verleend voor voorlichtings- en afzetbevorderingsactiviteiten voor katoen en levensmiddelen die onder een kwaliteitsregeling vallen en waarvoor op grond van artikel 46 steun wordt verleend.
5. De steun wordt verleend aan de producentengroeperingen die de voorlichtings- en afzetbevorderingsactiviteiten verrichten.
6. Slechts voorlichtings- en afzetbevorderingsactiviteiten die in de interne markt worden verricht, komen in aanmerking.
7. Acties die verband houden met de afzetbevordering van handelsmerken, komen niet voor steun in aanmerking.
8. De steunintensiteit bedraagt ten hoogste [70] % van de in aanmerking komende kosten.

HOOFDSTUK 4 OVERGANGS- EN SLOTBEPALINGEN

Artikel 48 Intrekking

Verordening (EG) nr. 1857/2006 wordt ingetrokken.

Verwijzingen naar de ingetrokken verordening gelden als verwijzingen naar deze verordening.

Artikel 49 Overgangsbepalingen

1. Deze verordening is van toepassing op individuele steun die vóór de inwerkingtreding ervan is verleend, indien de steun voldoet aan de in deze verordening vastgestelde voorwaarden, met uitzondering van artikel [Publicatie en informatie].
2. Steun die van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag is vrijgesteld en vóór de inwerkingtreding van deze verordening is verleend op grond van verordeningen die voordien van kracht waren, is verenigbaar met de interne markt.
3. Steun die niet van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag is vrijgesteld op grond van deze verordening of van andere verordeningen die voordien van kracht waren, wordt door de Commissie beoordeeld aan de hand van de Unierichtsnoeren voor staatssteun in de landbouw- en de bosbouwsector en in de plattelandsgebieden 2014-2020 en van de andere toepasselijke kaderregelingen, richtsnoeren, mededelingen en bekendmakingen.
4. Na het verstrijken van de geldigheidsduur van deze verordening blijven op grond van deze verordening vrijgestelde steunregelingen nog gedurende een aanpassingsperiode van zes maanden vrijgesteld.
5. De lidstaten voldoen uiterlijk binnen twee jaar na de inwerkingtreding van deze verordening aan artikel 11, lid 2.

Artikel 50 Inwerkingtreding en toepasselijkheid

Deze verordening treedt in werking op de *[twintigste]* dag na die van de bekendmaking ervan in het Publicatieblad van de Europese Unie.

Zij is van toepassing met ingang van [...] tot en met 31 december 2020.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te Brussel,

Voor de Commissie
De voorzitter
José Manuel BARROSO

Bijlage I
DEFINITIE VAN KLEINE, MIDDELGROTE EN MICRO-ONDERNEMINGEN

Artikel 1

Onderneming

Als onderneming wordt beschouwd iedere eenheid, ongeacht haar rechtsvorm, die een economische activiteit uitoefent. Met name worden als zodanig beschouwd eenheden die individueel of in familieverband ambachtelijke of andere activiteiten uitoefenen, personenvennootschappen en verenigingen die regelmatig een economische activiteit uitoefenen.

Artikel 2

Aantal werkzame personen en financiële drempels ter bepaling van de categorieën ondernemingen

1. Tot de categorie kleine, middelgrote en micro-ondernemingen ("kmo's") behoren ondernemingen waar minder dan 250 personen werkzaam zijn en waarvan de jaaromzet 50 miljoen EUR of het jaarlijkse balanstotaal 43 miljoen EUR niet overschrijdt.
2. Binnen de categorie kmo's is een "kleine onderneming" een onderneming waar minder dan 50 personen werkzaam zijn en waarvan de jaaromzet of het jaarlijkse balanstotaal 10 miljoen EUR niet overschrijdt.
3. Binnen de categorie kmo's is een "micro-onderneming" een onderneming waar minder dan 10 personen werkzaam zijn en waarvan de jaaromzet of het jaarlijkse balanstotaal 2 miljoen EUR niet overschrijdt.

Artikel 3

Soorten ondernemingen die voor de berekening van het aantal werkzame personen en van de financiële bedragen in aanmerking worden genomen

1. Een "zelfstandige onderneming" is elke onderneming die niet als partneronderneming in de zin van lid 2 of als verbonden onderneming in de zin van lid 3 wordt aangemerkt.
2. "Partnerondernemingen" zijn alle ondernemingen die niet als verbonden ondernemingen in de zin van lid 3 worden aangemerkt en waartussen de volgende band bestaat: een onderneming (van een hoger niveau) heeft, alleen of samen met één of meer verbonden ondernemingen in de zin van lid 3, 25 % of meer van het kapitaal of de stemrechten van een andere onderneming (van een lager niveau).

Ook al wordt deze drempel van 25 % bereikt of overschreden, toch kan een onderneming als zelfstandige onderneming en dus als onderneming zonder partnerondernemingen worden aangemerkt indien het om de volgende categorieën investeerders gaat en mits die individueel noch gezamenlijk met de betrokken onderneming verbonden zijn in de zin van lid 3:

- a) openbare participatiemaatschappijen, risicokapitaalmaatschappijen, natuurlijke personen of groepen natuurlijke personen die geregeld risicokapitaal beleggen en eigen middelen in niet-beursgenoteerde ondernemingen investeren ("business angels"), mits de totale investering van deze "business angels" in eenzelfde onderneming 1 250 000 EUR niet overschrijdt;
- b) universiteiten of onderzoekscentra zonder winstoogmerk;
- c) institutionele beleggers, met inbegrip van regionale ontwikkelingsfondsen;
- d) autonome lokale autoriteiten die een jaarlijkse begroting van minder dan 10 miljoen EUR hebben en minder dan 5 000 inwoners tellen.

3. "Verbonden ondernemingen" zijn ondernemingen die met elkaar een van de volgende banden onderhouden:

- a) een onderneming heeft de meerderheid van de stemrechten van de aandeelhouders of vennoten van een andere onderneming;
- b) een onderneming heeft het recht de meerderheid van de leden van het bestuurs-, leidinggevend of toezichthoudend orgaan van een andere onderneming te benoemen of te ontslaan;
- c) een onderneming heeft het recht een overheersende invloed op een andere onderneming uit te oefenen op grond van een met deze onderneming gesloten overeenkomst of een bepaling in de statuten van de laatstgenoemde onderneming;
- d) een onderneming die aandeelhouder of vennoot is van een andere onderneming, heeft op grond van een met andere aandeelhouders of vennoten van die andere onderneming gesloten overeenkomst als enige zeggenschap over de meerderheid van de stemrechten van de aandeelhouders of vennoten van de laatstgenoemde onderneming.

Er wordt verondersteld dat geen overheersende invloed wordt uitgeoefend indien de in lid 2, tweede alinea, genoemde investeerders zich niet direct of indirect met het beheer van de betrokken onderneming bemoeien, onverminderd de rechten die zij als aandeelhouder of vennoot bezitten.

Ondernemingen worden eveneens als verbonden ondernemingen beschouwd indien zij via één of meerdere andere ondernemingen of via in de tweede alinea bedoelde investeerders één van de in de eerste alinea bedoelde banden onderhouden.

Ondernemingen die via een natuurlijke persoon of een in gemeenschappelijk overleg handelende groep van natuurlijke personen een van deze banden onderhouden, worden eveneens als verbonden ondernemingen beschouwd indien zij hun activiteiten of een deel van hun activiteiten op dezelfde markt of op verwante markten uitoefenen.

Als "verwante markt" wordt beschouwd de producten- of dienstenmarkt die zich direct boven of onder het niveau van de relevante markt bevindt.

4. Behoudens de in lid 2, tweede alinea, bedoelde gevallen kan een onderneming niet als kmo worden aangemerkt indien één of meer overheidsinstanties of openbare lichamen gezamenlijk direct of indirect zeggenschap heeft of hebben over 25 % of meer van het kapitaal of de stemrechten.

5. Ondernemingen kunnen een verklaring opstellen over hun hoedanigheid van zelfstandige onderneming, partneronderneming of verbonden onderneming en de gegevens met betrekking tot de in artikel 2 vermelde drempels. Ook wanneer het wegens de spreiding van het kapitaal onmogelijk is precies te weten wie het in handen heeft, kan deze verklaring toch worden opgesteld mits de onderneming te goeder trouw verklaart dat zij terecht mag aannemen niet voor 25 % of meer in handen te zijn van één onderneming of van verscheidene verbonden ondernemingen gezamenlijk of via natuurlijke personen afzonderlijk of in een groep. Dergelijke verklaringen doen geen afbreuk aan de controles of verificaties waarin de nationale of communautaire regelgeving voorziet.

Artikel 4

Gegevens voor de berekening van het aantal werkzame personen en van de financiële bedragen en referentieperiode

1. De gegevens voor de berekening van het aantal werkzame personen en van de financiële bedragen hebben betrekking op het laatste afgesloten boekjaar en worden jaarlijks berekend. Zij worden vanaf de datum van afsluiting van de rekeningen in aanmerking genomen. Het

bedrag van de omzet wordt berekend exclusief belasting over de toegevoegde waarde (btw) en andere indirecte rechten of heffingen.

2. Wanneer een onderneming op de datum van afsluiting van de rekeningen vaststelt dat de op jaarbasis berekende gegevens boven of onder de in artikel 2 aangegeven drempels voor het aantal werkzame personen of de financiële maxima liggen, verkrijgt of verliest zij de hoedanigheid van middelgrote, kleine of micro-onderneming slechts wanneer deze situatie zich in twee opeenvolgende boekjaren voordoet.

3. In het geval van recentelijk opgerichte ondernemingen waarvan de eerste jaarrekening nog niet is afgesloten, worden de in aanmerking te nemen gegevens bepaald door middel van een in de loop van het boekjaar te goeder trouw gemaakte schatting.

Artikel 5

Aantal werkzame personen

Het aantal werkzame personen komt overeen met het aantal arbeidsjaareenheden (AJE), d.w.z. het aantal personen dat het hele desbetreffende referentiejaar voltijds in de betrokken onderneming of voor rekening van deze onderneming heeft gewerkt. Het werk van personen die niet het hele jaar hebben gewerkt, deeltijdwerk ongeacht de duur ervan en seizoenarbeid worden in breuken van AJE's uitgedrukt. Het aantal werkzame personen bestaat uit:

a) de loontrekkenden;

b) de personen die voor deze onderneming werken, er een ondergeschikte verhouding mee hebben en voor het nationale recht met loontrekkenden gelijkgesteld zijn;

c) de eigenaren-bedrijfsleiders;

d) de vennoten die geregeld een activiteit in de onderneming uitoefenen en financiële voordelen van de onderneming genieten.

Leerlingen en studenten die een beroepsopleiding volgen en een leer- of beroepsopleidingsovereenkomst hebben, worden niet meegeteld in het aantal werkzame personen. De duur van zwangerschaps- en ouderschapsverlof wordt niet meegerekend.

Artikel 6

Vaststelling van de gegevens van de onderneming

1. In het geval van een zelfstandige onderneming worden de gegevens, waaronder het aantal werkzame personen, uitsluitend op grond van de rekeningen van die onderneming vastgesteld.

2. De gegevens, waaronder het aantal werkzame personen, van een onderneming die partnerondernemingen of verbonden ondernemingen heeft, worden vastgesteld op basis van de rekeningen en andere gegevens van de onderneming of, zo van toepassing, van de geconsolideerde rekeningen van de onderneming of van de geconsolideerde rekeningen waarin de onderneming door consolidatie is opgenomen.

De in de eerste alinea bedoelde gegevens worden samengeteld met de gegevens van de eventuele partnerondernemingen van de betrokken onderneming die zich meteen boven of onder het niveau van die onderneming bevinden. De samentelling geschiedt in evenredigheid met het aandeel in het kapitaal of de stemrechten (het hoogste van de beide percentages). Bij wederzijdse participatie geldt het hoogste van deze percentages.

De in de eerste en tweede alinea bedoelde gegevens worden samengeteld met alle, nog niet door consolidatie in de rekeningen opgenomen gegevens (100 %) van de eventuele, direct of indirect met de betrokken onderneming verbonden ondernemingen.

3. Voor de toepassing van lid 2 resulteren de gegevens van de partnerondernemingen van de betrokken onderneming uit de, indien van toepassing, geconsolideerde rekeningen en andere

gegevens. Deze worden samengeteld met alle gegevens (100 %) van de met deze partnerondernemingen verbonden ondernemingen, tenzij hun gegevens reeds door consolidatie daarin zijn opgenomen.

Voor de toepassing van het genoemde lid 2 resulteren de gegevens van de met de betrokken onderneming verbonden ondernemingen uit hun, indien van toepassing, geconsolideerde rekeningen en andere gegevens. Deze worden evenredig samengeteld met de gegevens van de eventuele partnerondernemingen van deze verbonden ondernemingen die zich meteen boven of onder het niveau van de laatstgenoemde ondernemingen bevinden, mits deze gegevens in de geconsolideerde rekeningen nog niet zijn opgenomen in een verhouding die ten minste gelijk is aan het in de tweede alinea van lid 2 vastgestelde percentage.

4. Indien het aantal werkzame personen van een bepaalde onderneming niet uit de geconsolideerde rekeningen blijkt, wordt het berekend door de gegevens van haar partnerondernemingen evenredig samen te tellen en daaraan de gegevens toe te voegen van de ondernemingen waarmee zij is verbonden.

Bijlage II
AANVRAAGFORMULIER STIMULEREND EFFECT ⁴¹

1. Informatie over de begunstigde van de steun:

- naam, hoofdzetel, belangrijkste activiteitensector (NACE-code);
- verklaring dat de onderneming geen onderneming in moeilijkheden is in de zin van de Communautaire richtsnoeren inzake reddings- en herstructureringssteun aan ondernemingen in moeilijkheden (PB C 244 van 1.10.2004, blz. 2);
- verklaring dat het niet gaat om een onderneming ten aanzien waarvan een uitstaand bevel tot terugvordering geldt krachtens een eerder besluit van de Commissie waarin steun onrechtmatig en onverenigbaar met de interne markt is verklaard;
- verklaring met de vermelding van de steun (zowel de-minimissteun als staatssteun) die de afgelopen 3 jaar al voor andere projecten is ontvangen;
- verklaring met vermelding van de van andere steunverlenende autoriteiten ontvangen of nog te ontvangen steun voor hetzelfde project.

2. Informatie over het te steunen project / de te steunen activiteit:

- korte beschrijving van het project / de activiteit;
- korte beschrijving van de verwachte positieve effecten naargelang van de categorie steun, als vereist bij de verordening (bijv. met de investering nagestreefde doelstellingen, algemeen belang, bedrijfsontwikkeling, samenwerking tussen landbouwers, activiteiten op het gebied van onderzoek, ontwikkeling en innovatie, opleidingsactiviteiten, adviserende activiteiten, enz.);
- de betrokken rechtsgrondslag (nationaal, EU of beide);
- de geplande aanvangs- en einddatum van het project / de activiteit;
- de locatie(s) van het project / de activiteit.

3. Informatie over de financiering van het project / de activiteit:

- belangrijkste kosten en andere daarmee verband houdende kosten;
- totale in aanmerking komende kosten;
- het steunbedrag dat voor de uitvoering van het project / de activiteit nodig is;
- de steunintensiteit.

4. Informatie over de behoefte aan steun en de daarvan verwachte impact:

- korte toelichting bij de behoefte aan steun en de impact ervan op het besluit inzake het project / de activiteit. Vermeld, voor het geval geen steun wordt verleend, een alternatief project / alternatieve activiteit.

⁴¹ De in punt 1 bedoelde gegevens zijn vereist voor alle steun. De in de punten 2 tot en met 4 bedoelde gegevens zijn niet vereist voor steun op grond van de artikelen 25, 26 en 30 van deze verordening.

Bijlage III
GEGEVENS BETREFFENDE KRACHTENS DEZE VERORDENING VERLEENDE
STAATSSTEUN

(Voor de EER relevante tekst⁴²)

DEEL I

overeenkomstig artikel 8 te verstrekken via de geëigende IT-toepassing van de Commissie

Referentie steunmaatregel	<i>(wordt door de Commissie ingevuld)</i>	
Lidstaat		
Referentienummer lidstaat		
Regio	Naam van de regio (NUTS⁴³)	Soort regionale-steungebied⁴⁴
Steunverlenende autoriteit	Naam	
	Postadres	
	Webadres	
Benaming steunmaatregel		
Nationale rechtsgrondslag (vindplaats desbetreffende nationale officiële publicatie)		
Weblink naar de volledige tekst van de steunmaatregel		
Soort maatregel	Regeling	
	Ad-hocsteun	Naam begunstigde en groep waarvan deze deel uitmaakt
Aanpassing bestaande steunregeling of ad-hocsteun		Referentie steunmaatregel bij de Commissie
	Verlenging	
	Wijziging	
Looptijd⁴⁵	Regeling	dd/mm/jjjj tot en met dd/mm/jjjj
Datum toekenning	Ad-hocsteun	dd/mm/jjjj

⁴² **Geldt alleen voor steun ten behoeve van de bosbouw en van niet in bijlage I genoemde producten.**

⁴³ NUTS = Nomenclatuur van territoriale eenheden voor de statistiek. Meestal wordt de regio op NUTS 2-niveau vermeld.

⁴⁴ Steungebied artikel 107, lid 3, onder a), VWEU (code "A"); steungebied artikel 107, lid 3, onder c), VWEU (code "C"); niet voor regionale steun in aanmerking komend gebied (code "N").

⁴⁵ Periode waarin de steunverlenende autoriteit zich kan verbinden tot het verlenen van de steun.

Betrokken economische sector(en)	Specificeer volgens NACE Rev. 2⁴⁶		
Budget	Jaarlijks bedrag	Nationale valuta: ... (hele bedragen)	
	Totaalbedrag	Nationale valuta: ... (hele bedragen)	
	Voor garanties⁴⁷	Nationale valuta: ... (hele bedragen)	
Steuninstrument	Subsidie		
	Rentesubsidie		
	Lening		
	Terugbetaalbaar voorschot		
	Garantie (in voorkomend geval met een verwijzing naar het besluit van de Commissie⁴⁸)		
	Belastingvoordeel of belastingvrijstelling		
	Overige (specificeren)		
Bij cofinanciering uit EU-fonds(en)	Naam EU-fonds(en):	Bedrag EU-financiering (per EU-fonds)	Nationale valuta: ... (hele bedragen)

⁴⁶ NACE Rev. 2 is de statistische nomenclatuur van de economische activiteiten in de Europese Gemeenschap. Meestal wordt de sector aangegeven op groepsniveau.

⁴⁷ Voor garanties: geef het (maximale) bedrag aan gegarandeerde leningen.

⁴⁸ In voorkomend geval, de referentie van het besluit waarbij de Commissie de methode voor het berekenen van het brutosubsidie-equivalent goedkeurt, overeenkomstig artikel 5, lid 1, onder c), van deze verordening.

DEEL II

te verstrekken via de geëigende IT-toepassing van de Commissie

Geef aan op grond van welke bepaling van **de groepsvrijstellingsverordening voor de landbouw (GVVL)** de steunmaatregel ten uitvoer wordt gelegd.

Primaire doelstellingen ¹ (lijst)	Steuninstrumenten (lijst)	Maximale steunintensiteit in % of maximaal steunbedrag in nationale valuta (hele bedragen) ²
Steun voor materiële of immateriële investeringen op landbouwbedrijven (artikel ... GVVL)	Subsidie	
	Lening	
	Garantie	
	Belastingvrijstelling	
	
Steun voor investeringen die bedoeld zijn om het cultureel en natuurlijk erfgoed van landbouwbedrijven in stand te houden (artikel ... GVVL)	Subsidie	
	Lening	
	Garantie	
	
	Overige (specificeren)	
Steun voor investeringen betreffende de verplaatsing van landbouwbedrijfsgebouwen (artikel ... GVVL)	Subsidie	
	Lening	
	Garantie	
	
	Overige (specificeren)	

¹ Verschillende doelstellingen zijn mogelijk; vermeld in dat geval alle doelstellingen.

² Het steunbedrag wordt gegeven per doelstelling; zo nodig moet, bij een regeling, het budget naar doelstelling worden uitgesplitst.

Steun voor investeringen in verband met de verwerking en de afzet van landbouwproducten (artikel ... GVVL)	Subsidie	
	Lening	
	Garantie	
	
	Overige (specificeren)	
Aanloopsteun voor jonge landbouwers en de ontwikkeling van kleine landbouwbedrijven (artikel ... GVVL)	Subsidie	
Aanloopsteun voor producentengroeperingen (artikel ... GVVL)	Subsidie	
Steun voor landbouwers die tot een kwaliteitsregeling toetreden (artikel ... GVVL)	Subsidie	
	Gesubsidieerde diensten	
Steun voor acties inzake kennisoverdracht en voorlichting (artikel ... GVVL)	Subsidie	
	Gesubsidieerde diensten	
Steun voor adviesdiensten (artikel ... GVVL)	Subsidie	
	Gesubsidieerde diensten	
Steun voor bedrijfsvervangingsdiensten in de landbouw (artikel ... GVVL)	Gesubsidieerde diensten	
Steun ter bevordering van de afzet van landbouwproducten (artikel ... GVVL)	Subsidie	
	Gesubsidieerde diensten	
Steun voor het herstel van schade als gevolg van aardbevingen, lawines, grondverschuivingen en overstromingen (artikel ... GVVL)	Subsidie	
	Lening	
	Garantie	
	
	Overige (specificeren)	
Steun ter compensatie van landbouwers voor verliezen als gevolg van ongunstige weersomstandigheden (artikel ... GVVL)	Subsidie	
	Lening	
	Garantie	
	
	Overige (specificeren)	

Steun ter bestrijding van dier- en plantenziekten (artikel ... GVVL)	Subsidie	
	Gesubsidieerde diensten	
Steun voor de sector dierlijke productie (artikel ... GVVL)	Gesubsidieerde diensten	
Steun als bijdrage aan verzekeringspremies (artikel ... GVVL)	Subsidie	
	Belastingvrijstelling	
	
	Overige (specificeren)	
Steun voor onderzoek en ontwikkeling in de landbouwsector (artikel ... GVVL)	Subsidie	
	
	Overige (specificeren)	
Steun voor bebossing en de aanleg van beboste gebieden (artikel ... GVVL)	Subsidie	
	
	Overige (specificeren)	
Steun voor boslandbouwsystemen (artikel ... GVVL)	Subsidie	
	
	Overige (specificeren)	
Steun voor de preventie en het herstel van schade aan bossen als gevolg van bosbranden, natuurrampen, ongunstige weersomstandigheden, ziekten, plagen en rampzalige gebeurtenissen (artikel ... GVVL)	Subsidie	
	
	Overige (specificeren)	
Steun voor investeringen ter verbetering van de veerkracht en de milieuwaarde van bosecosystemen (artikel ... GVVL)	Subsidie	
	
	Overige (specificeren)	
Natura 2000-betalingen in bosgebieden (artikel ... GVVL)	Subsidie	
Bosmilieu- en klimaatdiensten en bosinstandhouding (artikel ... GVVL)	Subsidie	
	
	Overige (specificeren)	
Acties inzake kennisoverdracht en voorlichting in de bosbouwsector (artikel ...	Subsidie	

GVVL)	
	Overige (specificeren)	
Steun voor adviesdiensten in de bosbouwsector (artikel ... GVVL)	Subsidie	
	
	Overige (specificeren)	
Steun voor infrastructuurinvesteringen voor de ontwikkeling, modernisering of aanpassing van de bosbouw (artikel ... GVVL)	Subsidie	
	
	Overige (specificeren)	
Steun voor investeringen in nieuwe bosbouwtechnologieën en in de verwerking, mobilisering en afzet van bosproducten (artikel ... GVVL)	Subsidie	
	
	Overige (specificeren)	
Steun voor investeringen betreffende de verwerking van landbouwproducten tot niet-landbouwproducten of de productie van katoen (artikel ... GVVL)	Subsidie	
	
	Overige (specificeren)	
Aanloopsteun voor niet-landbouwactiviteiten in plattlandsgebieden (artikel ... GVVL)	Subsidie	
Steun voor adviesdiensten voor kmo's in plattlandsgebieden en ter bevordering van de opleiding van adviseurs (artikel ... GVVL)	Subsidie	
	
	Overige (specificeren)	
Acties inzake kennisoverdracht en voorlichting ten behoeve van kmo's in plattlandsgebieden (artikel ... GVVL)	Subsidie	
	
	Overige (specificeren)	
Steun voor landbouwers die tot een kwaliteitsregeling voor katoen of levensmiddelen toetreden (artikel ... GVVL)	Subsidie	
	
	Overige (specificeren)	
Steun voor voorlichtings- en afzetbevorderingsactiviteiten voor katoen en levensmiddelen die onder een kwaliteitsregeling vallen (artikel ... GVVL)	Subsidie	
	

	Overige (specificeren)	
--	-------------------------------	--

Bijlage IV
FORMULIER VOOR DE BEKENDMAKING VAN GEGEVENS OVER
INDIVIDUELE STEUNVERLENING EN VOOR DE MEDEDELING VAN DEZE
GEGEVENS AAN DE COMMISSIE

Referentie steunmaatregel		
In voorkomend geval, de regeling in het kader waarvan de steun wordt verleend		
Lidstaat		
Steunverlenende autoriteit	Naam	
	Postadres Webadres	
Naam begunstigde, btw-nummer en groep waarvan deze deel uitmaakt		
Soort begunstigde	<i>Kmo</i>	
	<i>Grote onderneming</i>	
Regio waar de begunstigde is gevestigd	Naam van de regio (NUTS³)	Soort regionale-steungebied⁴
Economische sector(en) waarin de begunstigde actief is	<i>NACE Rev. 2 en korte beschrijving</i>	
Steunelement, uitgedrukt als hele bedragen in nationale valuta⁵		
Steuninstrument⁶	Subsidie	
	Rentesubsidie	
	Lening	
	Terugbetaalbaar voorschot	
	Garantie (in voorkomend geval met een verwijzing naar het besluit van de Commissie)	
	Belastingvoordeel of belastingvrijstelling	
	Overige (specificeren)	

³ NUTS = Nomenclatuur van territoriale eenheden voor de statistiek. Meestal wordt de regio op NUTS 2-niveau vermeld.

⁴ Steungebied artikel 107, lid 3, onder a), VWEU (code "A"); steungebied artikel 107, lid 3, onder c), VWEU (code "C"); niet voor regionale steun in aanmerking komend gebied (code "N").

⁵ Brutosubsidie-equivalent

⁶ Indien de steun wordt verleend via meerdere steuninstrumenten, wordt het steunbedrag per instrument vermeld.

Datum toekenning	dd/mm/jjjj
Doelstelling van de steun (lijst)	
Rechtsgrondslag, met vermelding van de uitvoeringsbepalingen	

Bijlage V
BEPALINGEN MET BETREKKING TOT DE APARTE STAATSSTEUNWEBSITE
VAN DE LIDSTAAT

- (1) De lidstaten zetten hun aparte staatssteunwebsite, waarop de in artikel 8, lid 2, bedoelde gegevens worden bekendgemaakt, zodanig op dat die gegevens gemakkelijk toegankelijk zijn.
- (2) De website is toegankelijk via een zoektool of een gebruikersinterface met zoekfunctie. Met die zoekfunctie zijn alle individuele gegevens in alle mogelijke combinaties doorzoekbaar. De resultaten van de zoekopdracht zijn ook downloadbaar in ten minste twee verschillende formaten volgens standaardnormen, zodat de gegevens verder kunnen worden verwerkt (i) in een spreadsheet (bijv. XLS, CSV) of (ii) via andere middelen waarbij webtechnieken worden gebruikt (bijv. XML, HTML).
- (3) Iedere belanghebbende partij krijgt zonder restricties toegang tot de website. Gebruikers hoeven zich niet vooraf te registreren om toegang tot de website te krijgen.

Bijlage VI
JAARLIJKS VERSLAG

Het jaarlijkse verslag wordt in elektronische vorm ingediend via het elektronische systeem van de Commissie voor de verslaglegging over staatssteun.

Het jaarlijkse verslag bevat de informatie die vereist is op grond van artikel 5, lid 1, tweede alinea, en bijlage III B van Verordening (EG) nr. 794/2004 van de Commissie.

Daarnaast bevat het jaarlijkse verslag het volgende:

- ziekten als bedoeld in artikel 26;
- meteorologische informatie over de in de artikelen 25 en 30 bedoelde weersomstandigheden (soort, tijdstip, relatieve grootte en plaats).